

**FELMÉRÉS A KÖZOKTATÁS RENDSZERÉBEN ALKALMAZOTT
PREVENCIÓS/EGÉSZSÉGFEJLESZTŐ PROGRAMOKRÓL ÉS AZ
AGRESSZIÓVAL KAPCSOLATBAN MEGJELENŐ
VÉLEKEDÉSEKRŐL, REAGÁLÁSOKRÓL**

KUTATÁSI BESZÁMOLÓ

**KÉSZÍTETTE PAKSI BORBÁLA
BUDAPEST, 2009. MÁJUS 31.**

PAKSI: FELMÉRÉS A KÖZOKTATÁS RENDSZERÉBEN ALKALMAZOTT PREVENCIÓS PROGRAMOKRÓL...

A TANULMÁNY AZ OKTATÁSI MINISZTERIUM MEGRENDELÉSÉRE KÉSZÜLT

KUTATÁSVEZETŐ: PAKSI BORBÁLA

RÉSZTVEVŐ KUTATÓK: ARNOLD PETRA

SCHMIDT ANDREA

TARTALOMJEGYZÉK

1	A KUTATÁS CÉLJA, ELŐZMÉNYEI.....	- 4 -
2	A KUTATÁS MÓDSZERE	- 8 -
2.1	AZ ADATFELVÉTEL ESZKÖZE ÉS MÓDJA	- 9 -
2.2	A MINTAVÁLASZTÁS STRATÉGIÁJA, ÉS A BRUTTÓ MINTA NAGYSÁGA.....	- 11 -
2.3	A MEGKÉRDEZET NETTÓ MINTA LEÍRÁSA, A MINTA SÚLYOZÁSA.....	- 15 -
2.3.1	<i>Intézményi minta.....</i>	- 15 -
2.3.2	<i>Feladatellátási hely szintű minta</i>	- 16 -
2.3.3	<i>Pedagógus minta.....</i>	- 16 -
2.3.4	<i>Diák minta.....</i>	- 18 -
3	EREDMÉNYEK	- 19 -
3.1	EGYÉNI ÉS INTÉZMÉNYI KOMPETENCIÁK	- 19 -
3.1.1	<i>Egyéni kompetenciák és kompetencia-érzetek.....</i>	- 19 -
3.1.2	<i>Intézményi kapacitások</i>	- 22 -
3.2	A KÖZOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK UTÓBBI ÉVEKBEN VÉGZETT PREVENCIÓS/ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉGE	- 25 -
3.2.1	<i>A prevenciós tevékenység elterjedtsége az iskolákban.....</i>	- 25 -
3.2.2	<i>A prevenciós tevékenység jellemzői az utóbbi három évben.....</i>	- 27 -
3.3	AZ ISKOLA VILÁGÁBAN MEGJELENŐ AGRESSZIÓ.....	- 34 -
3.3.1	<i>Az iskola világában megjelenő agresszióval kapcsolatos intézményi percepciók.....</i>	- 34 -
3.3.2	<i>Az iskolai agresszió elterjedtsége – a diákok körében végzett adatgyűjtés alapján.....</i>	- 42 -
3.4	AZ ISKOLAI PREVENCIÓ EREDMÉNYESSÉGÉNEK BECSLÉSE.....	- 46 -
3.4.1	<i>Az egyes feladatellátási helyeken a diákok drogfogyasztását befolyásoló változók</i>	- 48 -
3.4.2	<i>Az egyes feladatellátási helyeken az iskolai bántalmazásban érintett diákok arányát befolyásoló változók.....</i>	- 52 -
4	ÖSSZEFOGLALÁS.....	- 56 -
4.1.1	<i>A közoktatási intézmények prevenciós/egészségfejlesztési tevékenysége, illetve az utóbbi 5 évben történt változások.....</i>	- 56 -
4.1.2	<i>Az iskola világában megjelenő agresszió előfordulása, mintázódása, és az azzal kapcsolatban megjelenő intézményi/pedagógusi vélekedések és reagálások.....</i>	- 58 -

4.1.3	<i>A szenvedélyszer-használat és az iskolai agresszió mintázódása az iskolai prevenciós aktivitások, illetve egyéb intézményi szervezeti jellemzők szerint</i>	- 59 -
5	FELHASZNÁLT IRODALOM	- 61 -
6	MELLÉKLETEK	- 64 -
6.1	TÁBLÁZATOK	- 65 -
6.2	A KUTATÁS KÉRDŐÍVEI.....	- 78 -

1 A KUTATÁS CÉLJA, ELŐZMÉNYEI

A Budapesti Corvinus Egyetem Magatartástudományi és Kommunikációelméleti Intézet Viselkedéskutató Központja a Nemzeti Drogmegelőzési Intézettel együttműködésben az Oktatási Minisztérium megbízásából „*Reprezentatív kutatás/felmérés készítése és elemzése a közoktatás rendszerében alkalmazott prevenció/egészségfejlesztő programokról*” címmel 2004 tavaszán kutatást végzett a közoktatási intézmények körében (Paksi, Felvinczi, Schmidt, 2005). A kutatás célja az iskolai prevenció szintér keresleti oldalára jellemző információs hiányosságok pótlása volt: a közoktatási intézmények prevencióval/egészségfejlesztéssel kapcsolatos elgondolásainak, tevékenységének, egyéni és intézményi kompetenciáinak, illetve az ezeket befolyásoló tényezőknek a feltárása.

A kutatás főbb megállapításai a következőkben foglalhatók össze¹.

- i. A kilencvenes évek végéig csak elvétve zajlott prevenció/egészségfejlesztő tevékenység közoktatási intézményekben. Igazán jelentős változás a 2001/2002-es tanévtől történt, s a 2003/2004-es tanévben már tíz iskolából kilenc rendelkezett valamilyen prevenció tapasztalattal, s az iskolák háromnegyede végzett aktuálisan is valamilyen prevenció/egészségfejlesztő tevékenységet.
- ii. A drogepidemiológiai vizsgálatokban a kilencvenes évek második felében megmutatkozó epidémiái kihívásra a közoktatási rendszer csak 3-4 éves késéssel, az ISM-OM finanszírozásával megvalósuló, „Az iskolai egészségfejlesztési-drogmegelőzési tevékenység támogatása” című projekt beindulásával azonos időben kezdett reagálni. Ez azt jelzi, hogy az iskolák prevenció tevékenysége a források, elsődlegesen a támogatási rendszer alakulásának függvényében történik. Ez nem csak a prevenció tevékenység dinamikájában, de a tematikájában is megjelent: a leggyakrabban megcélzott terület a legális és/vagy illegális szerhasználat volt.
- iii. Az iskolák prevenció tevékenysége elsősorban nem saját kapacitásokkal, hanem külső szolgáltatók bevonásával történt.
- iv. A közoktatási intézmények prevenció aktivitásának trendjét összevetve az iskolai drogprevenció szintéren jelenlévő szolgáltatások kínálatának trendjével (Paksi, Demetrovics, Nyírády, Nádas, Buda, Felvinczi, 2006), azt láttuk, hogy az iskolák prevenció aktivitása inkább kínálatkövetően alakult, a szolgáltatások

¹ A 2004-es kutatás záró tanulmánya - többek között - OM honlapján is olvasható.

- kínálatának növekedése megelőzte az iskolák prevenciós tevékenységének fellendülését. Ugyanakkor az, hogy az iskolák elviekben kínálati piacról válogathattak, nem tükröződött a programválasztásokban: nem tapasztaltunk spontán evaluatív folyamatokat, a szakma elvárásait inkább leképező irányba való tematikus és módszertani elmozdulásokat. Az iskolák prevenciós tevékenységének alakulására nagyfokú spontaneitás volt jellemző. Ennek oka lehet egyrészt az iskolák alulinformáltsága, az információhiány dominálta „kényszerválasztás” és/vagy az, hogy prevenciós tevékenységek megválasztása nem tartozik a magasan priorizált iskolai döntések közé.
- v. Adataink azt jelezték, hogy a nem közvetlen tudásátadáshoz kapcsolódó, inkább nevelési jellegű feladatok – a tudásátadáshoz kapcsolódó feladatokhoz képest – kevésbé hangsúlyosak a pedagógusok szerepfelfogásában, s ez a szerepek gyakorlása, a tényleges pedagógusi munka során fokozottan megjelenik. Ugyanakkor az adatok egyértelműen rámutatnak arra, hogy azokban az iskolákban, ahol az iskolai légkörben inkább jelen van az oktatáson túlmutató feladatok fontosságának elismerése, és ahol a pedagógusok inkább kiterjesztik ilyen irányba is tevékenységüket, ott a diákok teljesítménye/magatartása (vagy a pedagógusok erre vonatkozó percepciója) kedvezőbb.
- vi. A kutatás arra is rámutatott, hogy tudásátadáson túlmutató pedagógusi feladatok tekintetében jelentkező preferenciák kevésbé a pedagógusokat képző intézményekhez, azok profiljához kötődnek, sokkal inkább a gyakorlatban eltöltött évekhez, a közoktatási intézmények jellemzőihez. Azaz a pedagógusi szerepfelfogás és szerepgyakorlás szempontjából a képző intézmények pályaszocializációs potenciálja elmarad a munkahely sajátos szocializációs lehetőségeitől.
- vii. Az elemzések rámutatnak továbbá egy rendkívül fontos és eddig a prevenciós tevékenység előmozdítására tett kezdeményezések során kellő súllyal nem kezelt tényezőre, nevezetesen arra, hogy a szervezeti légkört, illetve bizalmat leíró jellemzők túlnyomó többsége mentén szignifikáns pozitív korreláció mutatkozik azzal, hogy a pedagógusok mennyire tartják fontosnak, és mennyire iktatják be tevékenységeik közé az egészségfejlesztés/prevenció témakörét is hordozó, ismeretátadáson túlmutató feladatokat. Ezek a szervezeti jellemzők nem csak a pedagógusok szerepfelfogásával, illetve a tudásátadáson túlmutató feladatok felvállalásával mutatnak kapcsolatot, hanem a pedagógusoknak az egészségfejlesztés szempontjából fontos személyes kompetenciáival is.

A 2009 tavaszán végzett, jelen beszámoló tárgyát képező kutatásunk egyik célja a fenti dimenziókban történt elmozdulások feltárása, a 2004 óta a közoktatási intézmények drogprevenciós/egészségfejlesztési tevékenységében, s azt

meghatározó jellemzőkben történt változások vizsgálata. A kutatásnak külön aktualitást ad az a tény, hogy a Nemzeti Drogstratégia 2009-ig megvalósítandó hosszú távú céljai között számos céltételezést fogalmazott meg az iskolai drogprevenciós színtér vonatkozásában. A következő időszak stratégiai lépéseinek tényeken alapuló megfogalmazásához ismernünk kell az előző stratégiai periódusban elért változásokat, illetve a következő stratégia periódus kiinduló helyzetét. Ennek érdekében – a korábbi kutatás eredményei alapján megfogalmazható problématerületek, illetve a stratégiai prioritások alapján - a következő kérdésköröket vizsgáltuk:

- a közoktatási intézmények, valamint az azokban oktató pedagógusok 2009-ben mennyire tekintik feladatkörükbe tartozónak a prevenció/egészségfejlesztés témakörét is magában foglaló tudásátadáson túlmutató feladatok ellátását,
- az intézmények milyen mértékben rendelkeznek a prevenció/egészségfejlesztési feladatok ellátására személyi és intézményi kapacitásokkal, mennyiben hoznak létre az iskolán belül e feladatok ellátására funkciókat,
- hogyan írhatók le 2009-ben a különféle jellemzők – célok, módszerek stb. – mentén a közoktatásban jelenlévő prevenció/egészségfejlesztő programok, az iskolák prevenció/egészségfejlesztő tevékenysége a Nemzeti Drogstratégia záró évében mennyire tekinthető stratégiaileg tervezettnek,
- annak vizsgálata, hogy az iskolák prevenció/egészségfejlesztési tevékenysége milyen formális és nem formális szervezeti jellemzők mentén differenciálódik.

A kutatás másik vizsgálati területe az iskola világában jelenlévő – az utóbbi időszakban a gyermek- és fiatalkorúak körében felerősödni látszó – agresszióval kapcsolatban a közoktatási intézményekben megfogalmazódó vélekedések és reakciók megismerése. Az utóbbi időben a média több alkalommal foglalkozott az iskolai agresszivitás kérdéskörével, beszámolt olyan esetekről, amikor az iskolában a tanulók agresszív módon léptek fel a tanórákon a pedagógusokkal szemben, illetve fizikailag bántalmazták tanárukat. A közvéleményt ezek a – több alkalommal képi anyagot is tartalmazó - híradások sokkolták és széles körű szakmai (és társadalmi) vita bontakozott ki az eseményekről. A nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy a probléma időben való felismerésével és megfelelő kezelésével eredményesen lehet fellépni a gyermek és fiatalkori agresszió ellen, s megelőzhető a jelenség széleskörű társadalmi problémává válása. A kutatás céljai e tekintetben a következők:

- a gyermek- és fiatalkorúak körében az iskola világában előforduló agresszív tendenciákkal kapcsolatos intézményi/pedagógusi percepciók feltárása,
- az iskolai agresszivitással kapcsolatos intézményi/pedagógusi percepciók mintázódása a preventív beavatkozások, valamint a különböző formális és nem formális szervezeti jellemzők mentén.

A kutatás harmadik célkitűzése a diákok magatartásának oldaláról közelíti a fenti problémákat. A kutatás ezen része egyrészt – főleg az eddig alulkutatott, ill. országos mintán nem vizsgált magatartások esetében – epidemiológiai, másrészt hatásvizsgálati céltételezésekkel dolgozik. A kutatás ezen részével – részben a másik két kutatási elem révén – az alábbi főbb célkitűzéseket fogalmazhatjuk meg:

- az iskolai agresszió individuális és intézményi előfordulásának feltárása,
- az iskolai agresszió szocio-demográfiai és pszicho-szociális valamint intézményi mintázódásának leírása,
- a különféle, az iskolai preventív beavatkozások célterületeként megjelenő problémás magatartásoknak – szenvedélyszer-használat, iskolai agresszió, pszicho-szociális problémák – az iskolai preventációs aktivitások, illetve egyéb intézményi szervezeti jellemzők szerinti mintázódásának feltárása.

2 A KUTATÁS MÓDSZERE

A kutatás egyik elsődleges célkitűzése a 2004-es „*Reprezentatív kutatás/felmérés készítése és elemzése a közoktatás rendszerében alkalmazott prevenció/egészségfejlesztő programokról*” című kutatásban (Paksi, Felvinczi, Schmidt, 2005) megfogalmazott problémadimenziók mentén való elmozdulások vizsgálata, ezért a kutatás módszereinek megválasztása során meghatározó szerepet kapott a korábbi vizsgálattal való összehasonlíthatóság. Ezt intézményi szinten tudjuk megtenni. Azonban az iskola világában az utóbbi években lezajlott szervezeti változások szükségessé tették azt, hogy feladatellátási helyek szintjén is elemezhetőek legyenek az adatok. Lannert és Sinka (2009) kutatási eredményei ugyanis azt mutatták, hogy a (részben) iskola-összevonásokkal létrejött több több feladatellátási hellyel rendelkező iskolák nem egységes tantestülettel működnek, s jellemzően önálló szervezeti egységként tekintenek a feladatellátási helyeikre. A célváltozók formális és informális szervezeti jellemzők mentén való mintázódásának vizsgálata tehát szükségesség tette azt, hogy az adatok feladatellátási helyekre vonatkoztatva (is) értelmezhetővé váljanak. Az adatok feladatellátási helyekre való értelmezését emellett a kutatás hatásvizsgálati elemei is szükségessé tették, tekintettel arra, hogy az iskolai preventív beavatkozások célterületeként megjelenő problémás magatartások az epidemiológiai vizsgálatok eredményei szerint a képzéstípusok mentén jelentős különbségeket mutatnak (pl. Elekes 2007, 2009; Paksi 2007; Aszmann, 2003; Mayer, 2008)

Mindezek következtében a kutatás négy, egymáshoz szorosan kapcsolódó, kvantitatív adatfelvételtől állt, ennek megfelelően az adatfelvétel során négy megkérdezetti kört különböztettünk meg:

- intézményigazgatók
- feladatellátási hely vezetők (abban az esetben, ha az intézmény több feladatellátási hellyel működik)
- pedagógusok
- diákok

2.1 AZ ADATFELVÉTEL ESZKÖZE ÉS MÓDJA

Az adatfelvétel során alkalmazott kérdőívek² tematikus struktúráját a kutatás – előző részben részletezett – céljainak operacionalizálásával határoztuk meg. Az alkalmazott kérdések és skálák kiválasztása során törekedtünk az összehasonlíthatóság biztosítására. Ennek megfelelően a kutatás kérdőívei következő kérdésköröket tartalmazták:

- I. Intézmény-, illetve a feladatellátási hely vezetői kérdőív
 - a. szervezeti jellemzők (az iskola szervezetének formális jellemzői, szervezeti nyitottság, az iskola társadalmi megítélésre vonatkozó intézményi percepciók),
 - b. az intézmény/feladatellátási hely humánerőforrás kapacitásának jellemzői
 - c. az intézmény/feladatellátási hely prevenció/egészségfejlesztési tevékenységének leírására vonatkozó kérdések
 - d. a pedagógus kérdőív kérdései
- II. Pedagógus kérdőív:
 - a. a gyermek- és fiatalkorúak körében az iskola világában előforduló problémás magatartásokkal (szenvedélyszer-használat, iskolai agresszió, pszicho-szociális problémák stb.), és az iskola, ill. a diákok egyéb jellemzőivel (pl. eredményesség, hírnév, stb.) kapcsolatos pedagógusi percepciók (Strizek és mtsai, 2006)
 - b. Tantestületi légkör, szervezeti bizalom (Sass, 2005; Paksi, Schmidt, 2006)
 - c. Kompetenciaérzettel, egészségmagatartással kapcsolatos kérdéssorok (Paksi, Felvinczi, Schmidt, 2005; Paksi, Schmidt, 2006)
 - d. Egyéni szocio-ökonómiai változók (beleértve a szervezeti funkciókkal, az iskolához kötődő egyéb egyéni jellemzőkkel, valamint a képzettségi státussal kapcsolatos változókat is)
- III. Diák kérdőív
 - a. Szenvedélyszer-használattal kapcsolatos kérdések (ismeretek, dohányzás, alkohol- és drogfogyasztási szokások) az ESPAD standardoknak megfelelő kérdéssorok alkalmazásával (Hibell és mtsai, 1997, 2000, 2004, 2009)

² Lásd a tanulmány mellékletében.

- b. Egészség-hit modell (Becker 1974; Hochbaum, 1970; Rácz és Kabos, 2001; Paksi, Demetrovics 2002, Paksi, Demetrovics, Nádas, Felvinczi, 2006)
- c. Iskolai bántalmazással kapcsolatos kérdések (előfordulás, és környezetre vonatkozó percepciók) (Majer, 2008; Figula, 2004; Várnai, Örkény, 2007)
- d. Konfliktuskezelés: ways of coping rövidített változat (Lazarus, Folkman, 1984; Kopp, Skrabski, 1995; Pikó, 2001)
- e. Egészség-kontroll attitűd skála (Wallston, B.S., Wallston, K. A., Kaplan, G.D. and Maides, S.A., 1976)
- f. Én-hatékonyság: self-efficacy skála rövidített, 3 ítemes változat (Schwarzer R, 1992; M. Kopp, R. Schwarzer, M. Jerusalem, 1993; Bukovski, 1997; Paksi, Demetrovics 2002, Paksi és mtsai, 2006)
- g. Az iskolai státussal, iskolai-integrációval kapcsolatos kérdések, iskolai drogprevenációs programon való részvételre vonatkozó kérdés
- h. Szocio-ökonómiai státussal kapcsolatos változók

Tekintettel arra, hogy a részvételi hajlandóságot, illetve a kérdőív reliabilitását befolyásolja a kérdezés időtartama, így az iskola világában célszerű a kérdezési időket a tanóra hossza optimalizálni. Kutatásunk során a leghosszabb (igazgatói, illetve feladatellátási hely vezetői) kérdőív időtartamát 55 percre (egy tanóra + szünet hosszára) optimalizáltuk, s ennek érdekében sok esetben rövidített, de korábbi kutatások során a szakirodalmi és/vagy saját tapasztalatok alapján igazolt (lásd a kérdések fenti hivatkozásait), már bevált kérdéssorokat/skálákat alkalmaztunk. Az átlagos kérdezési idő a feladatellátási hely vezetők esetében 51,9 perc, az igazgatók megkérdezése során pedig 54,3 perc volt, s a legtöbbször 48-50 perc alatt zajlott le a kérdezés. A pedagógusok esetében a kérdőív felvételét egy tanórára (lyukas óra), azaz 45 percre terveztük, ténylegesen pedig átlagosan 41,8 percet, leggyakrabban 39 percet vett igénybe az adatfelvétel. A diák kérdőívek felvételét egy tanítási órára, azaz 45 percre terveztük, ezek felvétele a legtöbbször ténylegesen is 45 percig, átlagosan pedig 42,5 percig tartott.

A vezetői és a pedagógus kérdőívek esetében adatfelvétel kérdezőbiztosok bevonásával, az iskolai szinten történő személyes megkereséssel, a szervezeti bizalomra vonatkozó kérdéssor kivételével – mely önkitöltős módszerrel került felvételre – face to face technikával zajlott. A diákok esetében kérdezőbiztosok közreműködésével, csoportos (osztály szintű) önkitöltős technikával történt az adatfelvétel.

A mintavesztés pótlására a mintával azonos elvek szerint választott, az egyes rétegek kategóriák mentén a főmintához illesztett pótmintát alkalmaztunk.

Az adatok felvétele 2009. március 11. és április 24. között zajlott, ezen belül a diákok körében – a szerhasználó magatartások vizsgálata során szokásos kérdések standardjának megfelelően, figyelembe véve, hogy a nagyobb ünnepek eltéríthetik a prevalencia értékeket az egyébként szokásostól – a kérdés még húsvét előtt befejeződött.

2.2 A MINTAVÁLASZTÁS STRATÉGIÁJA, ÉS A BRUTTÓ MINTA NAGYSÁGA

A vizsgálat végső célpopulációját a magyarországi közoktatási intézmények³, az intézményekben működő feladatellátási helyek, illetve az ezekben az intézményekben tanító főállású pedagógusok sokasága képezte. A mintakeretbe az OKM közoktatási statisztikai adatgyűjtés 2007/2008-as tanévre vonatkozó adatai alapján 3295 intézmény, és 5086 feladatellátási hely tartozott (az egy intézményre jutó feladatellátási helyek száma átlagosan 1,54) Az intézményekben tanító főállású pedagógusok száma az összesített intézményi adatok alapján 118.361 fő volt.⁴

Az adatfelvételt a kutatási igények és a rendelkezési források figyelembevételével a közoktatási intézmények 200 feladatellátási helyre kiterjedő mintáján terveztük.

A mintaválasztás a kutatás céljainak – az intézményi szintű, feladatellátási hely szintű, illetve a pedagógusokra vonatkozó elemzési céloknak (lásd az előző részben) – megfelelően kétlépcsős, rétegzett véletlen mintavételi eljárással zajlott. Első lépcsőben intézményi mintát vettünk. Az intézmények kiválasztása rétegzett, véletlen mintavétellel történt, melynek során rétegzési szempontként az iskola székhelye, és programtípusa változókat alkalmaztunk. E célból az egyes rétegeképző változók mentén összevont kategoriális változókat hoztunk létre. Az iskola székhelye alapján kettő (Budapest és vidék), a programtípusok mentén létrehozott kategoriális változó szerint pedig hét⁵ kategóriába soroltuk az iskolákat. Összességében 14 réteget hoztunk létre. (A mintakeretbe tartozó intézmények eloszlását lásd a 1. táblázatban.)

³ Közoktatási intézményeknek jelen vizsgálatban az általános iskolákat, a gimnáziumokat, a szakközépiskolákat, a szakiskolákat tekintjük (nem tartoznak a célpopulációba az óvodák és a speciális szakiskolák illetve a gyógypedagógiai intézmények).

⁴ A főállású pedagógusok száma a feladatellátási helyekre vonatkozó adatok összesítése esetében 119.617 fő. Az eltérés az OM közoktatási statisztikai adatbázis eltérő szintjeinek figyelembe vétele okozza, bár magát a tényt ez nem magyarázza.

⁵ A kategoriális változó létrehozásának elve a következő volt: van-e az intézményben szakképzés vagy nincs / van-e az intézményben érettségire felkészítő képzés vagy nincs / van-e az intézményben általános iskolai képzés vagy nincs. Az ennek alapján logikailag létrehozható 8 kategóriából 1 üres, tehát a célpopuláció ezen ismérv szerint 7 kategóriába sorolható.

PROGRAMTÍPUSOK	SZÉKHELY		ÖSSZESEN
	Budapest	Vidék	
Csak általános iskolai képzés	243	1882	2125
Csak szakképzés	9	58	67
Általános iskola + szakképzés	8	34	42
Csak érettségít adó képzés	66	123	189
Általános iskola + érettségít adó képzés	56	78	134
Érettségít adó képzés + szakképzés	145	526	671
Általános isk. + érettségi + szakképzés	14	53	67
ÖSSZESEN	541	2754	3295

1. táblázat: A mintakeretbe tartozó intézmények száma az egyes rétegzési kategóriákban (db) (Forrás: KIR, 2008)

A minta nagyságát az egyes rétegeken belül, a rétegbe tartozó intézmények számával arányosan, az adott réteg átlagos feladatellátási hely arányát figyelembe véve, a középiskolai képzést is tartalmazó programtípusok esetében annak 6%-aként, a csak általános iskolai képzéssel foglalkozó intézmények esetében az alapsokaság 3%-ában határoztuk meg. Az így létrejött minta összesen 133 intézményt tartalmazott. (2. táblázat) Ez a mintanagyság az intézményi adatokban 95,5%-os megbízhatósági szinten a standard hibát $\pm 6,8\%$ -ban maximálja.

PROGRAMTÍPUSOK	SZÉKHELY		ÖSSZESEN
	Budapest	Vidék	
Csak általános iskolai képzés	7	57	64
Csak szakképzés	1	3	4
Általános iskola + szakképzés	1	2	3
Csak érettségít adó képzés	4	7	11
Általános iskola + érettségít adó képzés	3	5	8
Érettségít adó képzés + szakképzés	8	31	39
Általános isk. + érettségi + szakképzés	1	3	4
ÖSSZESEN	25	108	133

2. táblázat: A kiválasztott iskolák száma az egyes rétegzési kategóriákban (db)

A minta feltöltésének első lépcsőjeként kiválasztottuk a 133 intézményt. Ezek után meghatároztuk a mintába kerülő feladatellátási helyeket, figyelembe véve azt is, hogy az adott feladatellátási hely a 2007/2008-as közoktatási statisztika szerint működik-e, illetve hogy a diákminta meghatározásához szükséges évfolyamok (8.

illetve 11. évfolyam⁶⁾ tanulói létszáma nagyobb-e nullánál. (3. tábla). Az így kiválasztott bruttó minta 207 feladatellátási helyet tartalmazott, ami a feladatellátási hely szintű elemzésekben a standard hibát 95,5%-os megbízhatósági szinten $\pm 8,5\%$ -ban maximálja.

PROGRAMTÍPUSOK	SZÉKHELY		ÖSSZESEN
	Budapest	Vidék	
Csak általános iskolai képzés	7	67	74
Csak szakképzés	1	3	4
Általános iskola + szakképzés	2	7	9
Csak érettségit adó képzés	4	7	11
Általános iskola + érettségit adó képzés	6	13	19
Érettségit adó képzés + szakképzés	19	56	75
Általános isk. + érettségi + szakképzés	2	13	15
ÖSSZESEN	41	166	207

3. táblázat: A kiválasztott feladatellátási helyek száma az egyes rétegzési kategóriákban (db)

A következő lépcsőben az intézményi és a pedagógus mintakeret rétegenkénti arányosításával meghatároztuk az egyes rétegekben az iskolánként kiválasztandó pedagógusok számát. Az intézményekben a pedagógus mintába tartozónak tekintettük az intézmény vezetőjét, több feladatellátási hely esetében a feladatellátási hely vezetőket és a feladatellátási helyeken dolgozó pedagógusokat. A feladatellátási helyen dolgozó pedagógusokat az adott feladatellátási hely tantestületének mérete alapján kategóriákba soroltuk, minden 12 fő után egy fővel növeltük a megkérdezendő pedagógusok körét. (Az egyes rétegzési kategóriákban kiválasztott pedagógusok számát lást a 4. táblázatban) Az egyes feladatellátási helyekhez ezt követően a megkérdezendő pedagógusok számának megfelelően véletlen számokat rendeltünk, s a mintát a helyszínen, a pedagógusok névsorba állított listája alapján a véletlen számokhoz rendelt pedagógusokkal töltöttük fel.

⁶⁾Mivel a közoktatás statisztika az előző tanévre állt rendelkezésünkre, ezért az adatbázisban ténylegesen a 7. és 10. évfolyamot vizsgáltuk.

PROGRAMTÍPUSOK	SZÉKHELY		ÖSSZESEN
	Budapest	Vidék	
Csak általános iskolai képzés	14	127	141
Csak szakképzés	1	3	4
Általános iskola + szakképzés	4	11	15
Csak érettségít adó képzés	15	32	47
Általános iskola + érettségít adó képzés	17	26	43
Érettségít adó képzés + szakképzés	63	145	208
Általános isk. + érettségi + szakképzés	6	33	39
ÖSSZESEN	120	377	497

4. táblázat: A kiválasztott pedagógusok száma az egyes rétegzési kategóriákban (fő)

A megkérdezendő osztályok kiválasztása a pedagógus mintához hasonló módon történt: a 207 kiválasztott feladatellátási helyen véletlen módon egy – a feladatellátási hely képzéstípusának függvényében az általános iskolai képzést folytató feladatellátási helyeken nyolcadikos, a középiskolai képzést folytató feladatellátási helyeken tizenegyedikes osztályt – választottunk ki. A bruttó mintába került osztályok eloszlása ennek következtében megegyezett a feladatellátási helyek eloszlásával.

PROGRAMTÍPUSOK	SZÉKHELY		ÖSSZESEN
	Budapest	Vidék	
Csak általános iskolai képzés	145	1272	1417
Csak szakképzés	0	64	64
Általános iskola + szakképzés	35	128	163
Csak érettségít adó képzés	130	318	448
Általános iskola + érettségít adó képzés	184	289	473
Érettségít adó képzés + szakképzés	516	1643	2159
Általános isk. + érettségi + szakképzés	59	330	389
ÖSSZESEN	1069	4044	5113

5. táblázat: A bruttó mintába került diákok becsült száma az egyes rétegzési kategóriákban az átlagos osztálylétszám alapján (fő)

2.3 A MEGKÉRDEZET NETTÓ MINTA LEÍRÁSA, A MINTA SÚLYOZÁSA

2.3.1 Intézményi minta

Az intézményvezetők körében történt adatfelvétel során a 133 intézményre kiterjedő bruttó mintából 132 intézményben sikerült a kérdézet megvalósítani. A részleges (csak egyes feladatellátási helyeket érintő) mintakiesések miatt azonban egyes minta-kategóriákban a tervezetthez képest kisebb eltérések voltak megfigyelhetők. Az általános iskolák mintakialakításkor történt alul reprezentációja, valamint a lekérdezett minta összetételének kisebb torzulásai miatt az intézményi minta súlyozást igényelt. A lekérdezett minta sokasági arányait mátrixsúlyozással korigáltunk. (6. táblázat)

	PROGRAMTÍPUSOK	SOKASÁGI ELOSZLÁS	NETTÓ MINTA ELOSZLÁSA	SÚLY	SÚLYOZOTT ADATBÁZIS ELOSZLÁSA
VIDÉK	Csak általános iskola	57,12	40,60	1,41	57,12
	Általános iskola + szakképzés*	1,27	3,01	0,42	1,27
	Csak érettségít adó képzés	3,73	5,26	0,71	3,73
	Általános iskola + érettségít adó	2,37	3,76	0,63	2,37
	Szakképzés + érettségi	15,96	23,31	0,68	15,96
	Általános isk. + érettségi + szakképzés	1,61	3,01	0,53	1,61
	Csak szakképzés**	2,03	2,26	0,90	2,03
BUDAPEST	Csak általános iskola	7,37	5,26	1,40	7,37
	Általános iskola + szakképzés*	1,27	3,01	0,42	1,27
	Csak érettségít adó képzés	2,00	3,01	0,67	2,00
	Általános iskola + érettségít adó	1,70	2,26	0,75	1,70
	Szakképzés + érettségi	4,40	7,52	0,59	4,40
	Általános isk. + érettségi + szakképzés	0,42	0,75	0,57	0,42
	Csak szakképzés**	0,27	0,00	0,00	0,00

* Általános iskolai + szakképzés esetében az alacsony mintaelemszám miatt a területi kategóriát összevontan kezeltük. A táblázatban mindkét mintakategória esetében az együttes arány került feltüntetésre.

**Csak szakképzés esetében az alacsony mintaelemszám miatt a területi kategóriát összevontan kezeltük, az arány összevont kategória.

6. táblázat: Az iskolák eloszlása az alapsokaságban, a nettó mintában és a súlyozott adatbázisban, az alkalmazott súlyok feltüntetésével (országos összesen =100%)

2.3.2 Feladatellátási hely szintű minta

A feladatellátási hely vezetők körében végzett adatfelvétel során a tervezett bruttó 207 feladatellátási helyre kiterjedő minta-elemszámból – a pótlásokkal együtt – 165 feladatellátási helyen sikerült a kérdézet megvalósítani⁷.

A részleges mintakiesések miatt arányait tekintve a lekérdezett mintában az egyes feladatellátási hely kategóriák mentén csak kisebb torzulások következtek be. Mindazonáltal az általános iskolák mintakialakításkor történt alul reprezentációja, valamint a lekérdezett minta összetételének kisebb torzulásai miatt, a lekérdezett minta sokasági arányait ezúttal is súlyozással korrigáltunk. A feladatellátási hely súlyokat szintén a populáció teljes sokaságának arányai mentén, mátrix súlyozással határoztuk meg. (7. táblázat)

A ténylegesen elért nettó minta nagysága mellett a standard hiba nagysága 95,5%-os megbízhatósági szinten maximum $\pm 7,66\%$

	PROGRAMTÍPUSOK	SOKASÁGI ELOSZLÁS	NETTÓ MINTA ELOSZLÁSA	SÚLY	SÚLYOZOTT ADATBÁZIS ELOSZLÁSA
VIDÉK	Általános iskola	55,96	45,45	1,23	55,90
	Szakiskola	8,47	10,91	0,78	8,51
	Gimnázium	8,08	10,91	0,74	8,07
	Szakközépiskola	12,49	16,36	0,76	12,43
BUDAPEST	Általános iskola	6,63	6,06	1,09	6,61
	Szakiskola	1,53	1,21	1,27	1,54
	Gimnázium	3,22	5,45	0,59	3,22
	Szakközépiskola	3,62	3,64	0,99	3,60

7. táblázat: A feladatellátási hely típusok eloszlása az alapsokaságban, a nettó mintában és a súlyozott adatbázisban, az alkalmazott súlyok feltüntetésével (országos összesen =100%)

2.3.3 Pedagógus minta

Az adatfelvétel során a pedagógus mintába tartozónak tekintettük a megkérdezett igazgatókat, feladatellátási hely vezetőket és a feladatellátási helyen dolgozó

⁷ 11 esetben a 2007/2008-as közoktatási statisztikai adatoktól eltérően már nem működött a feladatellátási hely, illetve – főként a szakiskolák esetében – a bekövetkezett intézményi változások (TISZK-ek megjelenése) miatt nem volt 11. évfolyam az adott feladatellátási helyen, így a diákminta megvalósítása érdekében a feladatellátási helyen nem történt kérdés. Amennyiben a kiesett feladatellátási hely okán az intézmény mintakategória besorolása megváltozott pótmintát alkalmaztunk. A feladatellátási helyen történő vezetői kérdés 40 esetben hiúsult meg (ebből 24 esetben a székhely feladatellátási helyen az igazgató egy személyben volt a feladatellátási hely vezetője is, 16 esetben pedig a feladatellátási helynek nem volt nevesíthető vezetője).

pedagógusokat, így a pedagógus adatbázist a három részadatbázis megfelelő részeinek egyesítésével (merge file) hoztuk létre. Az így létrejött nettó minta nagysága 692 fő.

Az általános iskolák mintakialakításkor történt alul reprezentációja miatt, illetve a lekérdezett minta összetételében bekövetkezett kisebb torzulások ellensúlyozására, a lekérdezett minta sokasági arányait ez esetben is mátrix súlyozással korigáltunk.

Tekintettel arra, hogy a pedagógusok esetében már a bruttó minta meghatározása során is keretvaliditási problémák merültek fel⁸, és az adatbázis súlyozásának időpontjában nem állt rendelkezésünkre a kérdezés tanévének megfelelő (2008/2009-es tanévre vonatkozó) közoktatási statisztika, így súlyozáshoz a sokasági arányokat a 2007/2008-as tanév intézményi szintű adatai alapján határoztuk meg. (8. táblázat)

	PROGRAMTÍPUSOK	SOKASÁGI ELOSZLÁS	NETTÓ MINTA ELOSZLÁSA	SÚLY	SÚLYOZOTT ADATBÁZIS ELOSZLÁSA
VIDÉK	Csak általános iskola	47,57	22,98	2,07	47,57
	Általános iskola + szakképzés*	1,41	2,89	0,49	1,42
	Csak érettségit adó képzés	8,64	5,64	1,53	8,63
	Általános iskola + érettségit adó	5,18	6,07	0,85	5,16
	Szakképzés + érettségi	13,03	34,68	0,38	13,18
	Általános isk. + érettségi + szakképzés	4,06	6,21	0,65	4,04
	Csak szakképzés	1,40	1,01	1,38	1,39
BUDAPEST	Csak általános iskola	7,66	3,61	2,12	7,65
	Általános iskola + szakképzés*	1,41	2,89	0,49	1,42
	Csak érettségit adó képzés	4,53	2,89	1,57	4,54
	Általános iskola + érettségit adó	3,63	3,47	1,05	3,64
	Szakképzés + érettségi	2,19	9,54	0,23	2,19
	Általános isk. + érettségi + szakképzés	0,70	1,01	0,69	0,70
	Csak szakképzés**	0,00	0,00	0,00	0,00

* Általános iskolai + szakképzés esetében az alacsony mintaelemszám miatt a területi kategóriát összevontan kezeltük. A táblázatban mindkét mintakategória esetében az együttes arány szerepel.

**Csak szakképzés esetében az alacsony mintaelemszám miatt a területi kategóriát összevontan kezeltük, az arány itt is összevont kategória.

8. táblázat: A pedagógusok eloszlása az alapsokaságban, a nettó mintában és a súlyozott adatbázisban, az alkalmazott súlyok feltüntetésével (országos összesen =100%)

⁸ Lásd a mintaválasztás leírásánál, ahol jeleztük, hogy a közoktatási statisztikai adatgyűjtés egyes szintjei (az intézményi és a feladatellátási hely szintű adatok) eltérőek.

A pedagógus minta alapján végzett egyéni szintű elemzésekben 95,5%-os megbízhatósági szinten a standard hiba maximális mértéke $\pm 3,8\%$

2.3.4 Diák minta

A diákok körében 3740 fős nettó mintát sikerült elérnünk. Ebből a 8. évfolyamon 1649, a 11. évfolyamon 2091 főt. Ez a mintanagyság az egyéni szintű elemzésekben 95,5%-os megbízhatósági szinten a standard hibát a nyolcadik évfolyamon $\pm 2,5\%$ -ban, a 11. évfolyamon pedig $\pm 2,2\%$ -ban maximálja.

Tekintettel arra, hogy a diák mintát biztosító megkérdezendő osztályok kiválasztása – a felhasználás elsődleges céljának, az iskolák prevenciós tevékenységének értékelésére való alkalmasságának okán – a mintába került feladatellátási helyeken történt, függetlenül a feladatellátási helyen található osztályok számától, egyszerű véletlen kiválasztással minden feladatellátási helyen 1-1 osztály került kiválasztásra, így a diák minta az adatok epidemiológiai célú felhasználása során eleve súlyozást igényelt. Emellett azonban a nettó mintába került feladatellátási helyek eloszlástorzítottsága miatt (lásd a feladatellátási helyekre vonatkozó minta leírását), valamint – a főként hiányzásból fakadó – az egyéni szintű kiesések okán (a bruttó diák minta nagyságát a mintaválasztás során 5113 főre becsültük, ehhez képest a nettó diák minta nagysága 3740 fős lett) további súlyozási igény keletkezett. Ezen okok következtében a diák mintát az epidemiológiai elemzésekhez a feladatellátási hely programtípusa, és székhelye szerint a populációs arányokra súlyoztuk.

	PROGRAMTÍPUSOK	SOKASÁGI ELOSZLÁS	NETTÓ MINTA ELOSZLÁSA	SÚLY	SÚLYOZOTT ADATBÁZIS ELOSZLÁSA
VIDÉK	Általános iskola	38,52	34,92	1,10	38,53
	Szakiskola	10,00	12,09	0,83	10,00
	Gimnázium	17,74	14,47	1,23	17,75
	Szakközépiskola	16,53	20,70	0,80	16,52
BUDAPEST	Általános iskola	5,58	4,41	1,26	5,59
	Szakiskola	1,26	2,75	0,46	1,26
	Gimnázium	6,08	5,08	1,20	6,07
	Szakközépiskola	4,28	5,59	0,76	4,28

9. táblázat: A diákok eloszlása az alapsokaságban, a nettó mintában és a súlyozott adatbázisban, az alkalmazott súlyok feltüntetésével (országos összesen =100%)

3 EREDMÉNYEK⁹

3.1 EGYÉNI ÉS INTÉZMÉNYI KOMPETENCIÁK

3.1.1 Egyéni kompetenciák és kompetencia-érzetek

A jelen beszámoló szempontjából kiindulópontként kezelendő, 2004-es vizsgálatunk (Paksi, Felvinczi, Schmidt, 2005) adatai azt jelezték, hogy a pedagógusi szereppel kapcsolatban a szakma (azaz a kutatásban reprezentált pedagógustársadalom) részéről megfogalmazott, az általános pedagógusra értelmezett elvárások, és a pedagógusok mindennapi munkája során az egyes feladatok artikulálódása szétválik, rendre a gyakorlat rovására. Emellett – mint ahogy azt már az előzmények bemutatása során jeleztük – a 2004-es vizsgálat adatai azt is mutatták, hogy a nem közvetlen tudásátadáshoz kapcsolódó, a prevenció/egészségfejlesztés témakörét is hordozó olyan feladatok/tevékenységek, mint a diákok döntéshozási, érzelmfeldolgozási stb. készségeinek fejlesztése, jövőképeinek alakítása – a tudásátadáshoz kapcsolódó feladatokhoz képest – kevésbé hangsúlyosak a pedagógusok szerepfelfogásában, s ez a szerepek gyakorlása, a tényleges pedagógusi munka során fokozottban megjelenik.

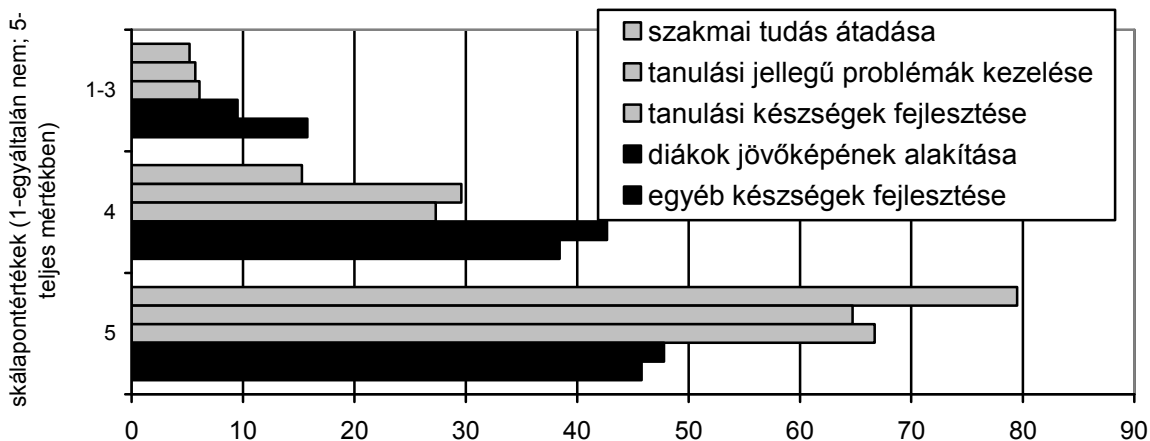
A 2004-es vizsgálat adataival összehasonlítva 2009-re elsősorban a pedagógusi szerepfelfogás tekintetében tapasztaltunk változásokat. A változások iránya alapján úgy tűnik, hogy a pedagógus társadalom a szerepfelvárások és a tényleges pedagógusi tevékenység – 2004-ben tapasztalt – ellentmondását a szerepelvárások csökkentésével próbálta orvosolni az elmúlt 5 évben. Kivétel nélkül mindegyik vizsgált feladat esetében azt tapasztaltuk, hogy a pedagógusi feladatkörbe tartozásának mértékéről alkotott pedagógusi vélemények átlaga rendre szignifikánsan csökkent ($p < 0,001$). A tevékenység szintjén azonban a csökkenés csak a – szerepelvárások tekintetében korábban is kevésbé hangsúlyos – tudásátadáson túlmutató feladatok esetében mutatkozott meg, tehát ezen feladatok esetében nem csökkent a szerepelvárások és a tényleges pedagógiai tevékenység ellentmondása, és növekedett a tudásátadással kapcsolatos tevékenységekhez képest eddig is megjelenő hátránya.

⁹ Az adatok feldolgozása SPSS for Windows programmal történt.

FELADAT	2004	2009	SZIGNIFIKANCIA
Tudásátadás	4,82	4,73	p<0,001
Tanulási jellegű problémák kezelése	4,68	4,58	p<0,001
Tanulási készségek fejlesztése	4,70	4,60	p<0,001
Diákok jövőképeinek alakítása	4,49	4,38	p=0,001
Egyéb készségek fejlesztése	4,43	4,29	p<0,001
TEVÉKENYSÉG	2004	2009	SZIGNIFIKANCIA
Tudásátadás	4,51	4,44	p=0,52
Tanulási jellegű problémák kezelése	4,08	4,09	p>0,1
Tanulási készségek fejlesztése	4,02	4,02	p>0,1
Diákok jövőképeinek alakítása	4,03	3,94	p=0,027
Egyéb készségek fejlesztése	3,95	3,84	p=0,016

10. táblázat: A különböző tevékenységek tanári feladatkörbe tartozásával kapcsolatos vélemények, valamint a tanári tevékenységben való szerepének változása 2004 és 2009 között (5 fokozatú skálán kapott átlagértékek¹⁰)

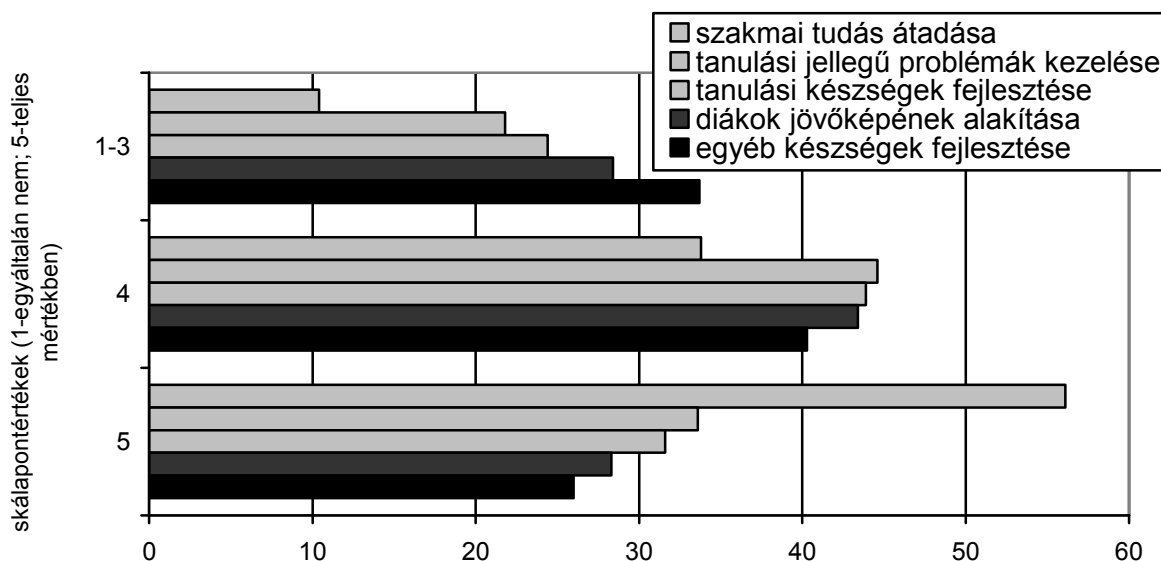
Az eredményeink 2009-ben is azt mutatják, hogy a nem közvetlen tudásátadáshoz kapcsolódó, inkább nevelési jellegű feladatok a tudásátadáshoz közvetlenül kapcsolódó feladatokhoz képest kevésbé hangsúlyosan vannak jelen a pedagógusok szerepfelfogásában.

1. ábra: A tudásátadáshoz közvetlenül kapcsolódó (szürkével jelölt), és az azon túlmutató (fekete) tevékenységek tanári feladatkörbe tartozásával kapcsolatos vélemények (a kérdésre válaszolók százalékában)

¹⁰ A skálán az 1-es az „egyáltalán nem”, az 5-ös pedig a „teljes mértékben” választ jelentette. (lásd: vezetői, ill. pedagógus kérdőív P8. kérdés)

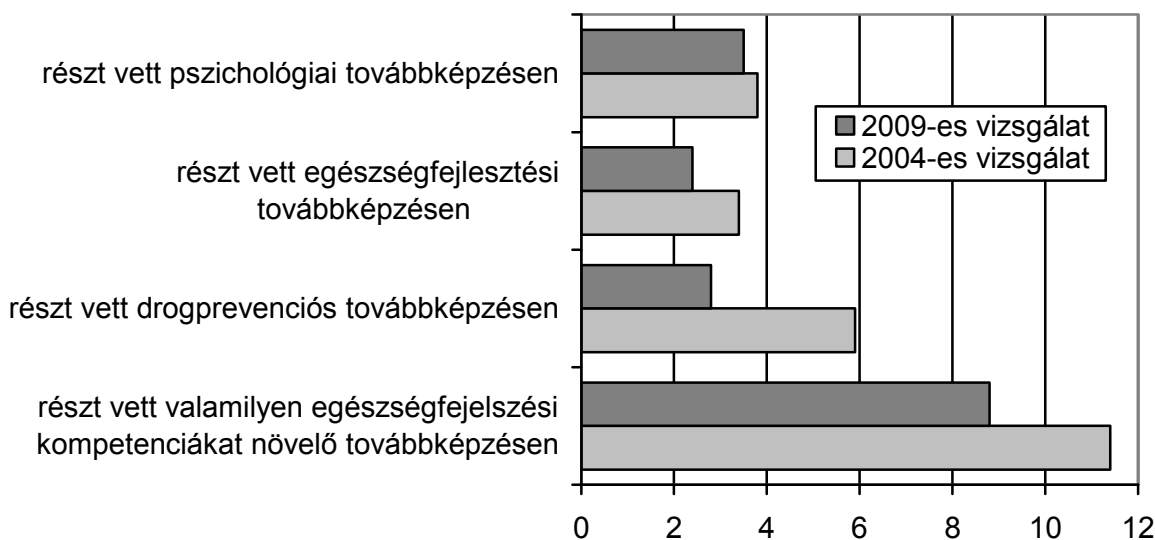
A tudásátadáson túlmutató feladatoknak a pedagógusi szerepelvárásokban megmutató relatív háttérbe szorulása fokozottan megjelenik a szerepek gyakorlása során, azaz a tényleges pedagógusi munkában. Mindegyik vizsgált tevékenység vonatkozásában – ebben az esetben is – a pozitív tartományban mozgó válaszok túlsúlya jellemző, azaz a pedagógusok többségének tevékenysége valamilyen szinten kiterjed a vizsgált tevékenységek mindegyikére, de a szigorúan vett szakmai tudásátadáson kívül minden más feladat esetében az „egyértelműen igen” (5-ös válasz) válaszok aránya már nem éri el az egyharmadot.

3. ábra: A tudásátadáshoz közvetlenül kapcsolódó (szürkével jelölt), és az azon túlmutató (fekete) tevékenységek aránya a pedagógusi munkában (a kérdésre válaszolók százalékában)

A korábbi évekhez képest a pedagógusok között tendenciájában¹¹ csökkent a prevenciós/egészségfejlesztési kompetenciákat növelni hivatott továbbképzésen résztvevők aránya. A megkérdezettek kevesebb, mint tíz százaléka vett részt a 2004-óta eltelt 5 évben egészségfejlesztési, és/vagy drogprevenciós és/vagy pszichológiai jellegű továbbképzésen. A drogprevenciós továbbképzések tekintetében a csökkenésre vonatkozó állítás azonban 95,5%-os biztonsággal is kijelenthető.

¹¹ A tendencia jelleggel megfogalmazott állítások kétharmados megbízhatósági szint mellett hibahatáron túli változásokat takarnak.

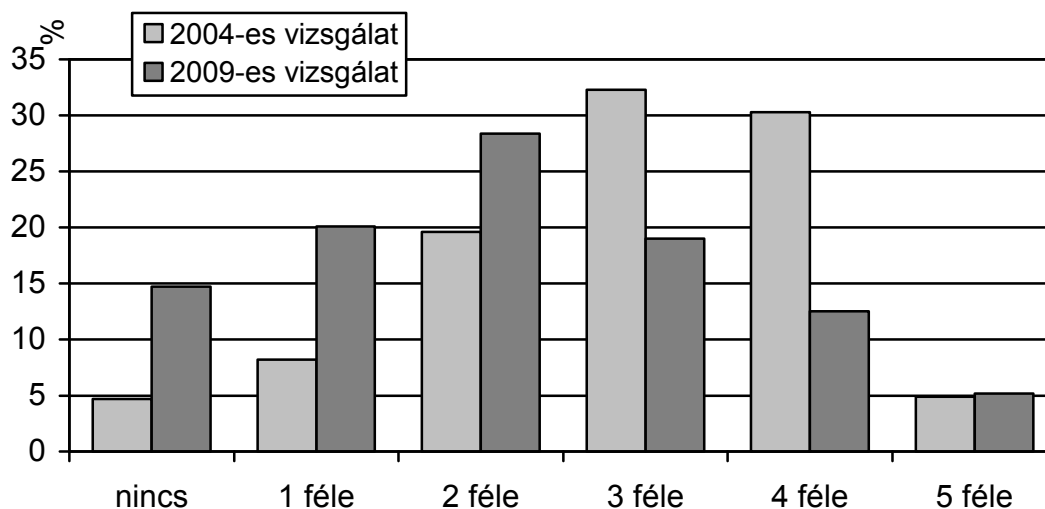

2. ábra: A valamilyen prevenció/egészségfejlesztési területtel foglalkozó továbbképzésen részt vett pedagógusok aránya (a megkérdezettek százalékában)

3.1.2 Intézményi kapacitások

A közoktatási intézmények között az öt évvel korábbi állapothoz képest 2009-ben szignifikánsan nagyobb arányban találtunk olyan iskolákat, ahol a prevenció/egészségfejlesztési feladatok ellátására nem rendelkeznek semmilyen intézményi kapacitással, ahol aktuálisan sem iskolapszichológus, sem drogügyi koordinátor, sem egészségfejlesztő, sem ifjúsági orvos, sem az iskolában rendszeresen jelen lévő védőnő nincsen. A 2004-es helyzethez képest ma – hibahatáron túli mértékben – nagyobb arányban vannak olyan iskolák is, ahol a felsoroltak közül mindössze egy pozíciót tartanak fenn a prevenció/egészségfejlesztési feladatok ellátására. Ezen tendenciákkal párhuzamosan, csökkent azoknak az iskoláknak az aránya, ahol legalább 3féle prevenció/egészségfejlesztési funkcióban találunk munkatársakat. Mindezeket a tendenciákat 95,5%-os megbízhatósági szinten állíthatjuk.

A 2009-es tanévben a vizsgált közoktatási intézmények 85,3%-ában van valamilyen személyi kapacitás – iskolapszichológus, drogügyi koordinátor, egészségfejlesztő, ifjúsági orvos, vagy az iskolában rendszeresen jelen lévő védőnő – az iskolai prevenció/egészségfejlesztési feladatok, illetve azok valamely részterületének ellátására. Ezek közül az iskolák felében egy-kettő, valamivel több, mint egyharmadukban azonban legalább háromféle ilyen pozíciót/funkciót tartanak fenn.

3. ábra: Az iskolák eloszlása a betöltött prevenció/egészségvédelmi funkciók (iskolapszichológus, drogügyi koordinátor, egészségfejlesztő, ifjúsági orvos, vagy az iskolában rendszeresen jelen lévő védőnő) száma szerint 2004-ben és 2009-ben (az intézmények százalékában)

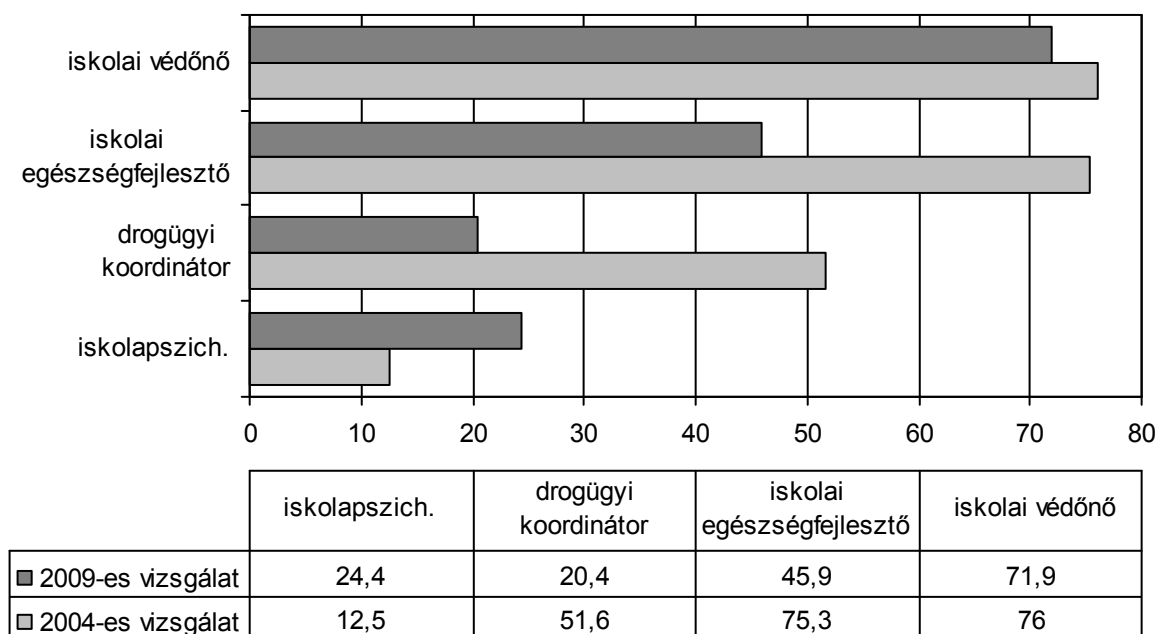
A korábban szignifikáns mintázatot mutató intézményi jellemzők (az intézmény képzési típusa, földrajzi elhelyezkedése, illetve a tantestület mérete) mentén ma is szignifikáns mintázat mutatkozik a betöltött prevenció/egészségvédelmi funkciók száma tekintetében, sőt a korábbi különbségek ma még inkább markánsan kirajzolódnak. Az e tekintetben a korábbi vizsgálat során is deficittel jellemezhető vidéki, és/vagy általános iskolai képzést (is) folytató, illetve kis létszámú (30 fő alatti, valamint kisebb mértékben a 31-50 fő közötti) tantestülettel rendelkező intézményekben volt tapasztalható az elmúlt 5 évben a legnagyobb mértékű csökkenés.

AZ ISKOLA TELEPHELYE	2004	2009	változás
Budapest	3,48	3,14	-0,34
Vidék	2,78	1,90	-0,88
KÉPZÉSTÍPUSOK			
Van az intézményben általános iskolai képzés	2,81	1,84	-0,97
Van az intézményben szakképzés	3,05	2,70	-0,35
Van az intézményben érettségit adó képzés	3,19	2,75	-0,44
TANTESTÜLET MÉRETE			
30 fő alatti	2,59	1,64	-0,95
31-50 fő közötti	3,10	2,24	-0,86
50 fő feletti	3,23	2,91	-0,32

11. táblázat: A betöltött prevenció/egészségvédelmi funkciók számának változása az iskola formális jellemzői (típusa, mérete, székhelye) szerint 2004 és 2009 között (5 féle funkció vonatkozásában kapott átlagértékek)

Ugyanakkor fontos megjegyeznünk, hogy a funkciók csökkenése nem csak az ezekben korábban is kevésbé ellátott intézménycsoportokban következett be: valamennyi intézményi csoportban csökkent a betöltött egészségfejlesztéssel kapcsolatos funkciók száma.

Az iskolát rendszeresen – átlagosan heti 10,5 órában – látogató védőnő az intézmények mintegy 70%-ában van ma is. Az ezt követő leggyakrabban betöltött funkció az egészségnevelésért/egészségfejlesztésért felelős pedagógusé, azonban ilyen szerepet betöltő pedagógust az iskolák korábbi háromnegyedével szemben ma már csak kevesebb, mint felében találunk. Jelentősen visszaszorult a drogügyi koordinátor szerepe is az iskola világában: míg korábban az iskolák több mint felében volt drogkoordinátor, ma tíz iskolából csak kettőben találkozhatunk ezzel a funkcióval. Kedvező fejlemény azonban, hogy míg 5 évvel ezelőtt iskolapszichológus csak minden nyolcadik iskolában dolgozott, ma már minden negyedik iskolában jelen van.

4. ábra: A betöltött különböző prevenció/egészségvédelmi funkciók aránya a vizsgált iskolákban 2004-ben és 2009-ben (az intézmények százalékában)

A 2009-es kutatásban új prevenció/egészségfejlesztési humán-erőforrásként – a Nemzeti Drogstratégia percepció analízisét elvégző kvalitatív vizsgálatban a szakemberek által megfogalmazott javaslattal összhangban, mely szerint „az iskolai szociális munkás (a drogügyi koordinátor helyett) legyen az iskolai prevenció kulcsfigurája” (Vitrai, 2009. 16.) – megvizsgáltuk, hogy az iskola világában milyen mértékben van jelen iskolai szociális munkás. Az ilyen irányú szakmai igénynek azonban egyelőre csak az egyik oldala látszik „teljesülni”: a drogkoordinátorok száma – mint a fenti ábrán láthatjuk – szignifikánsan csökkent az utóbbi 5 évben, szociális

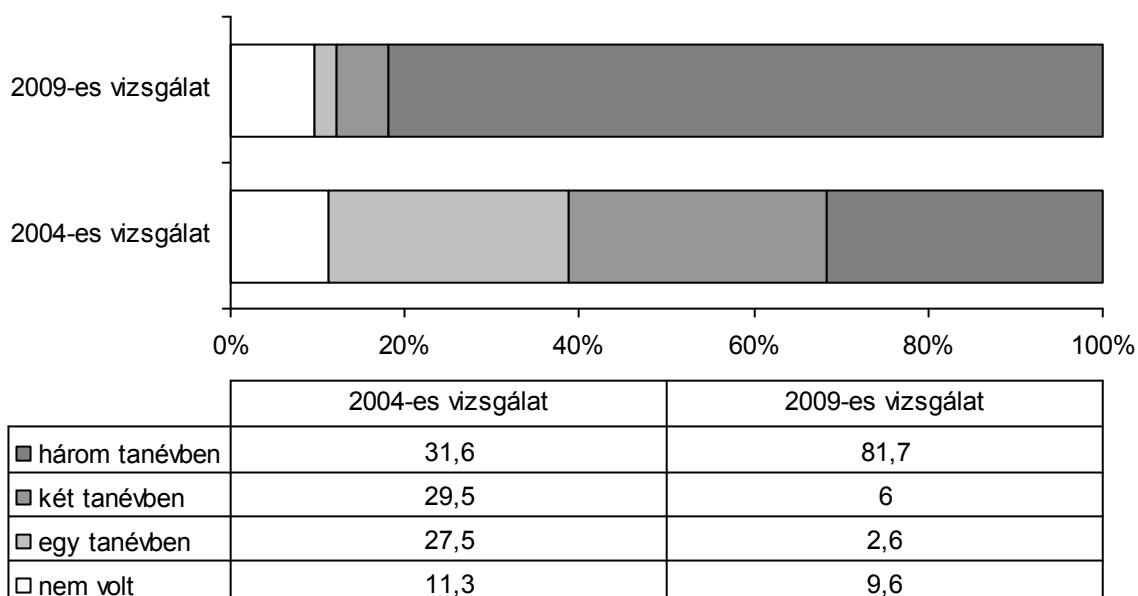
munkással azonban ma is nagyon ritkán (az iskolák 2,9%-ában) találkozhatunk az iskola világában.

3.2 A KÖZOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK UTÓBBI ÉVEKBEN VÉGZETT PREVENCIÓS/ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉGE

3.2.1 A prevenciók tevékenység elterjedtsége az iskolákban

Kutatásunk egyik fő célkitűzése annak vizsgálata, hogy az utóbbi években hogyan alakult az iskolák prevenciók aktivitása, illetve miként írhatók le a különféle jellemzők – hány órában zajlik, kik végzik, milyen területeket ölel fel stb. – mentén a közoktatásban jelenlévő prevenciók/egészségfejlesztő programok.

A vizsgált három tanév (az aktuális, illetve az azt megelőző két tanév) valamelyikében az általános és középiskolák 90,4%-a végzett valamilyen prevenciók vagy egészségfejlesztő tevékenységet, döntő többségükben – az iskolák négyötödében – minden évben. A 2004-es vizsgálathoz képest nem változott azoknak az iskoláknak az aránya, ahol a vizsgálatot megelőző 3 évben semmilyen prevenciók aktivitás nem zajlott (stabilan az iskolák egytizede sorolható ide), azonban a prevenciók tevékenység rendszeressége jelentősen növekedett: a korábbi mintegy 30%-ról 80%-ra emelkedett azon iskolák aránya, ahol minden évben zajlik valamilyen prevenciók beavatkozás.

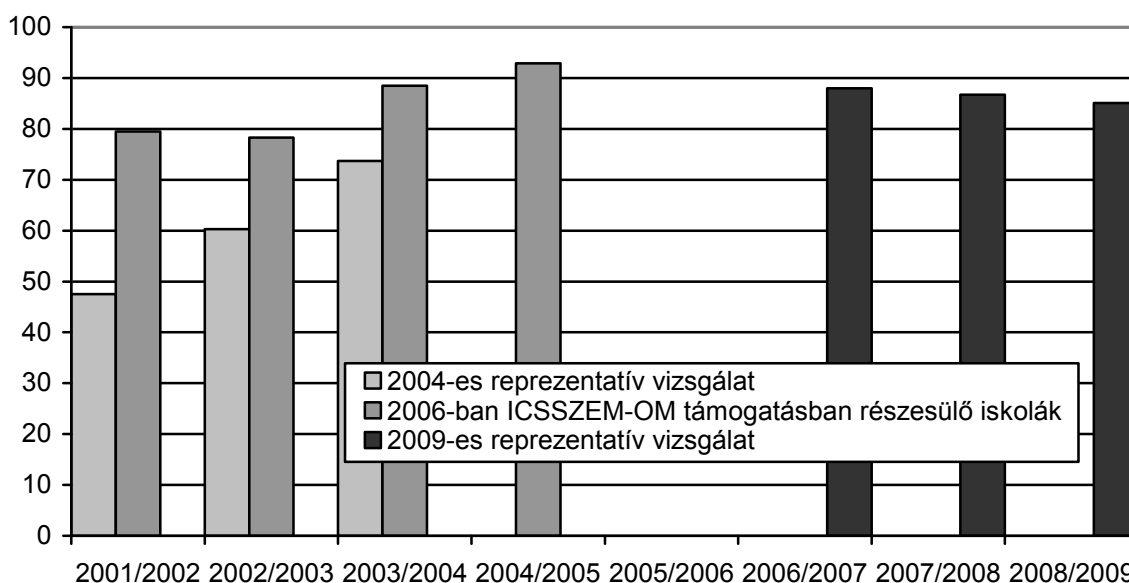

5. ábra: Az elmúlt három tanévből hány tanévben volt prevenciók/egészségfejlesztés az iskolában (az iskolák százalékában)

Mint a korábbi vizsgálatokból tudjuk (Paksi és mtsai, 2006; Paksi, Felvinczi, Schmidt, 2005), a prevenciók programok az iskolai szinten a 2001-es évtől jelentek meg nagyobb számban. Az ezt követő években évről-évre dinamikusan növekedett a

programok kínálata, és az azokat alkalmazó iskolák száma is. Az utóbbi években a prevenciós tevékenységet aktuálisan is folytató iskolák aránya meglehetősen stabilitást mutat, az iskolák 85-88%-ában van valamilyen prevenciós program az egyes tanévekben.

A rendszeres prevenciós aktivitás általánossá válása következtében ma már a korábbi enyhe intézményi mintázatok sem jelennek meg a prevenciós programok elterjedtsége illetve gyakorisága tekintetében: nem találunk szignifikáns különbséget iskolák között sem területi elhelyezkedés, sem képzéstípus, sem intézményméret mentén.

6. ábra: A prevenciós aktivitást mutató iskolák aránya az egyes tanévekben 2001 és 2003 között (az iskolák százalékában)

Mint említettük, az utóbbi három tanévben, évente az iskolák 85-88%-a végzett valamilyen prevenciós tevékenységet. Az iskolák felében – az intézményvezetők erre vonatkozó becslése alapján – nagyobb volt ugyan a részvételi arány 70-80%-nál, mindazonáltal átlagosan a diákoknak csak valamivel több, mint kétharmada vett részt az egyes években a prevenciós programokon. Figyelembe véve az egyes években országosan a közoktatási intézményekben tanuló diákok létszámát (KSH, 2009), azt mondhatjuk, hogy az utóbbi három évben évente átlagosan mintegy 800 ezer diák vett részt az iskolai szinten valamilyen prevenciós programban.

Tanévek	Prevenziót végző iskolák aránya	Résztevők becsült aránya		Diákok száma országosan	Prevencióban résztvevő diákok becsült száma országosan
		medián	átlag		
2006/2007	88,0	70	67,1	1.401.455	827 531
2007/2008	86,7	74	67,1	1.384.167	805 729
2008/2009	85,1	80	68,6	1.362.409	794 776
Átlagos év	86,6	75	67,6	1.382.677	809 401

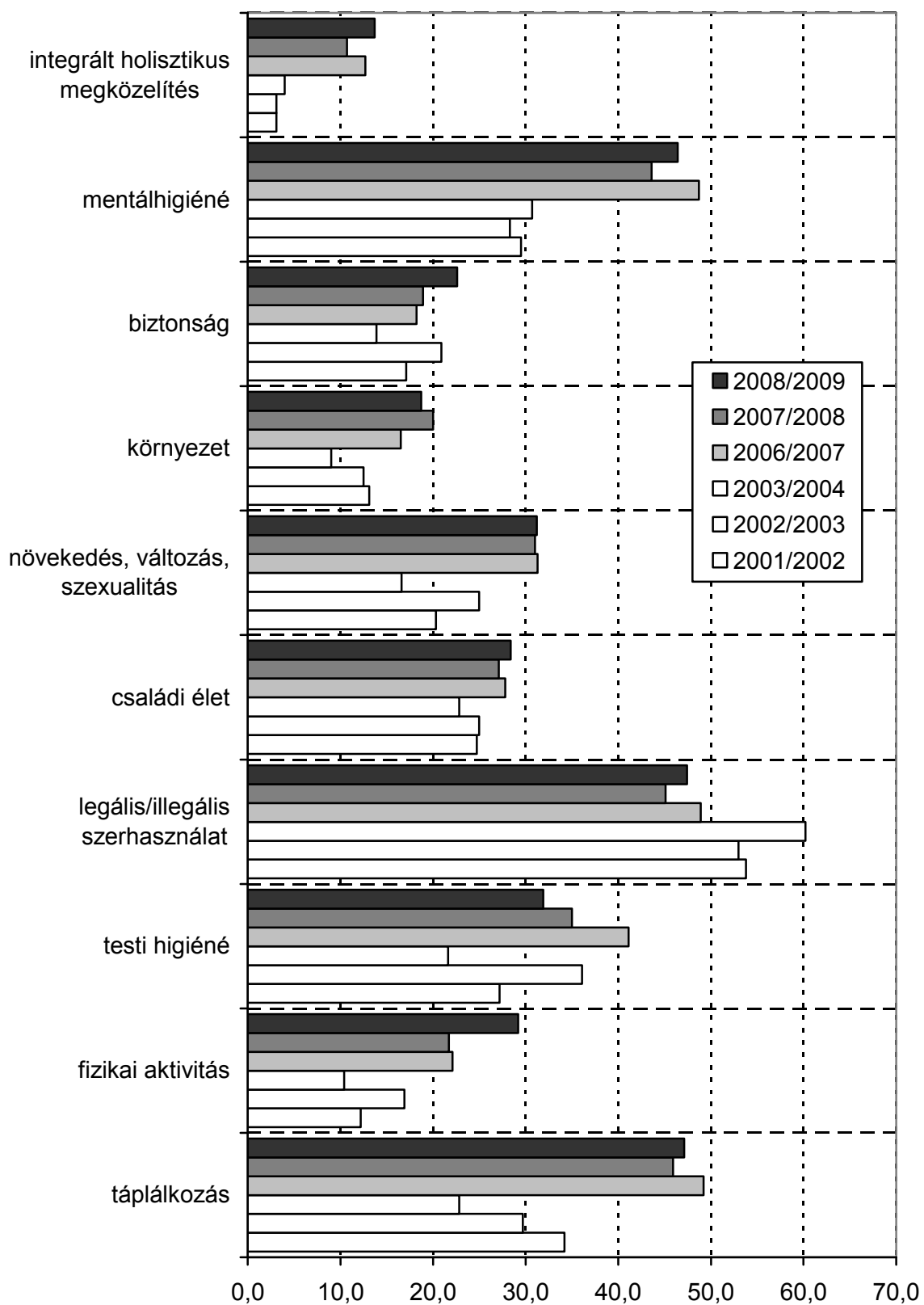
12. táblázat: Az iskolai prevenciós programokban résztvevő diákok aránya és becsült száma az egyes tanévekben és átlagosan 2006 és 2009 között

3.2.2 A prevenciós tevékenység jellemzői az utóbbi három évben

3.2.2.1 Felölelt területek

Míg a korábbi években a legális/illegális szerhasználat volt az, ami a leginkább kiemelkedett a megcélzott területek közül – a programok fele-háromötöde dolgozott ezekben az években drogprenziós céltételezéssel (is) – ma már a drogprenziós programokkal azonos arányban szerepelnek az iskolai szinten a mentálhigiénével valamint a táplálkozással foglalkozó prevenciós intervenciók. A vezető témák átstrukturálódása úgy következett be, hogy a drogtematika szerepe – a korábbi növekedést követően – az utóbbi években valamelyest csökkent, míg a mentálhigiénével, illetve a táplálkozással foglalkozó programok előfordulása növekszik az iskola világában. Ezek mellett még kétharmados biztonsággal azt mondhatjuk, hogy növekedett néhány olyan, korábban alacsonyan priorizált terület szerepe, mint a környezet, biztonság, növekedés/változás/szexualitás, illetve szignifikánsan nagyobb arányban fordul elő a felölelt területek között a „fizikai aktivitás”, illetve az integrált holisztikus megközelítés.

Ma tehát a leggyakrabban előforduló, az iskolák közel felében megjelenő interveniált területek viszonylag stabilan a mentálhigiéné, a táplálkozás, illetve a legális- vagy illegális szerhasználat, s az iskolák negyedében, harmadában foglalkoznak a testi higiéné, növekedés/változás/szexualitás, illetve a fizikai aktivitás területeivel. Az integrált holisztikus prevenciós megközelítések utóbbi időben megfigyelhető térhódítása ellenére, ma is kis szerepet kapnak az iskola világában.

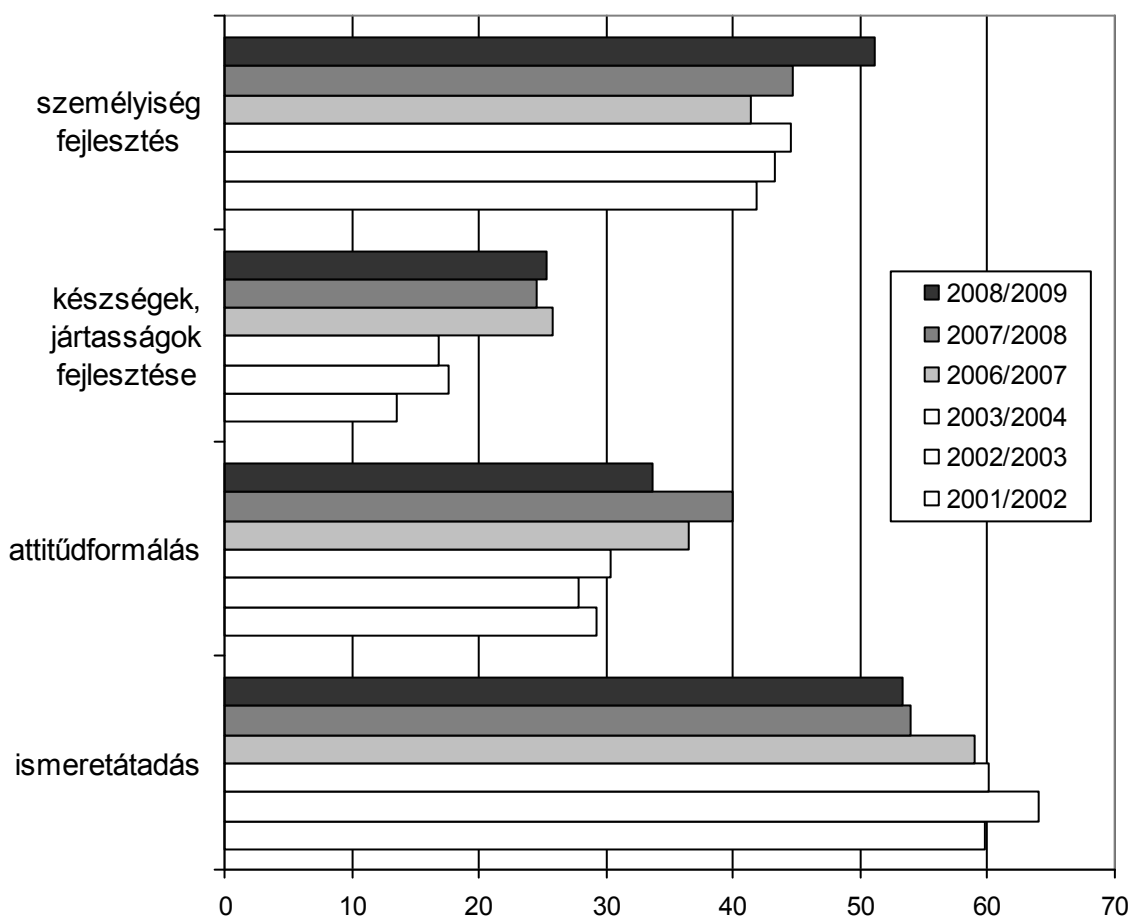
7. ábra: A különböző prevenció terület megjelenése az iskolai prevenció programokban 2001 és 2003 valamint 2006 és 2009 között (a prevenciót végző iskolák százalékában, iskolánként több választ megengedve)

A programok tematikája mentén a fentiekben bemutatott prevenciós struktúra meglehetősen egységesnek mondható a 2009-ben prevenciós tevékenységet folytató iskolákban. Az iskolák képzéstípusa, mérete és területi elhelyezkedése szerint általában nem mutatkozik szignifikáns mintázat a felölelt területek tekintetében: mindössze a biztonság, és a fizikai aktivitás tematika fordul elő szignifikánsan ($p < 0,05$) gyakrabban a fővárosi iskolákban, és tendencia jelleggel ($p = 0,078$) az általános iskolai képzést is folytató iskolák gyakrabban foglalkoznak a prevenciós beavatkozások során a legális/illegális szerhasználattal.

3.2.2.2 A beavatkozások során priorizált prevenciós megközelítések

Az iskolákban az utóbbi években zajló prevenciós/egészségfejlesztési beavatkozások több mint felében – a korábban jellemző prioritásokhoz hasonlóan – ma jelen vannak ismeretátadásra vonatkozó célkitűzések. E megközelítés dominanciája azonban a legutóbbi években tapasztalható változások fényében megszűnni látszik. Kétharmados biztonsággal azt mondhatjuk, hogy az ismeretátadásra (is) koncentráló megközelítések szerepe 2006 és 2009 között csökkent, míg az összes többi irányzat esetében azok fokozott jelenléte irányába mutató tendencia mutatkozik. Mindezek következtében az ismeretátadásra (is) illetve a személyiségfejlesztésre (is) koncentráló megközelítések ma már gyakorlatilag azonos mértékben vannak jelen az iskolai beavatkozásokban. Mindazonáltal, továbbra sincs egyetlen megközelítésnek sem önálló célkitűzésként akkora súlya az iskolai programokban ma sem, mint az ismeretátadással kapcsolatos céloknak: a kizárólag ismeretátadásra fókuszáló, más megközelítést nem alkalmazó programok ma is a beavatkozások egynegyedét teszik ki. Legkevésbé pedig változatlanul a készségek, jártasságok fejlesztésével (is) kapcsolatos megközelítések elterjedtsége jellemző.

A prevenciós megközelítések tekintetében – a 2009-es kutatási adatok alapján – szintén meglehetősen homogénnek tekinthető az iskola világa: a különböző képzéstípusokban oktató, illetve eltérő méretű iskolák között nincs különbség abban a tekintetben, hogy milyen arányban alkalmaznak egyes prevenciós megközelítéseket. A fővárosi és a vidéki székhelyű iskolákban is többnyire azonos arányban jelennek meg a különböző intervenciós irányzatok, kivéve az attitűdformálással kapcsolatos céltételezéseket, melyek szignifikánsan ($p < 0,05$) gyakrabban találkozhatunk a fővárosi iskolákban.

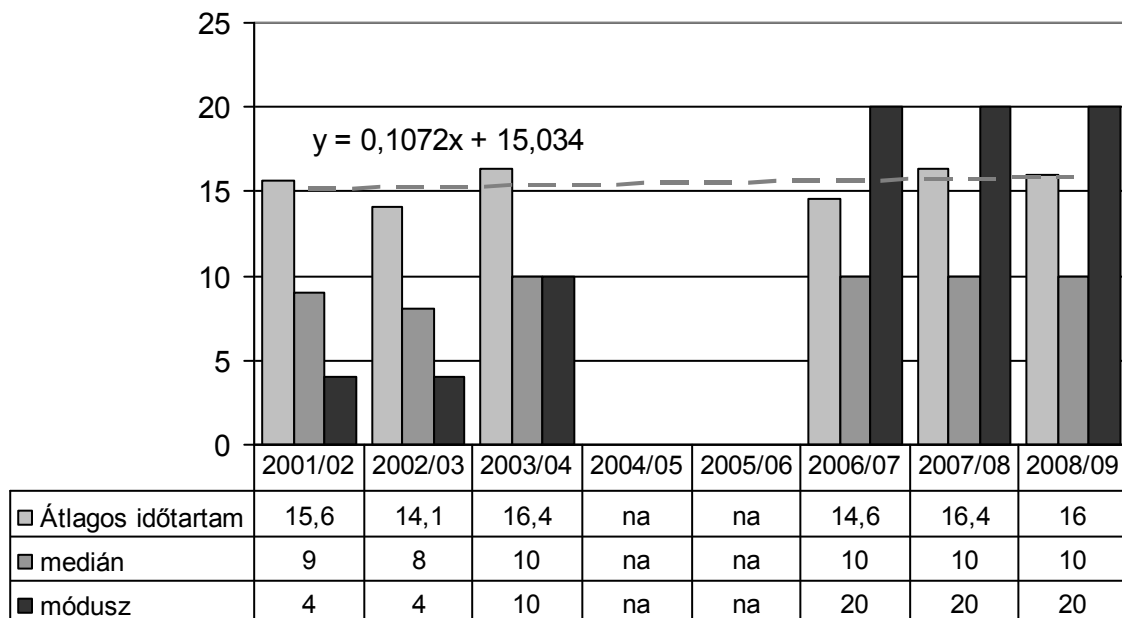

8. ábra: Milyen preventív megközelítésre/irányzatra koncentrált a program (a preventív programot végző iskolák százalékában kifejezve, iskolánként több választ megengedve)

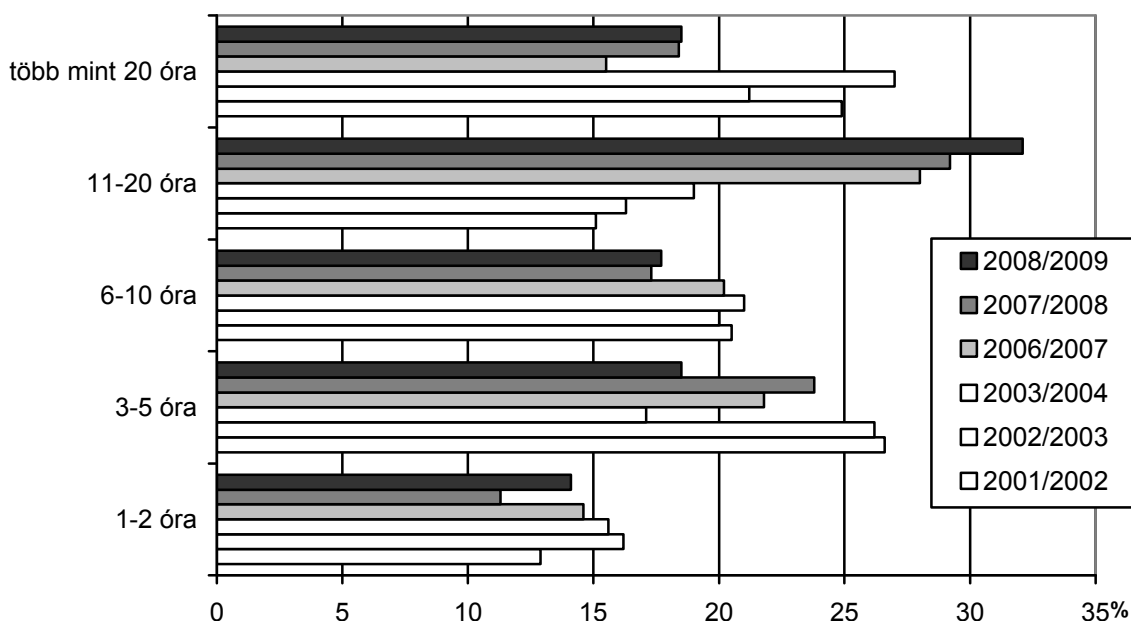
3.2.2.3 A beavatkozások időtartama

Az iskolai preventív beavatkozások évi átlagos időtartama meglehetősen stabilan 15 óra körül ingadozik az iskolákban az ezredforduló óta. Nagyon kismértékű növekedés figyelhető csak meg az átlagos óraszámokban: amennyiben az ezredforduló óta az egyes években jellemző átlagos óraszámra egy lineáris trendet szerkesztünk, akkor azt láthatjuk, hogy évente 0,1 órával növekszik átlagosan az iskolákban a preventív programokra fordított idő (lásd a 9. ábrán szereplő függvényt, melynek meredeksége 0,1072). Ha azonban nem az átlagokat, hanem a leggyakrabban előforduló óraszámokat vizsgáljuk, már jelentősebb változásokat tapasztalunk. Míg az ezredfordulót követő években (2001-2002-ben) a preventív beavatkozásokat az iskolák legtöbbször évi 4 órában végezték, az utóbbi 3 évben a preventív programok leggyakrabban előforduló hossza 20 óra. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a többség ilyen hosszú preventív programot végez: 2001 és 2002 között az iskolák fele 8-9 órát, vagy annál kevesebb időt fordított preventív programokra évente, majd a 2003/2004-es tanévben a preventív foglalkozások mediánja 10 órára növekedett, és azóta stabilan ennyi a preventív programokra fordított maximális éves óraszám az iskolák

felében (vagy másként fogalmazva, az iskolák felében az utóbbi években több mint évi 10 órában zajlik prevenciós beavatkozás). A középértékek kedvező tendenciájával, és azzal párhuzamosan, hogy az iskolákban legnagyobb arányban ma már nem 3-5 órás, hanem 11-20 órás prevenciós beavatkozások zajlanak, az utóbbi években a 20 óránál hosszabb beavatkozások aránya csökkent. (10. ábra)

9. ábra: Az iskolákban zajló prevenciós beavatkozások időtartamának átlaga, középértéke, valamint a leggyakrabban előforduló időtartam az egyes tanévekben

10. ábra: A prevenciós beavatkozás időtartama (a prevenciót végző iskolák százalékában kifejezve)

A prevencióra fordított óraszám tekintetében a programok tartalmi vonatkozásai közül csak néhány jellemző mentén tapasztaltunk eltéréseket a 2009-es adatok alapján: a felölelt területek, illetve a prevenciós megközelítések többsége esetében az átlagos óraszám nem különbözik szignifikánsan ($p > 0,1$) az összes programra számított átlagtól. A felölelt területek közül a testi higiéniével (is) foglalkozó, illetve a növekedés/változás/szexualitás vagy a környezet témáját (is) felölelő programokra fordítanak az átlagosnál szignifikánsan, a családi élettel/kapcsolatokkal (is) foglalkozó programokra pedig tendenciájában több időt. A prevenciós megközelítések közül pedig mindössze a személyiségfejlesztésre (is) koncentrááló programok időráfordítása magasabb, ahol az átlagos óraszám szignifikánsan ($p = 0,005$), 4,4 órával magasabb az összes program átlagánál (20,4 óra) és ezeknek a programoknak a fele több mint 18 órában zajlik.

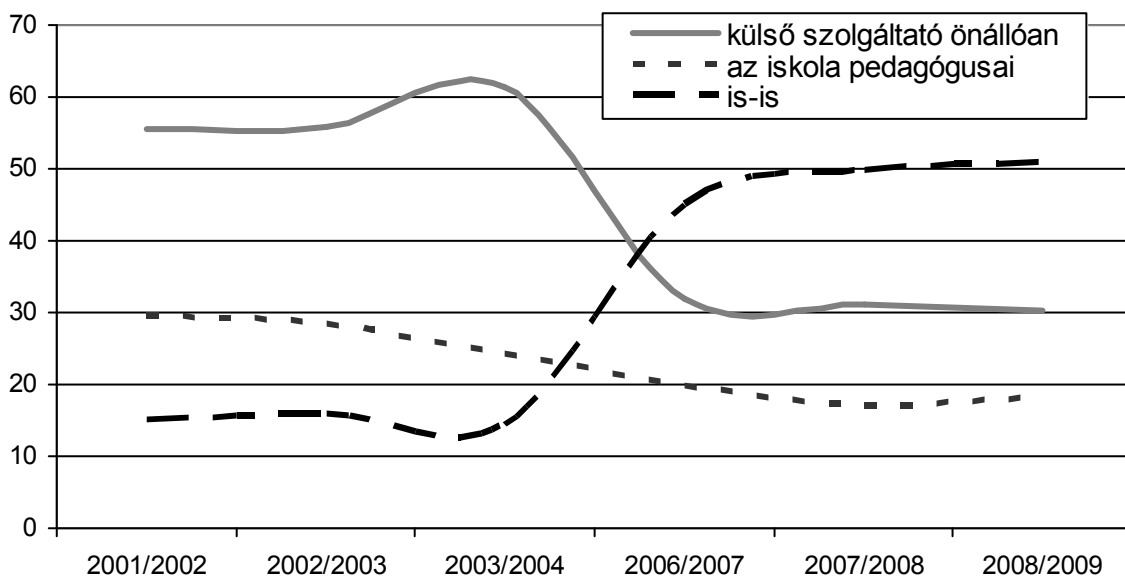
Felölelt területek	átlag	szignifikancia szint
Testi higiénié	21,08	$p = 0,022$
Növekedés, változás, sexualitás	20,97	$p = 0,037$
Környezet	22,94	$p = 0,035$
Családi élet, kapcsolatok	20,55	$p = 0,054$

13. táblázat: Az átlagostól eltérő programidejű prevenciós területek (az adott területre kiterjedő programok átlagos programideje, és a területtel nem foglalkozó programok átlagától való eltérés szignifikancia szintje) a 2009-ben prevenciót végző iskolákban

3.2.2.4 Az iskola pedagógusainak részvétele a prevenciós beavatkozásokban

Talán a tematika megváltozása, a pedagógusok által – a korábbi vizsgálat (Paksi, Felvinczi, Schmidt, 2005) kvalitatív tapasztalatai szerint a téma kapcsán különösen erősen megjelenő kompetencia-határookra való hivatkozással – erőteljesen hátrított¹² drogprevenciós téma háttérbe szorulása is közrejátszhatott abban, hogy az iskolákban zajló prevenciós/egészségfejlesztő programok ma már nem elsősorban külső szolgáltatók által lebonyolított beavatkozások. Míg a 2003/2004-es tanévben megvalósult prevenciós beavatkozások háromötödében a szolgáltatók önállóan, az iskola pedagógusainak bevonása nélkül végezték a prevenciós tevékenységet, addig ez ma már az iskolák kevesebb, mint egyharmadában fordul elő, s az utóbbi években jellemzően – a prevenciót végző iskolák felében – a külső szolgáltató az iskola pedagógusaival együtt végzi a megelőzést.

¹² Drogprevenciós programokról folytatott beszélgetések során a korábbi vizsgálat alkalmával pedagógusok közül többen úgy vélték, hogy „a drogkérdéshez a pedagógusok nem értenek, és ezért van szükség külső szakértő bevonására”.

11. ábra: Kik végezték a prevenciós tevékenységet az iskolában (a prevenciót végző iskolák százalékában kifejezve)

Az iskolai prevenciós tevékenységbe való bevonódás tekintetében a 2009-es adatok alapján látható, hogy a „csak legális és/vagy illegális szerhasználattal” foglalkozó programokkal szemben a pedagógusok ma is fenntartással viseltetnek: a csak erre a területre kiterjedő programok háromnegyede esetében a programokat ma is külső szolgáltatók végzik, önállóan. A felölelt területek többsége esetében azonban nem különbözik szignifikánsan az átlagtól a pedagógusok részvétele az intervencióban ($p > 0,1$). Mindössze a táplálkozással, fizikai aktivitással, illetve a környezettel (is) foglalkozó iskolai programokban vállalnak nagyobb szerepet a pedagógusok, bár leginkább azokat sem önállóan végzik.

Felölelt területek	Külső szolgáltató önállóan	Az iskola pedagógusai	Is-is
Táplálkozás (is)	17,3	19,2	63,5
Fizikai aktivitás (is)	15,6	9,4	75,0
Környezet (is)	14,3	14,3	71,4
Csak legális/illegális szerhasználat	75,0	12,5	12,5
Összes program	30,3	18,3	50,9

14. táblázat: A pedagógusok bevonódása tekintetében a prevenciót végző iskolák egészére jellemző arányoktól szignifikánsan ($p < 0,5$) eltérő prevenciós területek a 2009-ben prevenciót végző iskolákban

3.3 AZ ISKOLA VILÁGÁBAN MEGJELENŐ AGRESSZIÓ

A közelmúltban a szakmai- és a szélesebb közvélemény egyaránt foglalkoztató iskolai agresszivitás témakörében meglehetősen kevés epidemiológiai információval rendelkezünk. Magyarországon a jelen beszámoló tárgyát képező kutatást megelőzően célzottan csak lokális vizsgálatok készültek ebben a témában (Majer, 2008; Figula, 2004). Jelen kutatás előnye e tekintetben egyrészt országos lefedettsége, másrészt pedig az, hogy az iskola intézményi világával, illetve prevenciós kapacitásaival / tevékenységével összefüggésben kutatja a témát. Vizsgálatunk során az iskola világában, a gyermek- és fiatalkorúak körében felerősödni látszó agresszió elterjedtségét két oldalról közelítettük meg.

- Egyrészt, a pedagógusok körében végzett adatfelvétel kiterjedt az iskolai agresszióval kapcsolatban a közoktatási intézményekben megjelenő vélekedések és reagálások megismerésére.
- Másrészt, a diákok a körében végzett önbevallásos vizsgálat – bár elsődlegesen a kutatás ezen eleme hatásvizsgálati célból készült, az adatok populációra való súlyozásával – lehetőséget teremt az iskolai agresszió epidémiájának becslésére.

3.3.1 Az iskola világában megjelenő agresszióval kapcsolatos intézményi percepciók

3.3.1.1 Az agresszív viselkedésformák súlyosságával, és gyakoriságával kapcsolatos intézményi/pedagógusi percepciók

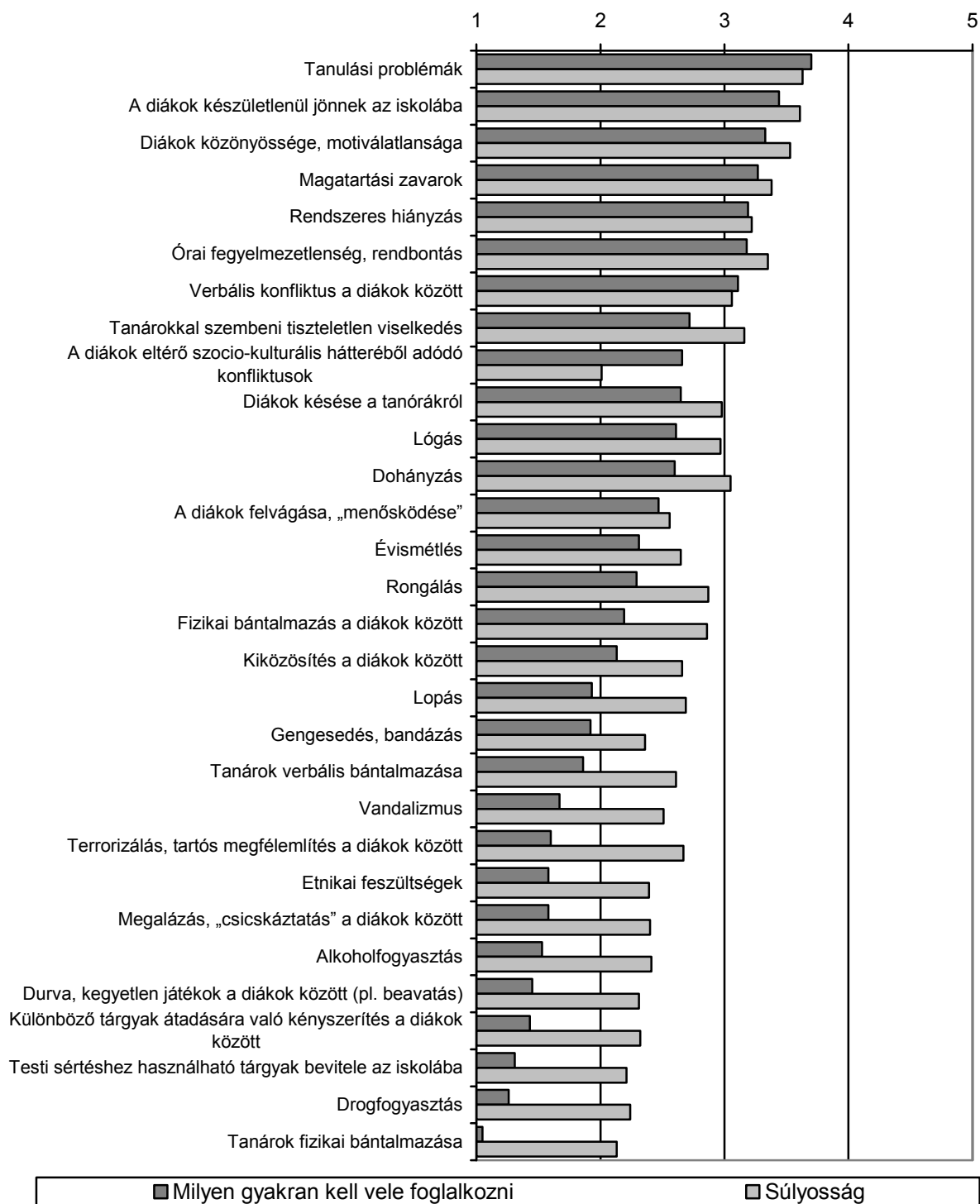
A vizsgált viselkedésformák súlyosságára vonatkozó, 5 fokozatú skálán¹³ mért pedagógusi percepciók (Strizek és mtsai, 2006) intézményre aggregált értékeinek átlaga alapján a leginkább súlyos problémának az iskolákban a „tanulási problémákat”, legkevésbé súlyosnak pedig a „tanárok fizikai bántalmazását” érzékelik a pedagógusok. Általában elmondható, hogy az oktatási tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó problémákat (tanulási problémák, diákok készületlensége, motivátlansága, órai fegyelmetlenség) a pedagógusok az iskola világában általában súlyosabbnak tartják, mint a vizsgálatunk fókuszát jelentő agresszív viselkedéseket (hasonló módon a kutatás másik központi témájához, a szerhasználó magatartáshoz). A magatartások ezen sorrendisége mellett azonban meg kell jegyeznünk, hogy a legkisebb és legnagyobb súlyosságúnak ítélt magatartás átlaga mindössze 1,5 skálapontértékre helyezkedik el egymástól (minimum érték 2,13, maximum érték 3,63), ami jóval kisebb annál, mint amekkora különbségek a

¹³ Az 1-es azt jelentette, hogy „egyáltalán nem súlyos probléma”, az 5-ös pedig azt, hogy „nagyon súlyos probléma” az iskolában. (Lásd: vezetői, ill. pedagógus kérdőív P.2. kérdés.)

magatartások iskolai előfordulásának gyakoriságával kapcsolatos pedagógusi percepciók aggregátumai között megfigyelhető. A különböző problémás magatartások gyakoriságára vonatkozó percepciók tekintetében kibontakozó sorrend fő vonalakban ugyan leképezi a súlyosság alapján kirajzolódó struktúrát, azonban jóval markánsabbak a különbségek az egyes magatartások tekintetében (minimum érték 1,05, maximum érték 3,7), és az iskolák között kisebb eltérések mutatkoznak: az aggregát adatok átlagos szórása tekintetében (a különböző magatartások vonatkozásában kapott szórások átlaga a súlyosság esetében: 0,96, a gyakoriság tekintetében pedig: 0,59 (lásd a mellékletben)).

Az iskolákban a pedagógusok percepciói (illetve azok iskolákra aggregált értékei) alapján elsősorban az oktatási tevékenységhez közvetlenül kötődő tanulói viselkedési problémák (tanulási problémák, diákok készületlensége, motiválatlansága, rendszeres hiányzás, órai fegyelmezetlenség) azok, melyek olyan gyakoriságú problémaként jelennek meg, amelyekkel jellemzően foglalkozniuk kell a pedagógusoknak. Az oktatási tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó problémás magatartásokon kívül – a pedagógusok véleménye alapján – csak általában a „magatartási zavarok”, illetve a „diákok közötti verbális konfliktusok” esetében haladja meg a magatartások előfordulási gyakoriságát kifejező skálapontérték a skála középértékét. Az iskolai agresszióval kapcsolatos probléma–itemek többsége – mint ahogy azt az alábbi ábrán láthatjuk – ötfokozatú skálán¹⁴ az iskolákban átlagosan 2-es, vagy az alatti értéket vesz fel, azaz a megkérdezett közoktatási intézményekben ritkán, vagy szinte soha nem fordulnak elő.

¹⁴ Ahol az 1-es azt jelentette, hogy „soha nem fordul elő, hogy foglalkozniuk kell vele” az 5-ös pedig azt, hogy „nagyon gyakran előfordul”.

12. ábra: Milyen gyakran kell a következő tanulói viselkedésformákkal foglalkozniuk? valamint a „Mennyire tartja súlyos problémának...” – kérdésekre adott válaszok iskolára aggregált átlagértékei¹⁵

¹⁵ A válaszokat a kérdezettek 5 fokozatú skálán adták meg. (lásd a mellékelt vezetői, ill. tanári kérdőív P1. P2. kérdését)

3.3.1.2 Az iskolai agresszivitással kapcsolatos intézményi/pedagógusi percepciók mintázódása az iskola szervezeti jellemzői mentén

A vizsgált agresszív magatartások közül mindössze egy viselkedésforma észlelt előfordulása mutat szignifikáns mintázatot az intézmény székhelye mentén: a fővárosi iskolákban (átlag: 2,41) szignifikánsan ($p=0,001$) magasabb a diákok körében a „kiközösítés” előfordulása, mint a vidéki iskolákban (átlag: 2,08).

Képzéstípus szerint már valamelyest markánsabb különbségek jelentkeznek a vizsgált agresszív viselkedésformák tekintetében a pedagógusi percepciók alapján:

- A „diákok közötti fizikai konfliktusok” pedagógusi percepciója szignifikánsan ($p<0,001$) nagyobb arányban fordul elő azokban az intézményekben, ahol van általános iskolai képzés (is), és ugyanezen intézménytípusban viszont ritkábban ($p=0,39$) észlelnek a pedagógusok „megalázás, csicskáztatás” előfordulását.
- Az érettségit adó iskolatípusokat (is) tartalmazó intézményekben viszont szignifikánsan kisebb arányban észlelnek a pedagógusok „diákok közötti fizikai konfliktusokat” ($p<0,001$), és „verbális konfliktusokat” ($p=0,039$), azonban tendencia jelleggel ($p<0,1$) nagyobb arányban számolnak be „különböző tárgyak átadására való kényszerítésről” illetve a „megalázásról, csicskáztatásról”.
- A szakképzés jelenléte a fentieknél valamelyest markánsabb lenyomatot hagy a tanulók iskolai agresszivitására vonatkozó pedagógusi percepciókon. Ezekben a típusú intézményekben – az érettségit adó iskolatípusokhoz hasonlóan – szintén gyakoribb a „különböző tárgyak átadására való kényszerítés” illetve a „megalázás, csicskáztatás” percepciója a pedagógusok körében (mindkét esetben $p=0,001$), emellett a tanároknak szignifikánsan nagyobb gyakorisággal kell foglalkozniuk „vandalizmussal” ($p=0,016$), a diákok közötti „durva, kegyetlen játékok, a beavatás” előfordulásával ($p=0,028$), és gyakrabban számolnak be a pedagógusok a tanárok fizikai és/vagy verbális bántalmazásáról is ($p<0,05$).

Az iskola vizsgált formális jellemzői közül az iskola mérete (illetve az ennek indikátoraként alkalmazott: tantestület létszáma, valamint az osztályok/tanulócsoporthoz való viszony) viszont – többnyire szignifikáns pozitív lineáris – kapcsolatot mutatott az agresszív viselkedésformák percepciójával: a nagyobb méretű iskolákban a vizsgált agresszív magatartások többsége szignifikánsan magasabb arányban van jelen a pedagógusok percepcióiban, mint a kisebb iskolákban. Mindössze a „diákok közötti verbális konfliktusok gyakorisága”, illetve a „fizikai konfliktus a diákok között” itemek esetében nem mutatkozott sem szignifikáns, sem tendencia jellegű kapcsolat a tantestület méretével.

Tantestület-méret		fizikai konfliktus a diákok között	vandalizmus	tanárok fizikai bántalmazása	tanárok verbális bántalmazása	verbális konfliktus a diákok között	„beavatás”	testi sértésre alkalmas tárgyak bevitele az iskolába	terrorizálás a diákok között	tárgyak átadására való kényszerítés	megalázás, csicskáztatás a diákok között	kiközösítés a diákok között
30 fős vagy kisebb	Mean	2,3140	1,5620	1,0230	1,7684	3,0577	1,3685	1,2665	1,5296	1,3391	1,4555	1,9970
	N	67	67	67	67	67	67	67	67	67	67	67
	Std. Deviation	,74286	,47642	,10256	,58778	,69032	,43821	,30563	,61819	,35633	,42173	,40697
31-50 fős	Mean	2,0305	1,6997	1,0667	1,8695	3,1701	1,4455	1,2561	1,5277	1,3699	1,5915	2,2588
	N	33	33	33	33	33	33	33	33	33	33	33
	Std. Deviation	,75157	,47716	,16154	,46881	,67096	,44057	,24848	,40778	,38328	,45165	,45275
50 fő feletti	Mean	2,0931	1,8858	1,0944	2,0362	3,1456	1,6342	1,4370	1,8063	1,6587	1,8379	2,3044
	N	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32	32
	Std. Deviation	,47550	,44162	,14963	,54980	,44905	,50041	,37547	,52984	,51329	,50651	,36099
Összesen	Mean	2,1905	1,6741	1,0510	1,8579	3,1067	1,4516	1,3050	1,5958	1,4237	1,5813	2,1360
	N	131	131	131	131	131	131	131	131	131	131	131
	Std. Deviation	,69751	,48338	,13357	,55809	,63313	,46363	,31792	,56067	,42395	,47339	,43002
Szignifikancia		>0,1	0,007	0,033	0,081	>0,1	0,027	0,026	0,051	0,001	0,001	0,000
Osztályok száma	Pearson Correlation ¹⁶	,009	,271(**)	,147	,216(*)	,092	,230(**)	,229(**)	,214(*)	,271(**)	,265(**)	,257(**)
	Szignifikancia	,922	,002	,094	,013	,297	,008	,008	,014	,002	,002	,003

15. táblázat: A különböző agresszív viselkedésformák gyakoriságára vonatkozó pedagógusi percepciók iskolára aggregált skálapont-értékeinek összefüggése az iskola méretével (tantestület méret-kategóriák szerinti átlagok, illetve az osztályok számával való korreláció mutatói)

¹⁶ ** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed); * Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

A különböző, prevencióval/egészségfejlesztéssel kapcsolatos iskolai feladatvállalás (prevenciós aktivitás, a prevenció tervszerűsége, a munkatársak mentális egészsége) tekintetében a korábbi kutatásunk során (Paksi, Felvinczi, Schmidt, 2005) az iskola szervezeti légköre, a szervezet bizalmi viszonyai (Sass, 2005) meghatározónak bizonyultak. Jelen vizsgálatban, a különböző agresszív viselkedésformák gyakoriságára vonatkozó pedagógusi percepciókkal az intézmény szervezeti világának minőségét leíró változók szintén rendre erős, szignifikáns kapcsolatot mutatnak. Azokban az iskolákban, ahol a szervezeti bizalmi viszonyok kedvezőbbek¹⁷, azaz ahol inkább jellemző az „igazságos a beosztottakat bevonó” vezetői magatartás, ahol az „integritás érvényesül a szervezet működésében”, ahol a szervezeti viszonyok inkább adnak lehetőséget a „szakmai kompetencia”, az „önkitaljesítés” megvalósítására, illetve ahol a szervezet életére a „kiszámíthatóság”, a „kölsönös munkatársi törődés” inkább jellemző, s ahol kevésbé jellemző a munkatársi visszaélés, ott a különböző agresszív viselkedésformák jelenlétét a pedagógusok kevésbé érzékelik. A különböző agresszív viselkedésformák gyakoriságára vonatkozó pedagógusi percepciók iskolára aggregált skálapont-értékeinek többsége szignifikáns negatív lineáris korrelációt mutat a szervezeti bizalom pozitív irányultságú dimenzióival.

Az iskolai légkör oldottsága, haladó szelleme, nagyvonalúsága, rugalmassága, illetve ösztönző volta leginkább a „vandalizmus” a „tanárok fizikai illetve verbális bántalmazása”, a diákok közötti „durva, kegyetlen játékok, beavatási eljárások” a „terrorizálás, tartós megfélemlítés” illetve „megalázás, csicskáztatás” tekintetében mutat megóvó erőt. Az iskolai légkör különböző jellemzői közül iskola „haladó szellemisége” az, amely esetében leginkább általános értelemben megmutatkoznak a kedvező összefüggések: minden agresszív magatartással szignifikáns negatív kapcsolatot mutat. A légkörjellemzők szerepe a diákok közötti „fizikai konfliktusok” és a „különböző tárgyak (pl. telefon, ruha) átadására való kényszerítés” tekintetében tűnik leginkább közömbös tényezően.

¹⁷ Az általunk alkalmazott mérőeszköz 9 dimenzió mentén (Sass, 2005) vizsgálja a vezetővel kapcsolatosan, a szervezet működésében, a munkatársak közötti kapcsolatokban, illetve az intézményen belüli szakmaiság vonatkozásában percipiált bizalmi szintet. Ezek a dimenziók a következők: Igazságos, beosztottakat bevonó vezető (1); Integritás a szervezeti működésben (2); Szakmai kompetencia-orientáltság (3); Kölsönös munkatársi törődés (4); Kontroll eredményezte kiszámíthatóság (5); Munkatársi visszaélés hiánya (6); Önfeltárás akadályozottsága (7); Munkatársi munkamorál kétsége (8); Merev szabálybetartatás (9)

Szervezeti bizalom dimenziói		fizikai konfliktus a diákok között	vandalizmus	tanárok fizikai bántalmazása	tanárok verbális bántalmazása	verbális konfliktus a diákok között	„beavatás”	testi sértésre alkalmas tárgyak bevitele az isk.-ba	terrorizálás a diákok között	tárgyak átadására való kényszerítés	megalázás, csúcskáztatás a diákok között	kiközösítés a diákok között
igazságos a beosztottakat bevonó vezető	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) ¹⁸	-,039 ,657	-,337(**) ,000	-,231(**) ,008	-,215(*) ,013	-,138 ,113	-,253(**) ,003	-,131 ,134	-,254(**) ,003	-,253(**) ,003	-,416(**) ,000	-,347(**) ,000
Integritás a szervezet működésében	Pearson Correlation Sig. (2-tailed)	-,187(*) ,032	-,492(**) ,000	-,385(**) ,000	-,384(**) ,000	-,296(**) ,001	-,339(**) ,000	-,180(*) ,038	-,300(**) ,000	-,375(**) ,000	-,318(**) ,000	-,211(*) ,015
szakmai kompetencia-orientáltság	Pearson Correlation Sig. (2-tailed)	,018 ,840	-,301(**) ,000	-,238(**) ,006	-,242(**) ,005	-,150 ,086	-,211(*) ,015	,033 ,709	-,210(*) ,016	-,139 ,112	-,298(**) ,001	-,227(**) ,009
Kölcsönös munkatársi törődés	Pearson Correlation Sig. (2-tailed)	-,077 ,377	-,348(**) ,000	-,216(*) ,013	-,223(**) ,010	-,163 ,062	-,173(*) ,047	-,084 ,335	-,242(**) ,005	-,232(**) ,007	-,237(**) ,006	-,150 ,086
kontroll eredményezte kiszámíthatóság	Pearson Correlation Sig. (2-tailed)	,075 ,392	-,201(*) ,021	-,135 ,121	-,189(*) ,030	-,093 ,287	-,243(**) ,005	-,073 ,404	-,183(*) ,035	-,120 ,169	-,277(**) ,001	-,102 ,242
munkatársi visszaélés hiánya	Pearson Correlation Sig. (2-tailed)	-,104 ,233	-,407(**) ,000	-,349(**) ,000	-,272(**) ,002	-,196(*) ,024	-,264(**) ,002	-,064 ,467	-,271(**) ,002	-,260(**) ,003	-,270(**) ,002	-,251(**) ,004
önfeltárás akadályoztatottsága	Pearson Correlation Sig. (2-tailed)	,099 ,257	,140 ,108	,183(*) ,036	,149 ,088	,100 ,252	,040 ,651	,074 ,397	,038 ,662	,243(**) ,005	,080 ,363	-,054 ,538
munkatársi morál kétsége	Pearson Correlation Sig. (2-tailed)	,057 ,517	,193(*) ,027	,239(**) ,006	,093 ,287	,126 ,149	,015 ,867	,079 ,365	,108 ,218	,219(*) ,011	,041 ,638	,110 ,210
merev szabálybetartás	Pearson Correlation Sig. (2-tailed)	,099 ,255	-,160 ,066	-,108 ,219	-,107 ,219	-,089 ,308	-,224(**) ,010	,014 ,875	-,097 ,269	-,010 ,910	-,214(*) ,014	-,175(*) ,045

16. táblázat: A különböző agresszív viselkedésformák gyakoriságára vonatkozó pedagógusi percepciók iskolára aggregált skálapont-értékeinek összefüggése a szervezeti bizalom különböző dimenzióival (korrelációs együtthatók)

¹⁸ ** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed); * Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Tantestületi légkör dimenziói ¹⁹		fizikai konfliktus a diákok között	vandalizmus	tanárok fizikai bántalmazása	tanárok verbális bántalmazása	verbális konfliktus a diákok között	„beavatás”	testi sértésre alkalmas tárgyak bevitele az iskolába	terrorizálás a diákok között	tárgyak átadására való kényszerítés	megalázás, csúcskáztatás a diákok között	kiközösítés a diákok között
oldott	Pearson Correlation	-,039	-,337(**)	-,231(**)	-,215(*)	-,138	-,253(**)	-,131	-,254(**)	-,253(**)	-,416(**)	-,347(**)
	Sig. (2-tailed) ²⁰	,657	,000	,008	,013	,113	,003	,134	,003	,003	,000	,000
haladó szellemű	Pearson Correlation	-,187(*)	-,492(**)	-,385(**)	-,384(**)	-,296(**)	-,339(**)	-,180(*)	-,300(**)	-,375(**)	-,318(**)	-,211(*)
	Sig. (2-tailed)	,032	,000	,000	,000	,001	,000	,038	,000	,000	,000	,015
nagyvonalú	Pearson Correlation	,018	-,301(**)	-,238(**)	-,242(**)	-,150	-,211(*)	,033	-,210(*)	-,139	-,298(**)	-,227(**)
	Sig. (2-tailed)	,840	,000	,006	,005	,086	,015	,709	,016	,112	,001	,009
rugalmas	Pearson Correlation	-,077	-,348(**)	-,216(*)	-,223(**)	-,163	-,173(*)	-,084	-,242(**)	-,232(**)	-,237(**)	-,150
	Sig. (2-tailed)	,377	,000	,013	,010	,062	,047	,335	,005	,007	,006	,086
ösztönző	Pearson Correlation	,075	-,201(*)	-,135	-,189(*)	-,093	-,243(**)	-,073	-,183(*)	-,120	-,277(**)	-,102
	Sig. (2-tailed)	,392	,021	,121	,030	,287	,005	,404	,035	,169	,001	,242

17. táblázat: A különböző agresszív viselkedésformák gyakoriságára vonatkozó pedagógusi percepciók iskolára aggregált skálapont-értékeinek összefüggése az iskolai légkör különböző dimenzióival (korrelációs együtthatók)

¹⁹ A pedagógusok ellentétes tulajdonság-párok mentén, 5 fokozatú skálán értékelték a tantestületi légkört (lásd a mellékelt tanári kérdőív P4. kérdését). A tulajdonság-párok a következők voltak: feszült-oldott; kevésbé innovatív-haladó szellemű; kicsinyes-nagyvonalú; merev-rugalmas; visszahúzó-ösztönző.

²⁰ ** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed); * Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

3.3.2 Az iskolai agresszió elterjedtsége – a diákok körében végzett adatgyűjtés alapján

Kutatásuk során az agresszív viselkedés előző részben leírt, percepció alapú vizsgálatát lehetővé tevő, az intézményvezetők és pedagógusok körében készült adatfelvétel mellett – mint azt már említettük – a diákok körében is adatgyűjtés zajlott. Bár a tanulói kérdőívek felvétele elsődlegesen hatásvizsgálati célból történt, az adatok populációra való súlyozásával lehetőséget teremt az iskolai agresszió epidémiájának becslésére is.

A kutatás során a HBSC vizsgálatokkal (Várnai és Örkény, 2007) megegyező módon alapvetően két kérdést alkalmaztunk az iskolai bántalmazás epidémiájának becslésére. Az egyik az áldozati magatartás, a másik az elkövetői magatartás feltérképezésére szolgált. Mindkét kérdés vonatkozásában kérdeztünk élet, éves- és havi prevalencia értékeket.²¹ A bántalmazásban való érintettség kategóriáit – a HBSC standardnak megfelelően – a következő módon határoztuk meg:

- Elkövetőnek tekintettük azokat, akik másokat legalább egyszer bántalmaztak a vizsgált időszakban, de őket nem bántalmazták.
- Áldozatnak számítottak azok, akiket legalább egyszer bántalmaztak, de ők senkit nem bántottak.
- Az elkövető-áldozat kategóriába pedig azok kerültek, akiket legalább egyszer bántalmaztak a vizsgált időszakban, és ők is legalább egyszer bántalmaztak másokat.
- A bántalmazásban nem érintettek másokat sem bántalmaztak, s őket sem bántalmazták egyszer sem.

A diákok számára – szintén a HBSC kutatásokkal megegyező módon – a következőképpen definiáltuk a kortárs bántalmazás fogalmát:

„Bántalmazásnak nevezzük, ha egy vagy több diák ismétlődően megver, kínoz, gúnyol más diákot, vagy ha ismétlődően kiközösítik (pl. kizárják valamilyen programból). Bántalmazás az is, ha durván ugratják, rosszakat mondanak róla. Ugyanakkor nem számít bántalmazásnak, ha két kb. egyforma erős diák verekszik, vagy ugratják egymást”.

²¹ A HBSC adatfelvételben alkalmazott kérdéstől eltérően – ahol az „elmúlt néhány hónap”-ra vonatkozott a kérdés – a kutatás során élet- éves- és havi prevalencia értéket kérdeztünk (lásd: diák kérdőív, 25-26. kérdés).

3.3.2.1 Az iskolai agresszió előfordulása

A korábbi kutatási tapasztalatokkal (Várnai és Örkény, 2007) összhangban jelen kutatás adatai is azt mutatják, hogy az általános iskolás populációban nagyobb a bántalmazásban való érintettség, mint a középiskolás korosztályban. A 8. évfolyamos diákok mintegy háromötöde, a 11. évfolyamosok közel fele szereplője volt eddigi élete során iskolai bántalmazásnak. A bántalmazásban eddigi életük során különböző szerepben – elkövető, áldozat, vagy mindkettő – jelen lévők aránya meglehetősen kiegyenlített mindkét évfolyamon, bár az általános iskolások körében a kettős szerep (áldozat és elkövető) valamelyest nagyobb mértékben jellemző²².

A rövidebb irányú prevalenciák felé haladva az általános iskolások érintettségi dominanciája fokozódik: a közelmúltbeli (elmúlt évi) és az aktuális (elmúlt havi) bántalmazás az általános iskolás (8. évfolyamos) diákok körében közel kétszerese a középiskolában, végzés előtti évfolyamon tanuló diákokra kapott értéknek.

BÁNTALMAZÁSBAN VALÓ ÉRINTETTSÉG	8. évfolyam	11. évfolyam
	életprevalencia értékek	
nem érintett	42,4	53,1
elkövető	16,0	15,0
áldozat	19,9	16,4
elkövető-áldozat	21,7	15,5
	éves prevalencia értékek	
nem érintett	72,4	85,1
elkövető	12,0	7,6
áldozat	9,2	4,9
elkövető-áldozat	6,3	2,4
	havi prevalencia értékek	
nem érintett	82,6	90,8
elkövető	8,2	4,8
áldozat	6,5	3,2
elkövető-áldozat	2,6	1,1

18. táblázat: Az iskolai bántalmazás élet, éves- és havi prevalencia értékei a 8. és 11. évfolyamos diákok körében (a kérdésre válaszolók százalékában)

A 8. évfolyamos diákok körében a valaha bántalmazásban érintettek közel fele (47,9%) az elmúlt évben is szereplője volt iskolai bántalmazásnak, s közel egyharmaduk (30,2%) az elmúlt hónapban is volt bántalmazás elkövetője és/vagy áldozata. A 11. évfolyamon a bántalmazás kevésbé tekinthető folyamatosnak, ezen az évfolyamon a valaha bántalmazási eseményben szereplő diákok 80%-a az elmúlt

²² A standard hiba 95,5%-os megbízhatósági szinten itt 2%.

hónapban már nem vett részt sem áldozati sem elkövetői oldalon ezekben az eseményekben, és kétharmaduk az előző évben sem.

Az iskolai bántalmazások elkövetői oldalán szereplők között nagyobb a bántalmazásban való részvétel folyamatossága, mint a bántalmazások elszenvetői körében: az iskolai bántalmazásokban életük során csak elkövetőként megjelenő diákok fele-háromnegyede (8. évfolyamon 75%, 11. évfolyamon 50,1%) az elmúlt évben is bántalmazta társait, és egyharmada-fele az elmúlt hónapban is.

BÁNTALMAZÁSBAN VALÓ ÉRINTETTSÉG	8. évfolyam	11. évfolyam
	folyamatosan érintettek	
elkövető	75,0	50,1
áldozat	46,2	29,9
elkövető-áldozat	29,0	15,5
érintett összesen	47,9	31,8
	aktuálisan érintettek	
elkövető	51,2	32,0
áldozat	32,7	19,5
elkövető-áldozat	12,0	7,1
érintett összesen	30,2	19,6

19. táblázat: A folyamatosan, illetve aktuálisan bántalmazásban érintettek arányai 8. és 11. évfolyamos diákok körében (a különböző kategóriákban szereplő, valaha érintett válaszolók százalékában)

3.3.2.2 Az iskolai bántalmazásban való részvétel mintázódása

A bántalmazásban való részvétel – a korábbi kutatási tapasztalatokkal összhangban (Várnai és Örkény, 2007) – markáns mintázódást mutat a kérdezettek neme szerint. A lányok körében az elkövetői magatartások (elkövető, illetve elkövető-áldozat) fele olyan gyakran fordul elő, mint a fiúk körében. A csak áldozati szereplők aránya azonban – itt eredményeink ellentmondanak a HBSC vizsgálat hazai adatainak – nem különbözik szignifikánsan a lányok és fiú között.

A különböző képzéstípusban tanulók iskolai bántalmazásban való részvétele szintén szignifikánsan különbözik. A fordított életkori mintázat (Várnai és Örkény, 2007) e tekintetben is érzékelteti hatását: legnagyobb érintettséget az általános iskolában tanuló diákok körében tapasztaltunk, az érettségig adó képzéstípusokban – különösen a gimnáziumokban – tanulók körében azonban relatív védettséget jeleznek az adatok.

SZOCIO-DEMOGRÁFIAI JELLEMZŐK	nem érintett	elkövető	áldozat	elkövető-áldozat
nemek (p<0,001)				
fiú	36,6	20,2	18,3	24,9
lány	59,4	10,8	17,8	12,0
képzéstípus (p<0,001)				
általános iskola	42,4	16,0	19,9	21,7
szakiskola	46,7	19,8	15,2	18,3
gimnázium	56,8	12,6	16,8	13,9
szakközépiskola	52,4	15,0	16,8	15,9
lógás az iskolából az elmúlt 30 napban (p<0,001)				
nem fordult elő	49,6	14,4	18,4	17,6
1 napot	50,8	16,8	15,7	16,8
2 napot	32,4	28,4	12,2	27,0
3-4 napot	39,5	18,4	10,5	31,6
5-6 napot	29,2	41,7	8,3	20,8
7-et vagy többet	28,1	31,3	15,6	25,0
relatív iskolai teljesítmény (p<0,001)				
nagyon jól, a legjobbak között van	52,1	12,1	19,7	16,2
jóval az átlagos fölött	53,6	10,5	20,3	15,6
az átlagos fölött	48,4	14,9	18,6	18,0
átlagosan	49,8	15,5	16,6	18,1
az átlagos alatt	39,3	18,4	19,6	22,7
jóval az átlagos alatt	32,8	22,4	22,4	22,4
rosszul, a legrosszabbak között van	21,2	45,5	12,1	21,2
tanulmányi átlag (p<0,001)	3,7	3,4	3,7	3,5
a család szubjektív anyagi helyzete (p<0,001)				
magasan a legjobbak között van	49,0	20,7	12,4	17,9
sokkal jobb az átlagnál	50,5	16,8	17,5	15,3
valamivel jobb az átlagnál	45,4	18,8	15,6	20,2
átlagos	51,5	13,7	18,8	16,0
valamivel rosszabb az átlagnál	36,7	11,6	22,3	29,5
sokkal rosszabb az átlagnál	42,6	9,3	22,2	25,9
a legrosszabbak között van	33,3	16,7	33,3	16,7
a mintában összesen:	48,4	15,4	18,0	18,2

20. táblázat: Iskolai bántalmazásban való érintettség mintázódása a kérdezett főbb szocio-demográfiai jellemzői szerint (a válaszolók körében)

Az iskolai integráció szerepe – más problémás magatartásokhoz hasonlóan (pl. Paksi, 2007) – az iskolai bántalmazás tekintetében is megmutatkozik. Az iskolából való lógás gyakoriságának növekedésével lineárisan növekszik a bántalmazásban

való részvétel kockázata, ami az iskolából igazolatlanul gyakrabban távol levők körében nagyobb arányban előforduló elkövető magatartásból adódik, sőt az áldozati magatartások ezzel párhuzamos csökkenését is ellensúlyozza. Hasonló összefüggést figyelhetünk meg a relatív tanulmányi teljesítmény tekintetében, azzal az eltéréssel, hogy legrosszabbul teljesítő diákok esetében nem csak az elkövetés gyakoribb, hanem az áldozati kitettség is jelentősen nagyobb.

A család relatív gazdasági státusa mentén a magasabb státus megóvó szerepe mutatkozik meg, elsősorban az áldozati jellegű magatartások tekintetében.

3.4 AZ ISKOLAI PREVENCIÓ EREDMÉNYESSÉGÉNEK BECSLÉSE

Végül a kutatás egyik fő célkitűzése volt, a különféle, az iskolai preventív beavatkozások célterületeként megjelenő problémás magatartásoknak – szenvedélyszer-használat, iskolai agresszió, pszicho-szociális problémák – az iskolai prevenciós aktivitások, illetve egyéb intézményi szervezeti jellemzők szerinti mintázódásának feltárása.

Az elemzésbe vont célváltozókat a különféle problémás magatartásokat operacionalizáló változók feladatellátási²³ helyre aggregált adatai jelentették:

- a tiltott drogfogyasztás mutatói (életprevalencia, fogyasztási gyakoriság)
- iskolai bántalmazások (elkövetői és/vagy áldozati magatartások)

A magyarázó változóként modellbe vont változók pedig a következő módon tipizálhatók, illetve írhatók le:

- i. A diákok társadalmi összetételét kifejező változók. Mivel a változók²⁴ erős multikollinearitást mutattak (KMO érték = 0,793) ezért ezeket (és a későbbiekben a hasonlóan nagy KMO értékű) a változókat egy főkomponens elemzéssel előállított index formájában szerepeltettük a magyarázó modellekben. Az index alapját képező főkomponens a modellbe vitt változók varianciájának 47,4%-át magyarázza.
- ii. A diákok különböző, az iskola világához kapcsolódó jellemzői (tanulmányi átlag, hiányzás, évismétlők aránya, tanórán kívüli foglalkozásokon résztvevők aránya)
- iii. A különböző problémás tanulói viselkedésformák tanári percepcióját kifejező index (KMO=0,892, az index a bevitt változók varianciájának 42%-át magyarázza)

²³ A feladatellátási hely szintű elemzések oka – mint említettük – egyrészt a célváltozók képzéstípus szerinti mintázódása (pl. Elekes 2007; Paksi 2007, Aszmann, 2003; Mayer, 2008), másrészt a több feladatellátási hellyel rendelkező iskolák szervezeti heterogenitása (Lannert és Sinka, 2009).

²⁴ Lásd: vezetői ill. pedagógus kérdőív P.2. kérdés.

- iv. A feladatellátási hely különböző szereplők (szülők, diákok, más iskolák, fenntartó, tanárok) által történő megítélését²⁵ kifejező index. (KMO érték = 0,650, az index a modellbe vitt változók varianciájának 51,5%-át magyarázza)
- v. Az feladatellátási hely szervezeti jellemzői
 - Formális szervezeti jellemzők (az iskola székhelye, feladatellátási helyek száma, programtípusa, pedagógus-, tanulólétszám, pedagógusok kor és nem szerinti összetétele)
 - A szervezeti élet minőségét leíró változó (szervezeti bizalom, szervezeti légkör mutatói)
- vi. Az iskola egészségfejlesztéssel kapcsolatos tevékenységét kifejező változók
 - Van-e egészségnevelési stratégia
 - Van-e drogstratégia
 - Az iskola prevencióval / egészségfejlesztéssel kapcsolatos személyi kapacitásai
 - Az egészségfejlesztés kapcsán a külső kapcsolatok intenzitását kifejező index (KMO=820, a bevitt változók²⁶ varianciájának 39,3%-át magyarázza)
 - Az iskola világának különböző szereplői mennyire tartják fontosnak a diákok körében végzett iskolai drogprevenció / egészségfejlesztési programokat. A nagy multikollinearitás miatt (KMO=796) ezeket a változókat is egy főkomponens elemzéssel előállított index formájában szerepeltettük. Az index alapját képező főkomponens a modellbe vitt változók varianciájának 59,5%-át magyarázza.
- vii. Az elmúlt 3 évben az iskolában zajló prevenció programok jellemzői
 - Hányszor volt prevenció az elmúlt 3 évben az iskolában
 - Az elmúlt 3 évben az iskolában zajló prevenció programok által felölelt területek
 - Az elmúlt 3 évben az iskolában zajló prevenció programok által képviselt megközelítések
 - Az elmúlt 3 évben az iskolában zajló prevenció programok prevenció programok átlagos hossza
 - Az elmúlt 3 évben az iskolában zajló prevenció beavatkozásokat kik végezték (csak külső szolgáltató, vagy részt vettek a pedagógusok is)

A 8. évfolyamos és a 11. évfolyamos diákokra, azaz az általános iskolai, illetve a középiskola képzéstípusokra külön-külön modelleket építettünk.²⁷

²⁵ Vezetői kérdőív I.8. kérdés (lásd a mellékletben szereplő igazgatói kérdőívet).

²⁶ Vezetői kérdőíve I.14. kérdés (lásd a mellékletben szereplő igazgatói kérdőívet).

Az adatok elemzése során stepwise módszerrel végzett lineáris regressziós modellek megalkotása révén próbáltuk a függő változók variabilitását magyarázni. A választott módszer lehetővé teszi, hogy egy-egy modellalkotási folyamat végén, csak azok a változók maradjanak a modellben, melyek a modell varianciáját $p < 0,05$ szignifikancia szinten növelték.

3.4.1 Az egyes feladatellátási helyeken a diákok drogfogyasztását befolyásoló változók

A drogrevenációs programok végső célkitűzése többnyire a drogokkal való kapcsolatba kerülés, és/vagy a rendszeres droghasználat kockázatának csökkentése. Ezen céltételezések közül az életprevalencia célváltozóra nem sikerült értelmezhető modellt kidolgoznunk.

1. modell: A középiskolai képzéssel foglalkozó feladatellátási helyek esetében a drogfogyasztás feladatellátási helyre számított fogyasztási gyakorisának magyarázatára a fentiekben leírt, 62 elemű változószeret 2 lépésben közepesen erős (Adjusted R Square = 0,200), a feladatellátási helyekre számított fogyasztási gyakoriságok varianciájának 20%-át magyarázó modellt sikerült létrehozni.

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,367(a)	,134	,106	4,70593
2	,500(b)	,250	,200	4,45145

21. táblázat: Model Summary a középiskolai feladatellátási helyek drogénitetségének magyarázatára létrehozott modell esetében

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	106,554	1	106,554	4,811	,036(a)
	Residual	686,520	31	22,146		
	Total	793,074	32			
2	Regression	198,612	2	99,306	5,012	,013(b)
	Residual	594,462	30	19,815		
	Total	793,074	32			

22. táblázat: ANOVA tábla a középiskolai feladatellátási helyek drogénitetségének magyarázatára létrehozott modell esetében

A következő táblázat standardizált Béta értékei alapján láthatjuk, hogy a modellben mindössze két változónk maradt. Mindkettő megóvó irányultsággal. Közülük a tantestület légkörével kapcsolatos változó hatása erősebb (Béta = -0,492).

²⁷ Amennyiben az általános és középiskolai képzést nyújtó feladatellátási helyeket együtt kezeljük a modellalkotás során, akkor a vizsgált magatartások erőteljes életkori mintázódása okán a modellt a képzéstípusokat erre a két részre osztó változó dominálja, elnyomva más hatásokat.

Amennyiben a tantestületre jellemző a „hasonló szakmai elképzelések, törekvések”²⁸ léte, az a tanulók körében a drogfogyasztási alkalmak számának csökkenését valószínűsíti (átlagosan 5,8 alkalommal). A másik modellben maradt változó a feladatellátási helyen az elmúlt három évben zajló prevenciós programok irányultságával kapcsolatos (Béta= - 0,363). Amennyiben az iskolában az elmúlt három évben volt attitűdformálásra koncentrált prevenciós beavatkozás, az a diákok körében a droghasználati alkalmak számát átlagosan 3,6-tal csökkenti. A többi – a fejezet elején felsorolt – változó a modell varianciáját kevesebb, mint $p < 0,05$ szignifikancia szinten növelték, így kikerültek a modellből.

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
1 (Constant)	21,287	7,212		2,951	,006
p6bd_mean: A tantestületben jellemző: hasonló szakmai törekvések	-4,323	1,971	-,367	-2,194	,036
2 (Constant)	28,608	7,621		3,754	,001
p6bd_mean: A tantestületben jellemző: hasonló szakmai törekvések	-5,800	1,986	-,492	-2,920	,007
attit_3év volt az elmúlt 3 évben:attitűdformálás	-3,574	1,658	-,363	-2,155	,039

23. táblázat: Coefficients tábla a középiskolai feladatellátási helyek drogérintettségének magyarázatára létrehozott modellben

2. modell: Az általános iskolai képzéssel foglalkozó feladatellátási helyek esetében a drogfogyasztás feladatellátási helyre számított fogyasztási gyakorisának magyarázatára a fentiekben leírt, 62 elemű változószetten 10 lépésben kifejezetten erős (Adjusted R Square = 0,667), a feladatellátási helyekre számított fogyasztási gyakoriságok varianciájának 66,7%-át magyarázó, bár nehezen interpretálható modellt sikerült létrehozni.

²⁸ Pedagógus kérdőív P6d kérdésre adott válaszok feladatellátási helyre aggregált átlaga (lásd a mellékletben).

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,375(a)	,140	,121	7,92609
2	,475(b)	,226	,190	7,60874
3	,573(c)	,328	,280	7,17210
4	,637(d)	,406	,348	6,82818
5	,702(e)	,493	,430	6,38430
6	,746(f)	,556	,488	6,04786
7	,776(g)	,602	,529	5,80085
8	,805(h)	,647	,571	5,53519
9	,835(i)	,698	,622	5,19733
10	,861(j)	,741	,667	4,87904

24. táblázat: Model Summary az általános iskolai feladatellátási helyek drogérintettségének magyarázatára létrehozott modell esetében

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	451,392	1	451,392	7,185	,010(a)
	Residual	2764,209	44	62,823		
	Total	3215,601	45			
2	Regression	726,209	2	363,104	6,272	,004(b)
	Residual	2489,393	43	57,893		
	Total	3215,601	45			
3	Regression	1055,165	3	351,722	6,838	,001(c)
	Residual	2160,436	42	51,439		
	Total	3215,601	45			
4	Regression	1304,018	4	326,004	6,992	,000(d)
	Residual	1911,584	41	46,624		
	Total	3215,601	45			
5	Regression	1585,230	5	317,046	7,779	,000(e)
	Residual	1630,371	40	40,759		
	Total	3215,601	45			
6	Regression	1789,114	6	298,186	8,152	,000(f)
	Residual	1426,487	39	36,577		
	Total	3215,601	45			
7	Regression	1936,905	7	276,701	8,223	,000(g)
	Residual	1278,696	38	33,650		
	Total	3215,601	45			
8	Regression	2081,983	8	260,248	8,494	,000(h)
	Residual	1133,619	37	30,638		
	Total	3215,601	45			
9	Regression	2243,160	9	249,240	9,227	,000(i)
	Residual	972,441	36	27,012		
	Total	3215,601	45			
10	Regression	2382,425	10	238,242	10,008	,000(j)
	Residual	833,177	35	23,805		
	Total	3215,601	45			

25. táblázat: ANOVA tábla az általános iskolai feladatellátási helyek drogérintettségének magyarázatára létrehozott modell esetében

A végső modellben 10 változónk maradt, ebből 5 védő faktorokat, a másik 5 pedig kockázati tényezőket azonosít. A legerősebb változó az egészségfejlesztési stratégia létének megóvó szerepét mutatja. (Béta= -0,426). Amennyiben van az iskolában kidolgozott drogstratégia, az a tanulók körében a drogfogyasztási alkalmak számának jelentős (átlagosan 7,7 alkalommal) csökkenését eredményezi. A további megóvó tényezők közül három az iskolai légkör különböző aspektusait jeleníti meg (jó értelemben vett szakmai rivalizálás, jó emberi kapcsolatok, egymás segítése), egy változó pedig az integrált holisztikus megközelítést alkalmazó prevenció beavatkozásainak pozitív szerepét jelzi. A kockázati tényezőként azonosított változók (lásd a következő táblázatban) azonban nehezen interpretálhatóvá teszik ezt az erős modellt.

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
10 (Constant)	23,061	8,880		2,597	,014
i7j Van: Kidolgozott egészségnevelési stratégia?	-7,734	1,695	-,426	-4,562	,000
l6e Tehetséggondozásban résztvevő diákok aránya?	,125	,042	,286	2,981	,005
p6bb_mean A: tantestületben jellemző: egymás segítése	-3,922	2,088	-,217	-1,879	,069
bizt_3év volt az elmúlt 3 évben: biztonság tematikában prevenció	4,659	1,832	,251	2,544	,016
tetszés_3átl a prevenció átlagos hasznossága az elmúlt 3 évben	2,459	,611	,381	4,024	,000
p6bj_mean A tantestületben jellemző: szakmai rivalizálás	-4,349	1,081	-,385	-4,023	,000
i6d Tanórán kívüli foglalkozásokon résztvevő diákok aránya?	,134	,040	,342	3,322	,002
ped_3év a pedagógusok mind a 3 évben bevonódtak a prevencióba valamilyen formában	5,766	1,740	,317	3,313	,002
int_3év volt az elmúlt 3 évben: integrált holisztikus	-7,600	2,573	-,283	-2,954	,006
p6bf_mean tantestületben jellemző: jó emberi kapcsolatok	-4,564	1,887	-,281	-2,419	,021

26. táblázat: Az általános iskolai feladatellátási helyek drogérintettségének magyarázatára létrehozott modell Coefficients táblájának utolsó modellje

3.4.2 Az egyes feladatellátási helyeken az iskolai bántalmazásban érintett diákok arányát befolyásoló változók

A modellalkotás célja az iskolai bántalmazásban elkövetői és/vagy áldozati oldalon szereplő diákok arányát befolyásoló intézményi változók beazonosítása volt. Ebben az esetben is két modellt építettünk, külön az általános iskolai, és külön a középiskolai feladatellátási helyekre, tekintettel arra, hogy – mint az iskolai agresszióval foglalkozó fejezetben láthattuk – az iskolai bántalmazás előfordulásának markáns életkori mintázata figyelhető meg, ugyan a droghasználattal ellentétes irányultságban.

1. modell: A középiskolai képzéssel foglalkozó feladatellátási helyek esetében az iskolai bántalmazás (elkövetői, áldozati, illetve elköveti és áldozati magatartások) feladatellátási helyre számított életprevalencia értékének magyarázatára – az előző modellhez hasonlóan – 11 lépésben, kifejezetten erős, de ismételten nehezen interpretálható modellt sikerült létrehozni (Adjusted R Square = 0,846). A modell az iskolai bántalmazás feladatellátási helyekre számított életprevalencia értékek varianciájának 84,6%-át magyarázza.

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,454(a)	,206	,180	14,8883
2	,574(b)	,329	,284	13,9106
3	,661(c)	,437	,379	12,9607
4	,720(d)	,518	,449	12,2062
5	,785(e)	,616	,545	11,0927
6	,830(f)	,688	,617	10,1809
7	,858(g)	,736	,662	9,5602
8	,886(h)	,785	,713	8,8030
9	,906(i)	,821	,751	8,2071
10	,930(j)	,864	,803	7,3002
11	,948(k)	,899	,846	6,4503

27. táblázat: Model Summary a középiskolai feladatellátási helyek iskolai bántalmazásban való érintettségének magyarázatára létrehozott modell esetében

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	1779,597	1	1779,597	8,028	,008(a)
	Residual	6871,548	31	221,663		
	Total	8651,146	32			
2	Regression	2845,973	2	1422,986	7,354	,003(b)
	Residual	5805,173	30	193,506		
	Total	8651,146	32			
3	Regression	3779,768	3	1259,923	7,500	,001(c)
	Residual	4871,378	29	167,979		
	Total	8651,146	32			
4	Regression	4479,386	4	1119,846	7,516	,000(d)
	Residual	4171,760	28	148,991		
	Total	8651,146	32			
5	Regression	5328,865	5	1065,773	8,661	,000(e)
	Residual	3322,281	27	123,047		
	Total	8651,146	32			
6	Regression	5956,252	6	992,709	9,578	,000(f)
	Residual	2694,894	26	103,650		
	Total	8651,146	32			
7	Regression	6366,221	7	909,460	9,951	,000(g)
	Residual	2284,924	25	91,397		
	Total	8651,146	32			
8	Regression	6791,328	8	848,916	10,955	,000(h)
	Residual	1859,818	24	77,492		
	Total	8651,146	32			
9	Regression	7101,949	9	789,105	11,715	,000(i)
	Residual	1549,196	23	67,356		
	Total	8651,146	32			
10	Regression	7478,687	10	747,869	14,033	,000(j)
	Residual	1172,458	22	53,294		
	Total	8651,146	32			
11	Regression	7777,405	11	707,037	16,993	,000(k)
	Residual	873,740	21	41,607		
	Total	8651,146	32			

28. táblázat: ANOVA tábla a középiskolai feladatellátási helyek iskolai bántalmazásban való érintettségének magyarázatára létrehozott modell esetében

A végső modellben 11 változónk maradt, ebből 4 védő faktorokat, 7 pedig kockázati tényezőket azonosít. A legerősebb változó a tantestületben a nők arányának megóvó szerepét mutatja (Béta= -0,625). A tantestületben a nők arányának 1%-os növekedése – a többi változó kontroll alatt tartása mellett – 56%-kal csökkenti a bántalmazásban érintettek arányát a feladatellátási helyen. A további megóvó tényezőknek közel azonos, a nők arányához képest mérsékelt, de nem elhanyagolható szerepük van. A tantestületi légkörnek a nagyvonalúság irányába való egységnyi elmozdulása, illetve a prevenciós területek között a „biztonsággal” foglalkozó tematikák megjelenése, illetve a személyiségfejlesztésre koncentráció programok 8-9%-kal csökkentik az iskolai bántalmazásban érintett diákok arányát. A

kockázati tényezőként azonosított változók némelyike (lásd a következő táblázatban) azonban ez esetben is nehezen interpretálhatóvá teszi a modellt.

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
11 (Constant)	58,073	15,140		3,836	,001
szolg_3év mind a 3 évben külső szolgáltató végezte a prevenciót	21,656	2,812	,615	7,701	,000
nők_ar nők aránya a FH-en	-56,346	8,195	-,625	-6,876	,000
i6a Túlterhelt pedagógusok száma	,262	,050	,466	5,277	,000
l7j Van: Kidolgozott egészségnevelési stratégia	15,315	3,444	,387	4,446	,000
több40_ar 40 évesnél idősebbek aránya a FH-en	38,272	9,830	,336	3,893	,001
test_3év volt az elmúlt 3 évben testi higiéne témában prevenció	9,899	2,696	,302	3,671	,001
i6e Tehetség gondozásban résztvevő diákok aránya	,627	,171	,335	3,679	,001
p4c_mean: Tantestületen belüli légkör: kicsinyes - nagyvonalú	-9,121	2,832	-,266	-3,221	,004
bizt_3év volt az elmúlt 3 évben biztonság témában prevenció	-9,723	2,711	-,283	-3,587	,002
csal_3év volt az elmúlt 3 évben a családi élet, kapcsolatok témában prevenció	9,670	2,855	,297	3,387	,003
szem_3év volt az elmúlt 3 évben személyiség fejlesztés témában prevenció	-8,451	3,154	-,251	-2,679	,014

29. táblázat: A középiskolai feladatellátási helyek iskolai bántalmazásban való érintettségének magyarázatára létrehozott modell Coefficients táblájának utolsó modellje

2. modell: Az általános iskolai képzéssel foglalkozó feladatellátási helyek esetében az iskolai bántalmazás feladatellátási helyre számított életprevalencia értékének magyarázatára 2 lépésben, közepesen erős (Adjusted R Square = 0,205), az életprevalencia értékek varianciájának egyötödét magyarázó modellt sikerült létrehozni.

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,327(a)	,107	,086	17,4451
2	,453(b)	,205	,168	16,6469

30. táblázat: Model Summary az általános iskolai feladatellátási helyek iskolai bántalmazásban való érintettségének magyarázatára létrehozott modell esetében

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	1600,416	1	1600,416	5,259	,027(a)
	Residual	13390,657	44	304,333		
	Total	14991,073	45			
2	Regression	3074,936	2	1537,468	5,548	,007(b)
	Residual	11916,137	43	277,119		
	Total	14991,073	45			

31. táblázat: ANOVA tábla az általános iskolai feladatellátási helyek iskolai bántalmazásban való érintettségének magyarázatára létrehozott modell esetében

A modell mindössze egy védő és egy kockázati faktort azonosított. Az erősebb (Béta= -0,346), irányultságában megóvó szerepet betöltő változó ez esetben is – mint a korábbi modellekben is visszatérően – egy tantestületi légkörjellemző. Ha egy tantestületben inkább jellemző az egymást segítő attitűd, akkor az csökkenti a diákok közötti bántalmazás előfordulásának valószínűségét (13,53%-kal csökken az életprevalencia). A kockázati tényezőként azonosított változó – érdekes, és szintén nehezen értelmezhető módon – a prevenciós tematikában a környezettel foglalkozó területek megjelenése.

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	111,294	24,111		4,616	,000
	p6bb_mean tantestületben jellemző: egymás segítése	-12,771	5,569	-,327	-2,293	,027
2	(Constant)	110,415	23,011		4,798	,000
	p6bb_mean tantestületben jellemző: egymás segítése	-13,529	5,324	-,346	-2,541	,015
	körny_3év volt az elmúlt 3 évben: környezet	11,910	5,163	,314	2,307	,026

32. táblázat: Az általános iskolai feladatellátási helyek iskolai bántalmazásban való érintettségének magyarázatára létrehozott modell Coefficients táblájának utolsó modellje

4 ÖSSZEFOGLALÁS

A Budapesti Corvinus Egyetem Magatartástudományi és Kommunikációelméleti Intézet Viselkedéskutató Központja által az Oktatási Minisztérium megbízásából 2009 tavaszán készített „Felmérés a közoktatás rendszerében alkalmazott prevenciós/egészségfejlesztő programokról és az agresszióval kapcsolatban megjelenő vélekedésekről, reagálásokról” című, jelen beszámoló tárgyát képező kutatás fő célkitűzései a következők voltak:

- I. A közoktatási intézmények prevenciós/egészségfejlesztési tevékenységének leírása, illetve az utóbbi 5 évben történt változások bemutatása.
- II. Az iskola világában – az utóbbi időszakban a gyermek- és fiatalkorúak körében felerősödni látszó – agresszió előfordulásának, mintázódásának, és az azzal kapcsolatban megjelenő vélekedéseknek és reagálásoknak a megismerése.
- III. Az iskolai preventív beavatkozások célterületeként megjelenő problémás magatartásoknak – szenvedélyszer-használat, iskolai agresszió – az iskolai prevenciós aktivitások, illetve egyéb intézményi szervezeti jellemzők szerinti mintázódásának feltárása.

E dimenziók mentén a kutatás főbb megállapításait a következőkben foglalhatjuk össze.

4.1.1 A közoktatási intézmények prevenciós/egészségfejlesztési tevékenysége, illetve az utóbbi 5 évben történt változások

Az eredményeink – a korábbi vizsgálat tapasztalataihoz hasonlóan – azt mutatják, hogy a nem közvetlen tudásátadáshoz kapcsolódó, inkább nevelési jellegű feladatok a tudásátadáshoz közvetlenül kapcsolódó feladatokhoz képest ma is kevésbé hangsúlyosan vannak jelen a pedagógusok szerepfelfogásában, s a tényleges pedagógusi munka során. A 2004-es vizsgálat adataival összehasonlítva 2009-re elsősorban a pedagógusi szerepfelfogás tekintetében tapasztaltunk változásokat. A változások iránya alapján úgy tűnik, hogy a pedagógus társadalom a szerepelvárások és a tényleges pedagógusi tevékenység – 2004-ben tapasztalt – ellentmondását a szerepelvárások csökkentésével próbálta orvosolni az elmúlt 5 évben.

A korábbi évekhez képest a pedagógusok között tendenciájában csökkent a prevenciós/egészségfejlesztési kompetenciákat növelni hivatott továbbképzésen résztvevők aránya.

Az öt évvel korábbi állapothoz képest 2009-ben szignifikánsan nagyobb arányban találtunk olyan iskolákat, ahol a prevenció/egészségfejlesztési feladatok ellátására nem rendelkeznek semmilyen intézményi kapacitással. Az e tekintetben a korábbi vizsgálat során is deficittel jellemezhető vidéki, és/vagy általános iskolai képzést (is) folytató, illetve kis létszámú (30 fő alatti, valamint kisebb mértékben a 31-50 fő közötti) tantestülettel rendelkező intézményekben tapasztalható a legnagyobb mértékű csökkenés az elmúlt 5 évben.

Jelentősen visszaszorult a drogügyi koordinátor szerepe is az iskola világában: míg korábban az iskolák több mint felében volt drogkoordinátor, ma tíz iskolából csak kettőben találkozhatunk ezzel a funkcióval.

Az egyéni és intézményi prevenció kompetenciák kedvezőtlen irányú elmozdulása ellenére a prevenció tevékenység rendszeressége jelentősen növekedett: a korábbi mintegy 30%-ról 80%-ra emelkedett azon iskolák aránya, ahol minden évben zajlik valamilyen prevenció beavatkozás, s az iskolák 85-88%-ában van valamilyen prevenció program az egyes tanévekben.

Míg a korábbi években a legális/illegális szerhasználat volt az, ami leginkább kiemelkedett a megcélzott területek közül – a programok fele-háromötöde dolgozott drogprevenció céltelezéssel (is) – ma már a drogprevenció programokkal azonos arányban szerepelnek az iskolai szinten a mentálhigiéniával valamint a táplálkozással foglalkozó prevenció intervenciók.

Az iskolákban az utóbbi években zajló prevenció/egészségfejlesztési beavatkozások több mint felében – a korábban jellemző prioritásokhoz hasonlóan – ma jelen vannak ismeretátadásra vonatkozó célkitűzések. E megközelítés dominanciája azonban a legutóbbi években tapasztalható változások fényében megszűnni látszik. Kétharmados biztonsággal azt mondhatjuk, hogy ismeretátadásra (is) koncentráló megközelítések szerepe 2006 és 2009 között csökkent, míg az összes többi irányzat esetében azok fokozott jelenléte irányába mutató tendencia mutatkozik. Az ismeretátadásra (is) illetve a személyiségfejlesztésre (is) koncentráló megközelítések ma már gyakorlatilag azonos mértékben vannak jelen az iskolai beavatkozásokban.

Az iskolai prevenció beavatkozások évi átlagos időtartama meglehetősen stabilan 15 óra körül ingadozik az iskolákban az ezredforduló óta. Nagyon kismértékű növekedés figyelhető csak meg az átlagos óraszámban: amennyiben az ezredforduló óta az egyes években jellemző átlagos óraszámra egy lineáris trendet szerkesztünk, akkor azt láthatjuk, hogy évente 0,1 órával növekszik átlagosan az iskolákban a prevencióra fordított idő. Ha azonban nem az átlagokat, hanem a leggyakrabban előforduló óraszámokat vizsgáljuk, már jelentősebb változásokat tapasztalunk. Míg az ezredfordulót követő években (2001-2002-ben) a prevenció beavatkozásokat az iskolák legtöbbször évi 4 órában végezték, az utóbbi 3 évben a prevenció programok leggyakrabban előforduló hossza 20 óra. Ez természetesen nem jelenti

azt, hogy a többség ilyen hosszú prevenciót végez: 2001 és 2002 között az iskolák fele 8-9 órát, vagy annál kevesebb időt fordított prevencióra évente, majd a 2003/2004-es tanévben a prevenció foglalkozások mediánja 10 órára növekedett, és azóta stabilan ennyi a prevencióra fordított maximális éves óraszám az iskolák felében (vagy másként fogalmazva, az iskolák felében az utóbbi években több mint évi 10 órában zajlik prevenció beavatkozás). A középértékek kedvező tendenciájával, és azzal párhuzamosan, hogy az iskolákban, legnagyobb arányban ma már nem 3-5 órás, hanem 10-20 órás prevenció beavatkozások zajlanak, az utóbbi években a 20 óránál hosszabb beavatkozások aránya csökkent.

Az iskolákban zajló prevenció/egészségfejlesztő programok ma már nem elsősorban külső szolgáltatók által lebonyolított beavatkozások. Míg a 2003/2004-es tanévben megvalósult prevenció beavatkozások háromötödében a szolgáltatók önállóan, az iskola pedagógusainak bevonása nélkül végezték a prevenció tevékenységet, addig ez ma már az iskolák kevesebb, mint egyharmadában fordul elő, s az utóbbi években jellemzően – a prevenciót végző iskolák felében – a külső szolgáltató az iskola pedagógusaival együtt végzi a megelőzést.

4.1.2 Az iskola világában megjelenő agresszió előfordulása, mintázódása, és az azzal kapcsolatban megjelenő intézményi/pedagógusi vélekedések és reakciók

A korábbi kutatási tapasztalatokkal összhangban jelen kutatás adatai is azt mutatják, hogy az általános iskolás populációban nagyobb a bántalmazásban való érintettség, mint a középiskolás korosztályban. A 8. évfolyamos diákok mintegy kétötöde, a 11. évfolyamosok valamivel több mint fele szereplője volt eddigi élete során iskolai bántalmazásnak. A 8. évfolyamos diákok körében a valaha bántalmazásban érintettek közel fele (47,9%) az elmúlt évben is szereplője volt iskolai bántalmazásnak, s közel egyharmaduk (30,2%) az elmúlt hónapban is volt bántalmazás elkövetője és/vagy áldozata. A 11. évfolyamon a bántalmazás kevésbé tekinthető folyamatosnak.

A bántalmazásban való részvétel – szintén a korábbi kutatási tapasztalatokkal összhangban – markáns mintázódást mutat a kérdezettek neme szerint. A különböző képzéstípusban tanulók iskolai bántalmazásban való részvétele szintén szignifikánsan különbözik: a legnagyobb érintettséget az általános iskolában tanuló diákok körében tapasztaltunk, az érettségig adó képzéstípusokban – különösen a gimnáziumokban – tanulók körében azonban relatív védettséget jeleznek az adatok. Az iskolai integráció szerepe – más deviáns magatartásokhoz hasonlóan – az iskolai bántalmazás tekintetében is megmutatkozik.

Az iskolákban a pedagógusok percepciói alapján elsősorban az oktatási tevékenységhez közvetlenül kötődő tanulói viselkedési problémák azok, melyek olyan gyakoriságú problémaként jelennek meg, amelyekkel jellemzően foglalkozniuk

kell a pedagógusoknak. Az iskolai agresszióval kapcsolatos problémák a pedagógusok percepciói alapján a közoktatási intézményekben más problémákhoz képest ritkán fordulnak elő.

Az iskolák formális szervezeti jellemzői közül az intézmény méretét, és képzéstípusát kell megemlítenünk, mint olyan tényezőket, melyek mentén az iskolai agresszió pedagógusi percepciója tekintetében jelentős mintázódás figyelhető meg. A nagyobb méretű iskolákban a vizsgált agresszív magatartások többsége szignifikánsan magasabb arányban van jelen a pedagógusok percepcióiban, mint a kisebb iskolákban. A szakképzés jelenléte szintén lenyomatot hagy a tanulók iskolai agresszivitásán, és/vagy annak észlelésén.

A különböző agresszív viselkedésformák gyakoriságára vonatkozó pedagógusi percepciókkal az intézmény szervezeti világának minőségét leíró változók rendre erős, szignifikáns kapcsolatot mutatnak. Azokban az iskolákban, ahol a szervezeti bizalmi viszonyok kedvezőbbek, azaz ahol inkább jellemző az „igazságos a beosztottakat bevonó” vezetői magatartás, ahol az „integritás érvényesül a szervezet működésében”, ahol a szervezeti viszonyok inkább adnak lehetőséget a „szakmai kompetencia”, az „önkiteljesítés” megvalósítására, illetve ahol a szervezet életére a „kiszámíthatóság”, a „kölcönös munkatársi törődés” inkább jellemző, s ahol kevésbé jellemző a munkatársi visszaélés, ott a különböző agresszív viselkedésformák jelenlétét a pedagógusok kevésbé érzékelik.

4.1.3 A szenvedélyszer-használat és az iskolai agresszió mintázódása az iskolai prevenciók aktivitásai, illetve egyéb intézményi szervezeti jellemzők szerint

A kutatás egyik fő célkitűzése volt a különféle, az iskolai preventív beavatkozások célterületeként megjelenő problémás magatartásoknak – szenvedélyszer-használat, iskolai agresszió – az iskolai prevenciók aktivitásai, illetve egyéb intézményi szervezeti jellemzők szerinti mintázódásának feltárása. Az adatok elemzése során 8. évfolyamos és a 11. évfolyamos diákokra, azaz az általános iskolai, illetve a középiskola képzéstípusokra külön-külön modelleket építettünk. A stepwise módszerrel végzett lineáris regressziós modellek megalkotása révén a függő változók variabilitását, több mint 60 intézményi jellemzőt tartalmazó változószettben próbáltuk magyarázni. Az elemzések során közepesen erős, esetenként pedig kifejezetten erős modelleket sikerült alkotni, ami azt jelzi, hogy az intézmények drogfogyasztásban, illetve iskolai agresszióban való érintettségre az intézményi sajátosságok hatással vannak. A magyarázó modellek esetenként ugyan nehezen interpretálhatók, azonban a drogfogyasztás intenzitását, illetve az iskolai bántalmazások előfordulását magyarázó modellekben visszatérően szerepeltek különböző, az intézmény szervezeti világával, a tantestület légkörével kapcsolatos változók, a prevenciók beavatkozások különböző jellemzőinek esetleges előfordulása mellett. Az elemzések alapján azt mondhatjuk, hogy az, hogy egy iskolában a

problémás viselkedésformákban érintett diákok aránya mekkora, elsősorban nem az ezekre irányuló direkt beavatkozásokkal, s nem is a tanulói összetétellel, hanem az iskolai szervezet légkörével, a tantestületben jellemző emberi kapcsolatokkal hozható összefüggésbe.

5 FELHASZNÁLT IRODALOM

Aszmann A. (szerk) (2003): Iskoláskorú gyermekek egészségmagatartása. Nemzeti Jelentés. OGYEI

Becker MH (1974): The health belief model and personal health behaviour. *Health Education Monographs*, 2:324-473.

Bukovski W.J. (szerk.) (1997): Meta-analysis of drug abusus prevention programs. *NIDA Research Monograph*. 170. US Department of Health and Human Services. National Institute of Health.

Elekes Zs. (2007): Változó trendek, változó fogyasztási szokások. A budapesti középiskolások alkohol- és egyéb drogfogyasztási szokásai 1992-2007. *Addiktológia*. 3., 189-212

Elekes Zs. (2009): Egy változó kor változó ifjúsága. Fiatalok alkohol és egyéb drogfogyasztása Magyarországon, ESPAD 2007. Nemzeti Drogmegelőzési Intézet szakmai kutatássorozat. L'Harmattan, Budapest.

Figula E. (2004)_ Bántalmazók és bántalmazottak az iskolában. Új Pedagógiai Szemle, 2004. 7-8. (223-228)

Hibell B., Andersson B., Bjarnasson T., Kokkevi A., Morgan M., Narusk A. (1997): *The 1995 ESPAD Report. Alcohol and Other Drug Use Among Students in 26 European Countries*. The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. CAN, Stockholm, Sweden.

Hibell B., Andersson B., Ahlström S., Balakireva O., Bjarnasson T., Kokkevi A., Morgan M. (2000): *The 1999 ESPAD Report. Alcohol and Other Drug Use Among Students in 30 European Countries*. The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. CAN, Stockholm, Sweden.

Hibell, B., Andersson, B., Bjarnasson T., Ahlström S., Balakireva O., Kokkevi A., Morgan M. (2004): *The ESPAD Report 2003. Alcohol and Other Drug Use Among Students in 35 European Countries*. The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. CAN. Stockholm. Sweden.

Hibell, B., Andersson, B., Bjarnasson T., Ahlström S., Balakireva O., Kokkevi A., Morgan M. (2009): *The 2007 ESPAD Report. Substance Use Among Students in 35 European Countries*. The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. CAN. Stockholm. Sweden.

Hochbaum GM (1970): *Health behavior*. Wadsworth Publishing Company, Inc., Belmont, CA.

Lannert J. és Sinka E. (2009): A pedagógusok munka- és munkaidő-terhelése. Kutatási Beszámoló, OKM

KSH (2009): tsADAT táblák – Idősoros éves adatok, 2.6. oktatás.
http://portal.ksh.hu/portal/page?_pageid=37,593694&_dad=portal&_schema=PORTAL
(letöltés: 2009.05.25)

Kopp, M.S., Schwarzer, R., Jerusalem, M. (1993): Hungarian Questionnaire in *Psychometric Scales for Cross-Cultural Self-Efficacy Research*, Zentrale Universitats Druckerei der FU Berlin

Kopp, M., Skrabski, Á. (1995). *Alkalmazott magatartástudomány. A megbirkózás egyéni és társadalmi stratégiái*, Corvinus Kiadó, Budapest.

Lazarus, R. S., Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. New York, Springer.

Mayer J. (2008): Frontvonalban. Adalékok az iskolai erőszakhoz. Fővárosi Pedagógiai és Pályaválasztási Intézet, Budapest.

Paksi B., Demetrovics Zs. (2002): A prevenciós gyakorlat megismerése. A budapesti középiskolai drogprevenciós programok felmérése és értékelése. Szakmai forrás sorozat. 2. L'Harmattan. Budapest, 2002. [1-334]

Paksi B., Felvinczi K., Schmidt A. (2005): Prevenciós/egészségfejlesztési tevékenység a közoktatásban OM. 2005.
http://www.om.hu/doc/upload/200507/prevencios_tevekenyseg_20050710.pdf

Paksi B., Demetrovics Zs., Nadas E., Felvinczi K. (2006): Iskolai drogprevenciós és egészségfejlesztő programok folyamat és eredményértékelése. Magyar Pszichiátriai Társaság XIII. Vándorgyűlése, Miskolc, 2007. Január 24-27. *Psychiatria Hungarica*, 2006. 21(Suppl): pp.89. old.

Paksi B., Demetrovics Zs., Nyírády A., Nadas E., Buda B., Felvinczi K. (2006): A magyarországi iskolai drogprevenciós programok jellemzői. *Addiktológia* 1-2. (5-36.)

Paksi B., Schmidt A. (2006): Pedagógusok mentálhigiénés állapota. Különös tekintettel az iskolai érték átadást, egészségfejlesztést és problémakezelést befolyásoló dimenziókra. *Új Pedagógiai Szemle*. 2006. június. (48-65)

Paksi B. (2007): A magyarországi drogfogyasztás társadalmi mintázata. In: Demetrovics Zs. (szerk): *Az addiktológia alapjai I*. Eötvös Kiadó, Budapest, (379-413)

Pikó, B. (2001): Gender differences and similarities in adolescents' ways of coping. *Psychological Record* 51(2): 223-235.

Rácz J. – Kabos S. (2001): *Az egészséghit-modell alkalmazása a droghasználat vonatkozásában budapesti középfokú iskolába járó fiatalok körében*. Kézirat.

Sass J. (2005): Bizalommintázatok és bizalmi döntések a szervezetekben. PhD

értekezés, Pécs.

Schwarzer R. (Ed) (1992): *Self-efficacy: thought control of action*, Washington DC: Hemisphere.

Strizek, G.A., Pittsonberger, J.L., Riordan, K.E., Lyter, D.M., and Orlofsky, G.F. (2006). *Characteristics of Schools, Districts, Teachers, Principals, and School Libraries in the United States: 2003-04 Schools and Staffing Survey* (NCES 2006-313 Revised). U.S. Department of Education, National Center for Education Statistics. Washington, DC: U.S. Government Printing Office.

Wallston, B.S., Wallston, K. A., Kaplan, G.D. and Maides, S.A. (1976). Development and validation of the Health Locus of Control (HLC) Scale. *Journal of the Consulting Clinical Psychologist*, 44, 580-585.

Várnai D., Örkény Á. (2007): Iskola, kortárs kapcsolatok, kortárs bántalmazás. In. Németh Á. (szerk) *Serdülőkorú fiatalok egészsége és életmódja*. Országos Gyermekkegészségügyi Intézet, Budapest. (158-170)

Vitrai J. (2009): Tanulmány a „nemzeti drogstratégia a kábítószer-probléma visszaszorítására” megvalósulásának dokumentum és mélyinterjú-elemzésen alapuló értékeléséről. Kutatási beszámoló, NDI (1-166)

6 MELLÉKLETEK

Táblázatok

Kérdőívek

6.1 TÁBLÁZATOK

Intézményjellemzők / funkciók		2004 (%)	2009 (%)	Változás (százalékpont)
Iskolai egészségfejlesztő		75,3	45,9	-29,4
telep- hely	Budapest	76,2	40,9	-35,3
	Vidék	75,2	46,8	-28,4
Képzés- típus	Van az intézményben általános iskolai képzés	76,3	48,4	-27,9
	Van az intézményben szakképzés	75,0	40,6	-34,4
	Van az intézményben érettségít adó képzés	74,0	40,5	-33,5
tantestület méret	30 fő alatti	70,9	44,8	-26,1
	31-50 fő közötti	77,6	50,0	-27,6
	50 fő feletti	80,0	43,8	-36,2
Drogügyi koordinátor		51,6	20,4	-31,2
telep- hely	Budapest	57,1	27,3	-29,8
	Vidék	50,5	19,1	-31,4
Képzés- típus	Van az intézményben általános iskolai képzés	**44,3	17,9	-26,4
	Van az intézményben szakképzés	**68,1	27,3	-40,8
	Van az intézményben érettségít adó képzés	**71,1	*28,6	-42,5
tantestül méret	30 fő alatti	**40,5	15,2	-25,3
	31-50 fő közötti	57,1	21,2	-35,9
	50 fő feletti	66,7	30,3	-36,4
Iskolapszichológus		24,4	12,5	-11,9
telep- hely	Budapest	**39,0	**61,9	22,9
	Vidék	7,5	17,4	9,9
Képzés- típus	Van az intézményben általános iskolai képzés	10,8	**19,8	9,0
	Van az intézményben szakképzés	14,0	*35,5	21,5
	Van az intézményben érettségít adó képzés	**20,8	**40,0	19,2
tantestület méret	30 fő alatti	*7,7	**13,4	5,7
	31-50 fő közötti	14,1	25,8	11,7
	50 fő feletti	18,2	43,8	25,6

33. táblázat: Az iskolai egészségfejlesztéssel / drogprevencióval összefüggő pozíciók (iskolai egészségfejlesztő, drogügyi koordinátor, iskolapszichológus) betöltöttsége, illetve annak változása az iskolákban 2004-ben és 2009-ben, telephely, képzéstípus és tantestület méret szerint (a válaszolók százalékában)

Tanulói viselkedésformák	gyakoriság ²⁹		súlyosság ³⁰	
	átlag	szórás	átlag	szórás
Tanulási problémák	3,70	0,57	3,63	0,71
A diákok készületlenül jönnek az iskolába	3,44	0,65	3,61	0,70
Diákok közönyössége, motivátlansága	3,33	0,69	3,53	0,82
Magatartási zavarok	3,27	0,66	3,38	0,76
Rendszeres hiányzás	3,19	0,96	3,22	0,94
Órai fegyelmezetlenség, rendbontás	3,18	0,67	3,35	0,78
Verbális konfliktus a diákok között	3,11	0,63	3,06	0,79
Tanárokkal szembeni tiszteletlen viselkedés	2,72	0,61	3,16	0,91
A diákok eltérő szocio-kulturális háttéréből adódó konfliktusok	2,66	0,71	2,01	0,70
Diákok késése a tanóráról	2,65	0,88	2,98	0,86
Lógás	2,61	1,01	2,97	1,03
Dohányzás	2,60	1,04	3,05	1,11
A diákok felvágása, „menősködése”	2,47	0,56	2,56	0,69
Évisméltés	2,31	0,63	2,65	0,78
Rongálás	2,29	0,58	2,87	0,96
Fizikai bántalmazás a diákok között	2,19	0,69	2,86	1,10
Kiközösítés a diákok között	2,13	0,43	2,66	0,56
Lopás	1,93	0,48	2,69	1,03
Gengededés, bandázás	1,92	0,53	2,36	0,93
Tanárok verbális bántalmazása	1,86	0,56	2,61	1,09
Vandalizmus	1,67	0,48	2,51	1,12
Terrorizálás, tartós megfélemlítés a diákok között	1,60	0,56	2,67	1,14
Etnikai feszültségek	1,58	0,60	2,39	1,11
Megalázás, „csicskáztatás” a diákok között	1,58	0,47	2,40	1,10
Alkoholfogyasztás	1,53	0,48	2,41	1,12
Durva, kegyetlen játékok a diákok között (pl. beavatás)	1,45	0,46	2,31	1,14
Különböző tárgyak átadására való kényszerítés a diákok között	1,43	0,42	2,32	1,15
Testi sértéshez használható tárgyak bevitele az iskolába	1,31	0,32	2,21	1,12
Drogfogyasztás	1,26	0,36	2,24	1,24
Tanárok fizikai bántalmazása	1,05	0,13	2,13	1,29

34. táblázat: „Milyen gyakran kell a következő tanulói viselkedésformákkal foglalkozniuk?” – kérdésre adott válaszok iskolára aggregált átlagértékei (az agresszív viselkedésformák kiemelésével)

²⁹ A skálán az 1-es a „soha”, az 5-ös pedig a „nagyon gyakran” választ jelentette. (lásd: kérdőív, P1. kérdés)

³⁰ A skálán az 1-es a „nem probléma”, az 5-ös pedig a „nagyon súlyos probléma” választ jelentette. (lásd: kérdőív, P1. kérdés)

Az iskola székhelye		fizikai konfliktus a diákok között	vandalizmus	tanárok fizikai bántalmazás	tanárok verbális bántalmazás	verbális konfl. a diákok között	beavatás	testi sértésre alkalmas tárgyak bevitele az iskolába	terrorizálás a diákok között	tárgyak átadására való kényszerítés	csicskáztatás a diákok között	kiközösítés a diákok között
Budapest	Mean	2,0262	1,6637	1,0260	1,9056	3,1807	1,3329	1,3318	1,6283	1,3932	1,7120	2,4109
	N	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22	22
	Std. Deviation	,54777	,38762	,05777	,46297	,54772	,38503	,32417	,34509	,30374	,42863	,44357
vidék	Mean	2,2197	1,6763	1,0553	1,8487	3,0905	1,4746	1,3013	1,5905	1,4320	1,5577	2,0836
	N	111	111	111	111	111	111	111	111	111	111	111
	Std. Deviation	,71799	,49929	,14285	,57385	,64685	,47306	,31658	,59218	,44308	,47706	,40619
Total	Mean	2,1882	1,6743	1,0506	1,8580	3,1052	1,4515	1,3063	1,5967	1,4257	1,5828	2,1369
	N	132	132	132	132	132	132	132	132	132	132	132
	Std. Deviation	,69499	,48157	,13304	,55610	,63073	,46154	,31678	,55853	,42278	,47145	,42829
szinifikancia		>0,1	>0,1	>0,1	>0,1	>0,1	>0,1	>0,1	>0,1	>0,1	>0,1	,001

35. táblázat: A különböző agresszív viselkedésformák gyakoriságára vonatkozó pedagógusi percepciók iskolára aggregált skálapont-értékeinek átlaga az iskola székhelye szerint

Van-e általános iskolai képzés az intézményben		fizikai konfliktus a diákok között	vandalizmus	tanárok fizikai bántalmazás	tanárok verbális bántalmazás	verbális konfl. a diákok között	beavatás	testi sértésre alkalmas tárgyak bevitele az iskolába	terrorizálás a diákok között	tárgyak átadására való kényszerítés	csicskáztatás a diákok között	kiközösítés a diákok között
igen	Mean	1,7772	1,7585	1,0755	1,9212	2,9660	1,5334	1,3154	1,6148	1,5273	1,7175	2,1810
	N	37	37	37	37	37	37	37	37	37	37	37
	Std. Deviation	,53473	,50964	,14265	,57008	,57449	,50065	,36644	,54371	,52368	,55389	,42720
nem	Mean	2,3500	1,6411	1,0407	1,8331	3,1599	1,4193	1,3027	1,5895	1,3857	1,5298	2,1195
	N	95	95	95	95	95	95	95	95	95	95	95
	Std. Deviation	,68615	,46869	,12852	,55156	,64619	,44384	,29705	,56694	,37141	,42641	,42973
Total	Mean	2,1882	1,6743	1,0506	1,8580	3,1052	1,4515	1,3063	1,5967	1,4257	1,5828	2,1369
	N	132	132	132	132	132	132	132	132	132	132	132
	Std. Deviation	,69499	,48157	,13304	,55610	,63073	,46154	,31678	,55853	,42278	,47145	,42829
szinifikancia		,000	>0,1	>0,1	>0,1	>0,1	>0,1	>0,1	>0,1	,083	,039	,001

36. táblázat: A különböző agresszív viselkedésformák gyakoriságára vonatkozó pedagógusi percepciók iskolára aggregált skálapont-értékeinek átlaga az általános iskolai képzést (is) végző, illetve nem végző iskolákban

Van-e érettségit adó képzés az intézményben		fizikai konfliktus a diákok között	vandalizmus	tanárok fizikai bántalmazás	tanárok verbális bántalmazás	verbális konfl. a diákok között	beavatás	testi sértésre alkalmas tárgyak bevitele az iskolába	terrorizálás a diákok között	tárgyak átadására való kényszerítés	csicskáztatás a diákok között	kiközösítés a diákok között
igen	Mean	2,3603	1,6344	1,0382	1,8187	3,1825	1,4193	1,2915	1,5874	1,3817	1,5278	2,1049
	N	90	90	90	90	90	90	90	90	90	90	90
	Std. Deviation	,69774	,47907	,12903	,56182	,64427	,44897	,29412	,57861	,36354	,43149	,43984
nem	Mean	1,8212	1,7592	1,0770	1,9417	2,9402	1,5201	1,3378	1,6164	1,5194	1,7000	2,2051
	N	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42	42
	Std. Deviation	,53274	,48152	,13908	,54072	,57378	,48562	,36221	,51924	,52006	,53376	,39902
Total	Mean	2,1882	1,6743	1,0506	1,8580	3,1052	1,4515	1,3063	1,5967	1,4257	1,5828	2,1369
	N	132	132	132	132	132	132	132	132	132	132	132
	Std. Deviation	,69499	,48157	,13304	,55610	,63073	,46154	,31678	,55853	,42278	,47145	,42829
szinifikancia		,000	>0,1	>0,1	>0,1	,039	>0,1	>0,1	>0,1	0,81	0,50	,081

37. táblázat: A különböző agresszív viselkedésformák gyakoriságára vonatkozó pedagógusi percepciók iskolára aggregált skálapont-értékeinek átlaga az érettségit adó képzést (is) végző, illetve nem végző iskolákban

Van-e szakképzés az intézményben		fizikai konfliktus a diákok között	vandalizmus	tanárok fizikai bántalmazás	tanárok verbális bántalmazás	verbális konfl. a diákok között	beavatás	testi sértésre alkalmas tárgyak bevitele az iskolába	terrorizálás a diákok között	tárgyak átadására való kényszerítés	csicskáztatás a diákok között	kiközösítés a diákok között
igen	Mean	2,2768	1,6157	1,0360	1,7957	3,1121	1,4003	1,2852	1,5513	1,3553	1,5058	2,1095
	N	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99
	Std. Deviation	,72696	,46488	,12390	,54148	,65212	,43617	,30472	,56497	,36323	,42025	,42400
nem	Mean	1,9280	1,8463	1,0932	2,0408	3,0848	1,6019	1,3681	1,7298	1,6325	1,8090	2,2173
	N	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34
	Std. Deviation	,51777	,49544	,15088	,56623	,57204	,50648	,34729	,52474	,51514	,54327	,43711
Total	Mean	2,1882	1,6743	1,0506	1,8580	3,1052	1,4515	1,3063	1,5967	1,4257	1,5828	2,1369
	N	132	132	132	132	132	132	132	132	132	132	132
	Std. Deviation	,69499	,48157	,13304	,55610	,63073	,46154	,31678	,55853	,42278	,47145	,42829
szinifikancia		,011	0,16	0,30	0,26	>0,1	0,28	>0,1	>0,1	0,001	0,001	>0,1

38. táblázat: A különböző agresszív viselkedésformák gyakoriságára vonatkozó pedagógusi percepciók iskolára aggregált skálapont-értékeinek átlaga a szakképzést (is) végző, illetve nem végző iskolákban

Mennyire terjed ki az iskola pedagógusainak tevékenysége a következőkre		fizikai konfliktus a diákok között	vandalizmus	tanárok fizikai bántalmazása	tanárok verbális bántalmazása	verbális konfliktus a diákok között	„beavatás”	festi sértésre alkalmas tárgyak bevitele az iskolába	terrorizálás a diákok között	tárgyak átadására való kényszerítés	megalázás, csicskáztatás a diákok között	kiközösítés a diákok között
A diákok jövőképe alakítása	Pearson Correlation	-,207(*)	-,127	-,174(*)	-,150	-,270(**)	,070	-,123	-,039	-,075	-,108	-,104
	Sig. (2-tailed) ³¹	,017	,146	,045	,086	,002	,423	,158	,655	,390	,218	,235
A diákok tanulási készségének fejlesztése	Pearson Correlation	-,164	-,160	-,154	-,121	-,173(*)	,020	-,207(*)	-,165	-,149	-,148	-,092
	Sig. (2-tailed)	,059	,066	,078	,165	,047	,817	,017	,058	,087	,091	,293
A diákok szociális problémáinak kezelése	Pearson Correlation	-,016	-,077	-,150	-,031	-,126	,013	-,180(*)	-,055	-,073	-,155	-,155
	Sig. (2-tailed)	,854	,378	,086	,723	,150	,885	,039	,529	,407	,076	,075

39. táblázat: A különböző agresszív viselkedésformák gyakoriságára vonatkozó pedagógusi percepciók iskolára aggregált skálapont-értékeinek összefüggése azzal, hogy az iskola pedagógusainak tevékenysége mennyire terjed ki a tanításon túlmutató pedagógusi feladatok ellátására.

³¹ ** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed); * Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Budapest/vidék	Feladatellátási hely típus	bántalmazás életprevalencia értéke				Total
		nem érintett	elkövető	áldozat	elkövető-áldozat	
Budapest (p=0,043)	általános iskola	33,5	16,7	18,2	31,5	100,0
	szakiskola	31,3	18,8	18,8	31,3	100,0
	gimnázium	47,4	13,6	18,4	20,6	100,0
	szakközépiskola	48,1	16,9	13,8	21,3	100,0
	Total	41,9	15,8	17,2	25,0	100,0
Vidék (p<0,001)	általános iskola	43,7	15,9	20,2	20,3	100,0
	szakiskola	48,7	19,9	14,8	16,7	100,0
	gimnázium	60,0	12,3	16,2	11,5	100,0
	szakközépiskola	53,5	14,5	17,6	14,5	100,0
	Total	49,7	15,3	18,1	16,8	100,0

40. táblázat: Az iskolai bántalmazás életprevalencia értéke képzéstípus és a kérdezett iskolájának székhelye szerint (a válaszolók százalékában)

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,650
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	129,659
	df	6
	Sig.	,000

Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	2,063	51,582	51,582	2,063	51,582	51,582
2	,998	24,952	76,534			
3	,575	14,381	90,915			
4	,363	9,085	100,000			

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Component Matrix(a)

	Component
	1
i8a Ön szerint hogyan ítélik meg az Önök iskoláját: A szülők?	,807
i8b Ön szerint hogyan ítélik meg az Önök iskoláját: A diákok?	,865
i8c Ön szerint hogyan ítélik meg az Önök iskoláját: Az iskola pedagógusai?	,782
i8d Ön szerint hogyan ítélik meg az Önök iskoláját: A település/kerület más, Önökkel azonos programtípusban működő iskolái?	,228

Extraction Method: Principal Component Analysis.

41. táblázat: A „Hogyan ítélik meg az iskolát a különböző szereplők” kérdésre adott válaszok alapját képező főkomponens modell

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,820
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	450,940
	df	45
	Sig.	,000

Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	3,931	39,313	39,313	3,931	39,313	39,313
2	1,221	12,215	51,528			
3	1,137	11,371	62,899			
4	,890	8,905	71,803			
5	,649	6,493	78,296			
6	,572	5,720	84,016			
7	,495	4,950	88,966			
8	,421	4,214	93,180			
9	,369	3,694	96,874			
10	,313	3,126	100,000			

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Component Matrix(a)

	Component
	1
I14a Az iskolai egészségfejlesztés/prevenció kapcsán milyen mértékben vannak kapcsolatban: Iskola-egészségügyi szolgálattal?	,529
I14b Az iskolai egészségfejlesztés/prevenció kapcsán milyen mértékben vannak kapcsolatban: Helyi KEF-fel (Kábítószerügyi Egye	,439
I14c Az iskolai egészségfejlesztés/prevenció kapcsán milyen mértékben vannak kapcsolatban: Családsegítővel?	,694
I14d Az iskolai egészségfejlesztés/prevenció kapcsán milyen mértékben vannak kapcsolatban: Nevelési tanácsadóval?	,735
I14e Az iskolai egészségfejlesztés/prevenció kapcsán milyen mértékben vannak kapcsolatban: Szociális ellátás intézményeivel?	,681
I14f Az iskolai egészségfejlesztés/prevenció kapcsán milyen mértékben vannak kapcsolatban: Rendőrséggel?	,749
I14g Az iskolai egészségfejlesztés/prevenció kapcsán milyen mértékben vannak kapcsolatban: ÁNTSZ-szel?	,710
I14h Az iskolai egészségfejlesztés/prevenció kapcsán milyen mértékben vannak kapcsolatban: Egészségügyi ellátórendszer intézményeivel	,631
I14i Az iskolai egészségfejlesztés/prevenció kapcsán milyen mértékben vannak kapcsolatban: Prevenációs szolgáltatókkal?	,627
I14k Az iskolai egészségfejlesztés/prevenció kapcsán milyen mértékben vannak kapcsolatban: Szülőkkel?	,339

Extraction Method: Principal Component Analysis.

42. táblázat: Az egészségfejlesztés kapcsán meglévő külső kapcsolatok intenzitását kifejező index alapját képező főkomponens modell

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,796
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	700,104
	df	15
	Sig.	,000

Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	3,568	59,468	59,468	3,568	59,468	59,468
2	1,169	19,485	78,953			
3	,606	10,099	89,052			
4	,400	6,673	95,725			
5	,194	3,230	98,955			
6	,063	1,045	100,000			

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Component Matrix(a)

	Component
	1
I16a Ön szerint a szülők mennyire tartják fontosnak azt, hogy a diákok részt vegyenek iskolai drogprevenciós/egészségfejlesztési programon	,572
I16b Ön szerint a diákok mennyire tartják fontosnak azt, hogy a diákok részt vegyenek iskolai drogprevenciós/egészségfejlesztési programon	,571
I16c Ön szerint az iskola pedagógusai mennyire tartják fontosnak azt, hogy a diákok részt vegyenek iskolai drogprevenciós/ egészségfejlesztési programon	,885
I16d Ön szerint az iskola vezetése mennyire tartja fontosnak azt, hogy a diákok részt vegyenek iskolai drogprevenciós/ egészségfejlesztési programon	,925
I16e Ön szerint az iskolafenntartó mennyire tartja fontosnak azt, hogy a diákok részt vegyenek iskolai drogprevenciós/ egészségfejlesztési programon	,677
I16f Ön személy szerint mennyire tartja fontosnak azt, hogy a diákok részt vegyenek iskolai drogprevenciós/ egészségfejlesztési programon	,904

Extraction Method: Principal Component Analysis.

43. táblázat: Az iskola világának különböző szereplői mennyire tartják fontosnak a diákok körében végzett iskolai drogprevenciós/egészségfejlesztési programokat kifejező index alapját képező főkomponens modell

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,892
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	2656,477
	df	231
	Sig.	,000

Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	9,239	41,997	41,997	9,239	41,997	41,997
2	2,387	10,850	52,847			
3	1,393	6,331	59,178			
4	,953	4,333	63,511			
5	,938	4,262	67,774			
6	,867	3,943	71,716			
7	,785	3,567	75,283			
8	,673	3,060	78,343			

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Component Matrix(a)

	Component
	1
p1a_mean Agrregált: Rendszeres hiányzás gyakorisága	,633
p1b_mean Agrregált: lógás gyakorisága	,655
p1c_mean Agrregált: rendbontás gyakorisága	,735
p1d_mean Agrregált: rongálás gyakorisága	,646
p1e_mean Agrregált: fizikai bántalmazás a diákok között gyakorisága	,667
p1f_mean Agrregált: dohányzás gyakorisága	,494
p1g_mean Agrregált: tanulási problémák gyakorisága	,591
p1h_mean Agrregált: magatartási zavarok gyakorisága	,658
p1i_mean Agrregált: alkoholfogyasztás gyakorisága	,533
p1j_mean Agrregált: drogfogyasztás gyakorisága	,517
p1k_mean Agrregált: lopás gyakorisága	,545
p1l_mean Agrregált: évisméltés gyakorisága	,534
p1m_mean Agrregált: vandalizmus gyakorisága	,756
p1n_mean Agrregált: tanárok fizikai bántalmazása gyakorisága	,443
p1o_mean Agrregált: etnikai feszültségek gyakorisága	,604
p1p_mean Agrregált: tanárok verbális bántalmazása gyakorisága	,770
p1q_mean Agrregált: verbális konfl. a diákok között gyakorisága	,736
p1r_mean Agrregált: tanárokkal tiszteletlen viselkedés gyakorisága	,773
p1s_mean Agrregált: gengesedés gyakorisága	,681
p1t_mean Agrregált: beavatás gyakorisága	,711
p1u_mean Agrregált: testi sértésre alkalmas tárgyak bevitele az iskolába gyakorisága	,669
p1v_mean Agrregált: terrorizálás a diákok közötti gyakorisága	,752

Extraction Method: Principal Component Analysis.

44. táblázat: A különböző problémás tanulói viselkedésformák tanári percepcióját kifejező index alapját képező főkomponens modell

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,793
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	1097,802
	df	45
	Sig.	,000

Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	4,741	47,408	47,408	4,741	47,408	47,408
2	1,442	14,419	61,826			
3	1,317	13,169	74,995			
4	,645	6,451	81,446			
5	,502	5,019	86,465			
6	,389	3,888	90,353			
7	,378	3,781	94,134			
8	,287	2,875	97,009			
9	,167	1,667	98,676			
10	,132	1,324	100,000			

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Component Matrix(a)

	Component 1
p3a_mean Aggregált: Diákok szülei közül milyen százalékos arányban vannak: Felsőfokú végzettséggel rendelkezők?	-,737
p3b_mean Aggregált: Diákok szülei közül milyen százalékos arányban vannak: Érettségivel nem rendelkezők	,818
p3c_mean Aggregált: Diákok szülei közül milyen százalékos arányban vannak: Általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők?	,686
p3d_mean Aggregált: Diákok szülei közül milyen százalékos arányban vannak: Az iskolával nagyon aktív kapcsolatot tartók?	-,297
p3e_mean Aggregált: Diákok szülei közül milyen százalékos arányban vannak: Az iskolával kapcsolatot egyáltalán nem tartók?	,602
p3f_mean Aggregált: Diákok szülei közül milyen százalékos arányban vannak: Az apa munkanélküli?	,746
p3g_mean Aggregált: Diákok szülei közül milyen százalékos arányban vannak: Mindkét szülő nyugdíjas?	,479
p3h_mean Aggregált: Diákok szülei közül milyen százalékos arányban vannak: Súlyos családi problémákkal küzdők?	,774
p3i_mean Aggregált: Diákok szülei közül milyen százalékos arányban vannak: Nehéz anyagi helyzetben élők?	,890
p3j_mean Aggregált: Diákok szülei közül milyen százalékos arányban vannak: Kifejezetten jó anyagi körülmények között élők?	-,656

Extraction Method: Principal Component Analysis.

45. táblázat: A diákok társadalmi összetételét kifejező index alapját képező főkomponens modell

6.2 A KUTATÁS KÉRDŐÍVEI

Az itt szereplő „Igazgató kérdőív” kérdései az I.1. kérdés kivételével megegyeztek a „Feladatellátási hely vezetői kérdőív” kérdéseivel, azzal a különbséggel, hogy az „I.” jelű kérdések az intézmény helyett a feladatellátási helyre vonatkoznak.

A pedagógus kérdőívek pedig az Igazgató kérdőív „P.” jelű kérdéseit tartalmazták.

OM kód

FH kód

sorszám

ISKOLAI KLÍMA 2009

IGAZGATÓI KÉRDŐÍV

KÉRDEZŐ NEVE:

KÉRDEZÉS KEZDETE: 2009.HÓNAP.....NAP.....ÓRA.....PERC

Ennek a kérdőívnek a kitöltésével Ön egy tudományos kutatáshoz nyújt segítséget, melyet a Budapesti Corvinus Egyetem Magatartástudományi és Kommunikációelméleti Intézet Viselkedéskutató Központja – az Oktatási Minisztérium és a Nemzeti Drogmegelőzési Intézet finanszírozásával – végez. A kutatás célja az iskolák és az ott tanító pedagógusok egészségfejlesztéssel, prevencióval kapcsolatos tevékenységének, véleményének megismerése.

A kutatás során összesen több mint 100 iskolában mintegy 700 pedagógust, és körülbelül 7000 diákot kérdezzük meg. A véletlenszerűen kiválasztott mintába Ön, ill. az Önök iskolája is bekerült.

A kutatás garantálja a résztvevők – mind az iskolák, mind a pedagógusok és a diákok – teljes anonimitását. A kérdőívek névtelenek, és semmi olyan információt nem tartalmaznak, amellyel azonosítani lehet a megkérdezetteket. A számítógépes feldolgozást követően az adatokat csak összesített formában publikáljuk, tehát, sem az iskolákra, sem pedig az egyénekre vonatkozó információkat nem kaphat senki.

A kérdőív kitöltése természetesen önkéntes. Ön a kérdéses folyamán is bármikor jelezheti, ha egy kérdésre nem kíván válaszolni. Nekünk azonban nagyon fontos, hogy minél több kiválasztott pedagógus válaszait ismerjük meg.

Segítségét és közreműködését előre is köszönjük!

Paksi Borbála
központvezető
Budapesti Corvinus Egyetem
MKI Viselkedéskutató Központ

ELŐSZÖR NÉHÁNY SZÁMSZERŰ ADATOT SZERETNÉK KÉRDEZNI AZ ÖNÖK ISKOLÁJÁRÓL!

I.1. Hány feladatellátási helyen működik az iskola? (Itt csak az általános iskolai, szakiskolai, gimnáziumi és szakközépiskolai feladatellátásokat vegye figyelembe!)

x -

I.2. A különböző feladatellátási helyeket a gyakorlati működés során (pl. közös tantestület) összességében egy szervezeti egységként kezelik-e?

1- igen

2- nem, az egyes feladatellátási helyeket gyakorlatilag önálló szervezeti egységként kezeljük

X -

KÉREM, A TOVÁBBI KÉRDÉSEKRE VALÓ VÁLASZADÁS SORÁN AZ EGÉSZ INTÉZMÉNYRE GONDOLJON, AZ ÖSSZES (ÁLTALÁNOS ISKOLAI, GIMNÁZIUMI ÉS SZAKKÖZÉPISKOLAI) FELADATELLÁTÁSI HELYRE VONATKOZÓAN ADJA MEG VÁLASZAIT!

I.3. Van-e az iskolának egy meghatározott kötelező beiskolázási körzete?

1- igen, van

2- nincs

X -

I.4. Mekkora az intézmény nyitó TANULÓLÉTSZÁMA (a különböző feladatellátási helyeken együttesen) ?

a TANULÓLÉTSZÁM

				fő
				osztály

b Osztályok (tanulócsoportok) száma

I.5. Hány tagja van az ÖN TANTESTÜLETÉNEK (a különböző feladatellátási helyeken együttesen)? Az összes pedagógust vegye számba, a fő- és részmunkaidősöket, valamint az óraadókat is! Kérem, mondja meg, hogy ezen belül mekkora a nők, valamint a 40 évesnél fiatalabb kollegák száma!

a A TANTESTÜLET LÉTSZÁMA

b Teljes munkaidősek száma

c Részmunkaidősök száma

d Óraadók száma

e Nevelő/oktató munkát közvetlenül segítők száma

ÖSSZESEN	NŐK	40 ÉV ALATTIAK

I.9. Mennyire jelent problémát az Ön vezetői munkájában AZ ISKOLA MINDENNAPI ÉLETÉNEK MEGSZERVEZÉSE?

- a. AZ ISKOLA MINDENNAPI ÉLETÉNEK MEGSZERVEZÉSE
- b. Oktatási szakmai kérdések megoldása
- c. A diákok tanuláson kívüli problémáinak kezelése
- d. Az iskola gazdálkodási, finanszírozási helyzete
- e. Az iskola tanulói összetétele
- f. Az iskoláról a közvéleményben élő kép
- g. Együttműködés a helyi szervezetekkel

I.10. Kért-e Ön segítséget az utóbbi egy-két évben az iskolai/szakmai problémák megoldásában? Ha igen, elsősorban hivatalos formában, vagy informálisan, baráti alapon?

- 1- igen, inkább hivatalos formában
- 2- igen, inkább informálisan, baráti alapon, ismerősöktől
- 3- nem jellemző, hogy segítséget kérek
- 4- nem, nincs soha ilyen problémám
- X -

I.11. Milyen mértékben vannak SZAKMAI KAPCSOLATAI az Önök iskolájának a HASONLÓ TÍPUSÚ HAZAI ISKOLÁKKAL?

- a. HASONLÓ PROFILÚ HAZAI ISKOLÁKKAL
- b. Az előző iskolafok intézménye(i)vel
- c. A következő iskolafok intézménye(i)vel
- d. Külföldi iskolákkal
- e. A felsőoktatás és kutatás intézményeivel
- f. Pedagógiai szolgáltató intézményekkel
- g. Oktatási, pedagógiai szakmai szervezetekkel

I.12. Milyen jellegű(ek) ez(ek) a kapcsolat(ok)? Inkább hivatalos, vagy inkább informális, baráti alapú(ak)?

I.13. Mennyire tartja fontosnak a szülők bevonását a különböző iskolai programokba?

I.14. Az iskolai EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS/PREVENCIÓN kapcsán milyen mértékben vannak kapcsolatban az ISKOLA-EGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLATTAL?

a.	ISKOLA-EGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLATTAL		
b.	Helyi KEF-fel (Kábítószerügyi Egyeztető Fórum)		
c.	Családsegítővel		
d.	Nevelési tanácsadóval		
e.	Szociális ellátás intézményivel		
f.	Rendőrséggel		
g.	ÁNTSZ-szel		
h.	Egészségügyi ellátórendszer intézményeivel		
i.	Prevenációs szolgáltatókkal		
j.	Egyéb szakmai szervezetekkel.....		
k.	Szülőkkel		

I.15. Milyen jellegű(ek) ez(ek) a kapcsolat(ok)? Inkább hivatalos, vagy inkább informális baráti jellegű(ek)?

I.16. Ön szerint a SZÜLŐK mennyire tartják fontosnak azt, hogy a diákok részt vegyenek iskolai drogprevenációs/egészségfejlesztő programokban?

I.1.	A SZÜLŐK			
I.2.	A diákok			
I.3.	Az iskola pedagógusai			
I.4.	Az iskola vezetése			
I.5.	Az iskolafenntartó			
I.6.	És Ön személy szerint			

I.17. Mikor volt az Ön iskolájában először valamilyen egészségfejlesztési-, vagy prevenció program a diákok körében? Hány órában zajlott, kik végezték, milyen területeket ölelt fel, mire koncentrált? Összességében Önök mennyire voltak megelégedve a programmal? Most azt szeretném, hogy az utolsó 3 évről részletesen is beszéljünk. A 2006/2007-es tanévben folyt-e az Ön iskolájában valamilyen egészségfejlesztési-, vagy prevenció program a diákok körében?

MIKOR						HÁNY ÓRÁBAN		FELÖLELT TERÜLET			KIK VÉGEZTÉK		MIRE KONCENTRÁLT		HASZNOSSÁG		RÉSZTVEVŐK ARÁNYA	
a.	ELŐSZÖR				évben													
b.	2006/2007-es tanévben																	
c.	2007/2008-es tanévben																	
d.	2008/2009-es tanévben																	
e.	Következő tanévben tervezett																	

<u>Hány órában zajlott:</u>	<u>Felölelt területek (additív kód):</u>	<u>Kik végezték:</u>	<u>Mire koncentrált (additív kód):</u>	<u>Hasznosnak érezték-e:</u>	<u>Résztevők aránya:</u>
Önkód – tanórán	1 – táplálkozás	1 – külső szakmai szervezet/szakértő	1 – ismeret átadás	1 – egyáltalán nem	Önkód (%)
99 – nem tudja	2 – fizikai aktivitás	2 – az iskola pedagógusai	2 – attitűdformálás	7 – teljes mértékben	0 – nem tudja
0 – nem volt (nem terveznek)	4 – testi higiéné	3 – is-is	4 – készségek/jártasságok fejlesztése	9 – nem tudja	X
X	8 – legális/illegális szerhasználat	9 - nem tudja	8 – személyiség fejlesztés	X	
	16 – családi élet, kapcsolatok	X	99 – nem tudja		
	32 – növekedés, változás, szexualitás		X		
	64 – környezet				
	128 – biztonság				
	256 – mentálhigiéné				
	777 – integrált, holisztikus megközelítés				
	999 – nem tudja				
	X				

P.1. Milyen gyakran kell az iskola dolgozóinak a következő tanulói viselkedésformákkal foglalkozniuk? Értékeljen ötfokú skálán, ahol az 1-es jelenti, hogy soha, az 5-ös pedig, hogy nagyon gyakran!

a.	RENDSZERES HIÁNYZÁS	
b.	Lógás	
c.	Órai fegyelmezetlenség, rendbontás	
d.	Rongálás	
e.	Fizikai bántalmazás a diákok között	
f.	Dohányzás	
g.	Tanulási problémák	
h.	Magatartási zavarok	
i.	Alkoholfogyasztás	
j.	Drogfogyasztás	
k.	Lopás	
l.	Évisméltés	
m.	Vandalizmus	
n.	Tanárok fizikai bántalmazása	
o.	Etnikai feszültségek	
p.	Tanárok verbális bántalmazása	
q.	Verbális konfliktus a diákok között	
r.	Tanárokkal szembeni tiszteletlen viselkedés	
s.	Gengessedés, bandázás	
t.	Durva, kegyetlen játékok a diákok között (pl. beavatás)	
u.	Testi sértéshez használható tárgyak (pl. boxer, kés) bevitele az iskolába	
v.	Terrorizálás, tartós megfélemlítés a diákok között	
w.	Különböző tárgyak (mobiltelefon, ruha, stb.) átadására való kényszerítés a diákok között	
x.	Megalázás, „csicskáztatás” a diákok között	
y.	Kiközösítés a diákok között	
z.	Diákok késése a tanórákról	
aa.	Diákok közönyössége, motivátlansága	
bb.	A diákok készületlenül jönnek az iskolába	
cc.	A diákok eltérő szocio-kulturális háttéréből adódó konfliktusok	
dd.	A diákok felvágása, „menősködése”	

P.2. Mennyire tartja súlyos problémának az iskolában a RENDSZERES HIÁNYZÁSOKAT? Értékeljen ötfokú skálán, ahol az 1-es jelenti, hogy nem probléma, az 5-ös pedig, hogy nagyon súlyos probléma!

a.	RENDSZERES HIÁNYZÁS	
b.	Lógás	
c.	Órai fegyelmezetlenség, rendbontás	
d.	Rongálás	
e.	Fizikai bántalmazás a diákok között	
f.	Dohányzás	
g.	Tanulási problémák	
h.	Magatartási zavarok	
i.	Alkoholfogyasztás	
j.	Drogfogyasztás	
k.	Lopás	
l.	Évisméltés	
m.	Vandalizmus	
n.	Tanárok fizikai bántalmazása	
o.	Etnikai feszültségek	
p.	Tanárok verbális bántalmazása	
q.	Verbális konfliktus a diákok között	
r.	Tanárokkal szembeni tiszteletlen viselkedés	
s.	Gengesedés, bandázás	
t.	Durva, kegyetlen játékok a diákok között (pl. beavatás)	
u.	Testi sértéshez használható tárgyak (pl. boxer, kés) bevitele az iskolába	
v.	Terrorizálás, tartós megfélemlítés a diákok között	
w.	Különböző tárgyak (mobiltelefon, ruha, stb.) átadására való kényszerítés a diákok között	
x.	Megalázás, „csicskáztatás” a diákok között	
y.	Kiközösítés a diákok között	
z.	Diákok késése a tanórákról	
aa.	Diákok közönyössége, motivátlansága	
bb.	A diákok készületlenül jönnek az iskolába	
cc.	A diákok eltérő szocio-kulturális háttéréből adódó konfliktusok	
dd.	A diákok felvágása, „menősködése”	
ee.	A szülői távolmaradás	

P.3. Kérem, becsülje meg, hogy az Önök iskolájába járó diákok szülei közül milyen százalékos arányban vannak FELSŐFOKÚ VÉGZETTSÉGGEL RENDELKEZŐ szülők?

- a. FELSŐFOKÚ VÉGZETTSÉGGEL RENDELKEZŐK
- b. Érettségivel nem rendelkező
- c. Általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők
- d. Az iskolával nagyon aktív kapcsolatot tartók
- e. Az iskolával kapcsolatot egyáltalán nem tartók
- f. Az apa munkanélküli
- g. Mindkét szülő nyugdíjas
- h. Súlyos családi problémákkal küzdők
- i. Nehéz anyagi helyzetben élők
- j. Kifejezetten jó anyagi körülmények között élők

P.4. A következő válaszlapon ellentétes tulajdonság-párokat lát. Kérem, értékelje a tantestületen belüli légkört az egyes tulajdonság-párok mentén ötfokú skálák segítségével! Ha a baloldalon lévő tulajdonság nagyon jellemző a légkörre, akkor mondjon egyest, ha egyik sem jellemző, akkor mondjon hármast, ha pedig a jobboldalon lévő tulajdonság jellemző rá, akkor mondjon ötöst.

a.	feszült	1	2	3	4	5	oldott
b.	kevésbé innovatív	1	2	3	4	5	haladó szellemű
c.	kicsinyes	1	2	3	4	5	nagyvonalú
d.	merev	1	2	3	4	5	rugalmas
e.	visszahúzó	1	2	3	4	5	ösztönző

MOST ARRÁ KÉRNÉM, HOGY EZT A KÉRDÉSSORT ÖNÁLLÓAN TÖRLTSE KI, S HA VÉGZETT, TEGYE BE A BORÍTÉKBA. TERMÉSZETESEN, HA ÚGY KÍVÁNJA, SEGÍTEK!

KÖSZÖNÖM! FOLYTASSUK EZZEL A TÉMÁVAL!

P.5. Most néhány helyzetet mutatunk be Önnek. Ezek az esetek bármely szervezetben előfordulhatnak. Arra kérem Önt, próbálja meg elképzelni, hogy ezek az esetek az Ön munkahelyén történnek meg.

P5/1. Tehát kérem, képzelje el, hogy az Ön szervezetében az alábbi eset történik meg:

Az Ön egyik munkatársa a saját vízforralóját vitte be, hogy teát készíthessenek. Egy reggel döbbenet látják, hogy eltűnt a vízforraló. Máskor is előfordult már, hogy kisebb értékeknek lába kelt. Tanácstalanok, hogy mit tegyenek.

Többféle javaslat vetődött fel. Kérem, olvassa át gondosan a válaszlapon szereplő megoldásokat és rangsorolja 1-től 6-ig aszerint, hogy az Ön számára mennyire elfogadhatóak! Az kerüljön az első helyre, amelyet Ön a leginkább elfogadhatónak tart, míg a hatodikra az, amit a legkevésbé tart elfogadhatónak. Minden betűt csak egyszer használjon fel a rangsorolásnál, és minden javaslatot rangsoroljon. Csak a betűjeleket mondja!

--	--	--	--	--	--

P5/2. Most arra kérem, hogy a következő esetet képzelje el:

Három napos munkaszünet lesz a hétvégén, végre a családdal lehet mindenki. Nagy hajtás után vannak, sokszor munkaidőn túl is bent maradtak, hogy befejezzék a munkát. A tavalyi jó tapasztalatok után, az önök korábbi kérésére, a főnökük két napos jutalom-kirándulást szervezett meglepetésként pont a rég várt munkaszünetre. Az időpontot nem lehet áttenni, minden meg van szervezve.

Hogyan rangsorolná ebben a helyzetben a következő válaszlapon felsorolt megoldási lehetőségeket? Csak a betűjeleket mondja a megoldások elfogadhatósági sorrendjében!

--	--	--	--	--	--

P5/3. Kérem, képzelje el, hogy az Ön szervezetében az alábbi eset történik meg:

Egy megbeszélésen a szervezet jövője szempontjából döntő kérdésben kell megegyezniük. A vezetés felhívta arra a figyelmet, hogy mindenkinek részt kell vennie a megbeszélésen, csak 100 %-os részvétel mellett érvényes a döntés. A nyomaték kedvéért még fegyelmet is kilátásba helyeztek a távolmaradóknak. Egy munkatársuk azonban nem jön el, halaszthatatlan hivatalos ügyét kell intéznie.

Kérem, olvassa át gondosan a válaszlapon szereplő megoldásokat és rangsorolja 1-től 6-ig aszerint, hogy az Ön számára mennyire elfogadhatóak!

Hogyan rangsorolná ebben a helyzetben a felsorolt lehetőségeket? Csak a betűjeleket mondja a megoldások elfogadhatósági sorrendjében!

--	--	--	--	--	--

P5/4. Végül kérem, képzelje el, hogy az Ön iskolájában az alábbi eset történik meg:

Az egyik munkatársa az utóbbi időben fáradtnak, levertnek látszik. Főnöke érdeklődésére elmondja, hogy családi, anyagi gondjai miatt nem tud olyan jól teljesíteni, mint korábban. Most éppen olyan külön bevételt is biztosító feladatot kell elvégezniük a munkahelyen, amivel őt és két másik munkatársukat szokták megbízni. Főnökük azonban másnak adja a feladatot.

Hogyan rangsorolná ebben a helyzetben a felsorolt lehetőségeket? Csak a betűjeleket mondja a megoldások elfogadhatósági sorrendjében!

--	--	--	--	--	--

P.8. Mennyire tartja egy tanár feladatkörébe tartozónak a SZAKMAI TUDÁS ÁTADÁSÁT?

- a. SZAKMAI TUDÁS ÁTADÁSA
- b. A diákok tanulási jellegű problémáinak kezelése
- c. A diákok jövőképeinek alakítása
- d. A diákok tanulási készségeinek fejlesztése
- e. A diákok egyéb (döntéshozási, érzelem-feldolgozási stb.) készségeinek fejlesztése
- f. A diákok szociális problémáinak kezelése
- g. Egyéb, éspedig:.....

P8/b. Az Ön iskolai tevékenysége mennyire terjed ki ezekre?

P.9. Ön hogyan értékelné saját iskoláját, az ÉV VÉGI TANULMÁNYI EREDMÉNYEK alapján? Kérem, véleményét ötfokú skálán fejezze ki, ahol az 1-es azt jelenti, hogy nagyon gyenge, az 5-ös pedig azt, hogy nagyon jó!

- a. ÉV VÉGI TANULMÁNYI EREDMÉNYEK
- b. Továbbtanulási arányok
- c. A tanulók fegyelmezettsége
- d. A tanulók kommunikációs képessége
- e. A szülők elégedettsége
- f. A fenntartó elégedettsége
- g. Az iskola jó híre, keresettsége

A TOVÁBBIKBAN NÉHÁNY SZEMÉLYES KÉRDÉST SZERETNÉK FELTENNI!

Psz.1. Ön melyik évben született?

19..... év

X -

Psz.2. Mióta dolgozik FOLYAMATOSAN A PEDAGÓGUSI PÁLYÁN?

- a. FOLYAMATOSAN A PEDAGÓGUSI PÁLYÁN
- b. jelenlegi iskolájában

1 9

1 9

Psz.6. Milyen évfolyamokon tanít?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

Psz.7. Hány tanulócsoporthban (osztályban) tanít?**Psz.8. Egy átlagos hétköznapon HÁNY ÓRÁJA VAN?**

- a. HÁNY ÓRÁJA VAN
- b. A tanítási órákon kívül mennyi időt tölt az iskolában (60 perces órában)
- c. Mennyi időt tölt a tanítási időn kívül a tanulókkal (60 perces órában)

MOST ARRA KÉREM, HOGY TANULMÁNYAIVAL KAPCSOLATBAN VÁLASZOLJON NÉHÁNY KÉRDÉSEMRE!**Psz.9. Kérem, mondja el, mikor, milyen intézményekben, milyen felsőfokú tanulmányokat folytatott és esetleg most milyen folytat?**

	BEFEJEZÉS ÉVE	SZAK	A DIPLOMA JELLEGE	TAGOZAT	SZAKKÉPZETTSÉG
a.					
b.					
c.					
d.					
e.					

<u>Befejezés éve:</u>	<u>Szakok:</u>	<u>Diploma jellege:</u>	<u>Tagozat:</u>	<u>Szakképzettség</u>
9999 – nem tudja	1 - magyar nyelv és irodalom	1 - egyetemi	1 - nappali	1 - óvodapedagógus
X -	2 - történelem	2 - főiskolai	2 - esti	2 - gyógypedagógus
	3 - idegen nyelv	3 - egyéb	3 - levelező	3 - tanító
	4 - matematika	X -	X -	4 - általános iskolai tanár
	5 - biológia			5 - középiskolai tanár
	6 - egészségügy			6 - egyéb pedagógus végzettség
	7 - egyéb természettudomány			7 - nem pedagógus végzettség
	8 - művészeti			X -
	9 - testnevelés			
	10 - szakmai tanári			
	11 - egyéb			
	X -			

Psz.10. Az utóbbi 5 évben mikor, és milyen jellegű továbbképzés(ek)en vett részt?

	MIKOR	MILYEN TOVÁBBKÉPZÉS (A KÉRDEZETT ÁLTAL EMLÍTETT MEGNEVEZÉS)	JELLEG
a.			
b.			
c.			
d.			
e.			

<p><u>Mikor:</u></p> <p>a befejezés évének utolsó két számjegyét kódoljuk</p> <p>88 – nem tudja</p> <p>89 – nem vett részt az utóbbi 5 évben</p> <p>X</p>	<p><u>A továbbképzés jellege:</u></p> <p>1. szaktárgyi</p> <p>2. pedagógus mesterség</p> <p>3. vezetőképzés</p> <p>4. mérés, értékelés</p> <p>5. pszichológiai</p>	<p>6. egészségfejlesztés</p> <p>7. drogprevenziós</p> <p>8. konfliktuskezelés</p> <p>9. egyéb, más jellegű</p>
---	--	--

KÖSZÖNJÜK, HOGY VÁLASZAIVAL SEGÍTETTE A MUNKÁNKAT!

A kérdés vége (óra, perc)

--	--

--	--

Társadalomtudományi Kar

KÉRJÜK, HOGY A FELSOROLT VÁLASZLEHETŐSÉGEK KÖZÜL JELÖLD A NÉGYZETBEN LÉVŐ SZÁMRA TETT X-SZEL AZT, AMELYIKET MEGFELELŐNEK TALÁLOD.

Így

AHOL KÜLÖN NEM KÉRJÜK, OTT KÉRDÉSENKÉNT CSAK EGY VÁLASZT JELÖLJ MEG! KÉRJÜK, A KITÖLTÉSHEZ KÉK TOLLAT HASZNÁLJ!

Először néhány személyes kérdés.

1. Nemed:

- 1 fiú
 2 lány

2. Melyik évben születél?

19

3. Hányadik évfolyamon tanulsz?

8 9 10 11 évfolyamon

4. Milyen típusú osztályba jársz?

- 1 általános iskola
 2 8 évfolyamos gimnázium
 3 6 évfolyamos gimnázium
 4 4 vagy 5 évfolyamos gimnázium
 5 szakközépiskola (ad szakképesítést és érettségit is)
 6 szakiskola (nem ad érettségit)

5. Az utóbbi 30 napban hány teljes tanítási napot hagytál ki?

(Minden sorban egy választ jelölj be!)

		egyet sem	1 napot	2 napot	3-4 napot	5-6 napot	7-et vagy többet
a.	betegség miatt egyszerűen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
b.	mentél be	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
c.	más okból	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6

6. Az elmúlt félév végén milyen volt a tanulmányi átlagod?

(Számmal, egy tizedes pontossággal írd ide!)

.....

7. Mit gondolsz, a korosztályodhoz képest hogyan teljesítesz az iskolában?

- 1 nagyon jól, a legjobbak között vagyok
 2 jóval az átlagos fölött
 3 az átlagos fölött
 4 átlagosan
 5 az átlagos alatt
 6 jóval az átlagos alatt
 7 rosszul, a legrosszabbak között vagyok

8. Egy átlagos tanítási napon általában a kötelező tanítási órákon túl hány órát töltesz az iskolában?

- 1 semennyit
 2 maximum fél órát
 3 1-2 órát
 4 3-4 órát
 5 több mint 4 órát

9. Szerinted Te most mennyit tudsz a következő dolgokról?

(Minden sorban egy választ jelölj be!)

		szinte semmit		mindent	
a.	Arról, hogy miként tudjuk megőrizni egészségünket	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4

- Különböző legális szerek
b (alkohol, cigaretta, nyugtatók, altatók) hatásairól

1	2	3	4
---	---	---	---
- c A különböző tiltott drogok hatásairól

1	2	3	4
---	---	---	---

10. Milyen gyakran csinálod a következő dolgokat?

(Minden sorban egy választ jelölj be!)

	soha	évente néhányszor	havonta 1-2-szer	legalább hetente 1-szer	majdnem mindennap																									
a szórakozásból motorozok	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
b számítógépes játékokat játszom	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
c internetezek	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
d aktívan sportolok	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
e könyvet olvasok (nem tankönyvet)	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
f elmegyek este a barátaimmal (diszkóba, buliba)	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
g más hobbikkal foglalkozom (pl. zenélek, rajzolok, írok)	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
h pénznyerő automatával játszom	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
i csak úgy lődörgök	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
j plázában töltöm az időt	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										
1	2	3	4	5																										

A kérdőív következő része a cigarettával, az alkohollal és különböző drogokkal foglalkozik. Mostanában igen sokat beszélnek ezekről a dolgokról, de sok mindent nem tudunk még most sem a fiatalok tapasztalatairól, véleményéről. Ne feledd, hogy válaszaidat teljesen bizalmasan kezeljük, soha nem fognak összekapcsolódni neveddel, vagy osztályoddal.

* * *

Először néhány kérdés a dohányzásról, illetve a szeszesitalokról, beleértve a sört, a bort és az égetett szeszeket.

11. Hány alkalommal dohányoztál életedben?

1

 egyszer sem
2

 egyszer-kétszer

3

 háromszor-ötször
4

 hatszor-kilencszer
5

 10-19-szer
6

 20-39-szer
7

 40-szer vagy többször

12. Milyen gyakran dohányoztál az elmúlt 30 nap alatt?

1

 egyáltalán nem
2

 egy cigarettánál kevesebbet hetente
3

 egy cigarettánál kevesebbet naponta
4

 napi 1-5 szálát
5

 napi 6-10 szálát
6

 naponta 11-20 szálát
7

 naponta több mint 20 szálát

13. Hány alkalommal fogyasztottál szeszesitalt?

(Minden sorban egy választ jelölj be!)

	0-szor	1-2-szer	3-5-ször	6-9-szer	10-19-szer	20-39-szer	ennél többször																																																	
a. életed során	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td></tr></table>	1	2	3	4	5	6	7	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td></tr></table>	1	2	3	4	5	6	7	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td></tr></table>	1	2	3	4	5	6	7	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td></tr></table>	1	2	3	4	5	6	7	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td></tr></table>	1	2	3	4	5	6	7	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td></tr></table>	1	2	3	4	5	6	7	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td></tr></table>	1	2	3	4	5	6	7
1	2	3	4	5	6	7																																																		
1	2	3	4	5	6	7																																																		
1	2	3	4	5	6	7																																																		
1	2	3	4	5	6	7																																																		
1	2	3	4	5	6	7																																																		
1	2	3	4	5	6	7																																																		
1	2	3	4	5	6	7																																																		
b. az utóbbi 12 hónapban	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td></tr></table>	1	2	3	4	5	6	7	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td></tr></table>	1	2	3	4	5	6	7	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td></tr></table>	1	2	3	4	5	6	7	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td></tr></table>	1	2	3	4	5	6	7	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td></tr></table>	1	2	3	4	5	6	7	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td></tr></table>	1	2	3	4	5	6	7	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td></tr></table>	1	2	3	4	5	6	7
1	2	3	4	5	6	7																																																		
1	2	3	4	5	6	7																																																		
1	2	3	4	5	6	7																																																		
1	2	3	4	5	6	7																																																		
1	2	3	4	5	6	7																																																		
1	2	3	4	5	6	7																																																		
1	2	3	4	5	6	7																																																		
c. az utóbbi 30 napban	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td></tr></table>	1	2	3	4	5	6	7	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td></tr></table>	1	2	3	4	5	6	7	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td></tr></table>	1	2	3	4	5	6	7	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td></tr></table>	1	2	3	4	5	6	7	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td></tr></table>	1	2	3	4	5	6	7	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td></tr></table>	1	2	3	4	5	6	7	<table border="1"><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td><td>6</td><td>7</td></tr></table>	1	2	3	4	5	6	7
1	2	3	4	5	6	7																																																		
1	2	3	4	5	6	7																																																		
1	2	3	4	5	6	7																																																		
1	2	3	4	5	6	7																																																		
1	2	3	4	5	6	7																																																		
1	2	3	4	5	6	7																																																		
1	2	3	4	5	6	7																																																		

14. Az elmúlt 30 napban hány alkalommal ittál meg egymás után 5 vagy több italt?

(„Egy ital” lehet másfél dl bor, vagy fél liter sör, vagy fél dl égetett szesz, illetve egy koktél!)

1

 egyszer sem
2

 egy alkalommal
3

 2 alkalommal
4

 3-5 alkalommal
5

 6-9 alkalommal
6

 10 vagy több alkalommal

15. Hányszor fordult elő veled, hogy berúgtál?

(Minden sorban egy választ elölj bel!)

	0-szor	1-2-szer	3-5-szor	6-9-szer	10-19-szer	20-39-szer	ennél többször
a. életed során	1	2	3	4	5	6	7
b. az utóbbi 12 hónapban	1	2	3	4	5	6	7
c. az utóbbi 30 napban	1	2	3	4	5	6	7

16. **Mennyire tartod valószínűnek, hogy a következő dolgok megtörténhetnek veled, ha iszol?**

(Minden sorban egy választ jelölj bel!)

	nagyon valószínűtlen	1	2	3	4	5	nagyon valószínű
a. ellazulnék, feloldódnék		1	2	3	4	5	
b. problémám lenne a rendőrséggel		1	2	3	4	5	
c. ártanék vele az egészségemnek		1	2	3	4	5	
d. boldognak érezném magam		1	2	3	4	5	
e. elfelejteném a problémáimat		1	2	3	4	5	
f. nem tudnám abbahagyni az ivást		1	2	3	4	5	
g. másnapos lennék		1	2	3	4	5	
h. barátságosabbnak és szóki-
mondóbbnak érezném		1	2	3	4	5	
i. olyat tennék, amit később
megbánnék		1	2	3	4	5	
j. nagyon jól szórakoznék		1	2	3	4	5	
k. betegnek érezném magam		1	2	3	4	5	

17. **Honnan, mennyi információt szerezted a drogokkal kapcsolatosan?**

(Minden sorban egy választ jelölj bel!)

	semennyit	1	2	3	4	5	nagyon sokat
a. Játékfilmekből		1	2	3	4	5	
b. Tv-, rádióműsorokból (hírek,
riportműsorok)		1	2	3	4	5	
c. Ifjúsági lapokból		1	2	3	4	5	
d. Más újságokból		1	2	3	4	5	

e. Szórólapokról	1	2	3	4	5
f. Az iskolában tanult
tantárgyak keretében	1	2	3	4	5
g. Az iskolában lezajlott
prevenciós programból	1	2	3	4	5
h. Más felvilágosító
előadásokból	1	2	3	4	5
i. Felvilágosító könyvekből	1	2	3	4	5
j. Internetről	1	2	3	4	5

18. **Használtad-e valaha is az alábbi szereket?**

(Soronként több választ is jelölhetsz!)

	nem	igen, az elmúlt 30 napban	igen, az elmúlt 12 hónapban	igen, életem során
a. marihuána, hasis	1	1	1	1
b. amfetaminok (szpid)	1	1	1	1
c. LSD vagy más hallucinogének	1	1	1	1
d. crack	1	1	1	1
e. kokain	1	1	1	1
f. relevin	1	1	1	1
g. heroin	1	1	1	1
h. más opiátok (pl. máktea)	1	1	1	1
i. ecstasy (XTC, eki)	1	1	1	1
j. mágikus gomba	1	1	1	1
k. GHB (folyékony ecstasy)	1	1	1	1
l. bármilyen drog intravénásan	1	1	1	1
m. alkohol gyógyszerrel	1	1	1	1
h. alkohol és marihuána/hasis
együtt	1	1	1	1
o. szipu	1	1	1	1
p. altatók vagy nyugtatók orvosi
javaslat nélkül	1	1	1	1
q. valami más drog (írd le!)	1	1	1	1

19. Hány éves korodban csináltad a következő dolgokat?

(Minden sorban egy választ jelölj be!)

	soha	11 vagy fiatalabb	12 évesen	13 évesen	14 évesen	15 évesen	16 vagy idősebb	
a	sört ittam (legalább egy pohárral)	1	2	3	4	5	6	7
b	bort ittam (legalább egy pohárral)	1	2	3	4	5	6	7
c	égetett szeszt ittam (legalább egy pohárral)	1	2	3	4	5	6	7
d	berúgtam	1	2	3	4	5	6	7
e	először szívtam cigarettát	1	2	3	4	5	6	7
f	rendszeresen, naponta cigarettázom	1	2	3	4	5	6	7
g	kipróbáltam az amfetaminokat	1	2	3	4	5	6	7
h	kipróbáltam a nyugtatót (orvosi recept nélkül)	1	2	3	4	5	6	7
i	kipróbáltam a marihuánát, hasist	1	2	3	4	5	6	7
j	kipróbáltam az LSD-t, vagy más hallucinogént	1	2	3	4	5	6	7
k	kipróbáltam a crackot	1	2	3	4	5	6	7
l	kipróbáltam a kokaint	1	2	3	4	5	6	7
m	kipróbáltam a heroint	1	2	3	4	5	6	7
n	kipróbáltam más opiát származékokat	1	2	3	4	5	6	7
o	kipróbáltam az ecstasyt (XTC)	1	2	3	4	5	6	7
p	kipróbáltam a mágikus gombát	1	2	3	4	5	6	7
q	kipróbáltam a GHB-t (folyékony ecstasy)	1	2	3	4	5	6	7
r	kipróbáltam valamilyen drogot intravénásan	1	2	3	4	5	6	7
s	kipróbáltam a szipuzást	1	2	3	4	5	6	7
t	kipróbáltam az alkoholt gyógyszerrel	1	2	3	4	5	6	7
u	kipróbáltam az altatókat (orvosi javaslat nélkül)	1	2	3	4	5	6	7

20. Eddigi életed során hányszor fogyasztottad az alábbi szereket?

(Minden sorban egy választ jelölj be!)

	0-szor	1-2-szer	3-5-ször	6-9-szer	10-19-szer	20-39-szer	ennél többször
a. marihuána, hasis	1	2	3	4	5	6	7
b. amfetaminok (szpíd)	1	2	3	4	5	6	7
c. LSD vagy más hallucinogének	1	2	3	4	5	6	7
d. crack	1	2	3	4	5	6	7
e. kokain	1	2	3	4	5	6	7
f. relevin	1	2	3	4	5	6	7
g. heroin	1	2	3	4	5	6	7
h. más opiátok (pl. máktea)	1	2	3	4	5	6	7
i. ecstasy (XTC, eki)	1	2	3	4	5	6	7
j. mágikus gomba	1	2	3	4	5	6	7
k. GHB (folyékony ecstasy)	1	2	3	4	5	6	7
l. bármilyen drog intravénásan	1	2	3	4	5	6	7
m. alkohol gyógyszerrel	1	2	3	4	5	6	7
n. alkohol és hasis/ marihuána együtt	1	2	3	4	5	6	7
o. szipu	1	2	3	4	5	6	7
p. valami más drog <i>(írd le!)</i>	1	2	3	4	5	6	7

21. Előfordult-e veled bármelyik a következő problémák közül?

(Soronként több választ is jelölhetsz!)

	soha	igen, alkoholfogyasztás miatt	igen, drogfogyasztás miatt	igen, egyéb okból
a. veszekedtem, vagy vitatkoztam	1	1	1	1
b. dulakodtam, verekedtem	1	1	1	1
c. baleset vagy sérülés ért	1	1	1	1
d. pénzt vagy más értékes dolgot elvesztettem	1	1	1	1
e. kárt tettem ruháimban vagy más dolgomban	1	1	1	1
f. problémáim voltak a szüleimmel	1	1	1	1
g. problémáim voltak a barátaimmal	1	1	1	1
h. problémáim voltak a tanáraimmal	1	1	1	1
i. rosszabb volt a teljesítményem az iskolában vagy a munkámban	1	1	1	1
j. kiraboltak, megloptak	1	1	1	1
k. problémám volt a rendőrséggel	1	1	1	1
l. kórházba, detoxikálóba vagy krízisosztályra kerültem	1	1	1	1

A következő néhány kérdés a tiltott szerekre vonatkozik. Ide tartoznak az alábbiak: LSD, marihuána, ecstasy, amfetaminok, crack, kokain, heroin, más opiátok és a mágikus gomba.

22. Mennyire tartod valószínűnek, hogy ...

(Minden sorban egy választ jelölj be!)

	nem valószínű	nagyon valószínű					
a. időnként tiltott drogokat fogsz használni az életed során	1	2	3	4	5	6	7
b. a közeljövőben kerülhetsz olyan helyzetbe, amikor megtörténhet, hogy drogokat fogsz használni	1	2	3	4	5	6	7

23. Mennyire értesz egyet az alábbi állításokkal?

(Minden sorban egy választ jelölj be!)

egyáltalán nem

teljes mértékben

- a. Ha barátaim között volnék, és ők marihuánát használnának én is azt tenném

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---
- b. Ha olyan helyzetben lennék, hogy marihuánával kínálnának, nemet tudnék mondani

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---
- c. Ha vágyat éreznék, hogy kipróbáljam a marihuánát, le tudnám győzni

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---
- d. Ha drogoznék, kényelmetlen lenne erről beszélnem a barátaimmal

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---
- e. Ha drogoznék, kényelmetlen lenne erről beszélnem tanáraimmal

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---
- f. Ha drogoznék, kényelmetlen lenne erről beszélnem más felnőttekkel

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

24. Mennyire tartod valószínűnek, hogy ha kábítószeresznél...

(Minden sorban egy választ jelölj be!)

nem valószínű

nagyon valószínű

- a. nem tudnál belőle kigyógyulni

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---
- b. börtönbe kerülnél

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---
- c. az károsítaná a társas kapcsolataidat

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---
- d. könnyen abba tudnád hagyni

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---
- e. orvosi segítséggel könnyen le tudnál szokni

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

A következő kérdés a bántalmazással foglalkozik. Bántalmazásnak nevezzük, ha egy vagy több diák ismétlődően megveri, kínozza, gúnyol más diákokat, vagy ha ismétlődően kiközösítik (pl. kizárják valamilyen programból). Bántalmazás az is, ha durván ugratják, rosszakat mondanak róla. Ugyanakkor nem számít bántalmazásnak, ha két kb. egyforma erős diák verekszik, vagy ugratják egymást.

25. Előfordult-e veled valaha hogy bántalmaztak az iskolában?

(Minden sorban egy választ jelölj be!)

	nem fordult elő	előfordult 1-2-szer	3-5-ször	6-9-szer	10-19-szer	20-39-szer	ennél többször
a. életed során	1	2	3	4	5	6	7
b. az utóbbi 12 hónapban	1	2	3	4	5	6	7
c. az utóbbi 30 napban	1	2	3	4	5	6	7

26. Előfordult-e hogy részt vettél tanultársaid bántalmazásában?

(Minden sorban egy választ jelölj be!)

	nem fordult elő	előfordult 1-2-szer	3-5-ször	6-9-szer	10-19-szer	20-39-szer	ennél többször
a. életed során	1	2	3	4	5	6	7
b. az utóbbi 12 hónapban	1	2	3	4	5	6	7
c. az utóbbi 30 napban	1	2	3	4	5	6	7

27. Előfordultak-e veled az alábbiak?

(Soronként egy választ jelölj!)

	nem	egyszer	kétszer	3-4-szer	5 vagy többször
a. több mint egy napra elszöktem otthonról	1	2	3	4	5
b. azon gondolkodtam, hogy kárt tegyek magamban	1	2	3	4	5
c. azon gondolkodtam, hogy öngyilkosságot kövessek el	1	2	3	4	5
d. kárt tettem magamban	1	2	3	4	5
e. öngyilkosságot kíséreltem meg	1	2	3	4	5

28. Véleményed szerint az osztálytársaid közül hány olyan van...

(Soronként egy választ jelölj bel!)

	egy sem	néhány	számos	legtöbb	mind
a Aki cigarettázik	1	2	3	4	5
b Aki alkoholt fogyaszt	1	2	3	4	5
c Aki legalább hetente lerészegedik	1	2	3	4	5
d Aki kipróbált valamilyen tiltott drogot	1	2	3	4	5
e Aki alkalmanként használ valamilyen tiltott drogot	1	2	3	4	5
f Aki bántalmazni szokott más diákokat	1	2	3	4	5
g Akit bántalmaznak tanuló társai	1	2	3	4	5
h Akit a többiek kiközösítenek	1	2	3	4	5
i Akit a többiek megaláznak, „csicskáztnak”	1	2	3	4	5
j Aki felvág, „menősködik”	1	2	3	4	5

29. Véleményed szerint az osztályodban milyen gyakran fordulnak elő az alábbi dolgok?

(Soronként egy választ jelölj bel!)

	soha	gyakran			
a Órai fegyelmezetlenség, Fizikai bántalmazás a diákok között	1	2	3	4	5
b Szóbeli konfliktus a diákok között	1	2	3	4	5
c Rongálás	1	2	3	4	5
d Lopás	1	2	3	4	5
e Durva, kegyetlen játékok Testi sértéshez használható tárgyak (pl. boxer, kés) behozása az iskolába	1	2	3	4	5
f Terrorizálás, tartós megfélemlítés	1	2	3	4	5
g Tanárok fizikai bántalmazása	1	2	3	4	5
h Tanárokkal szembeni tiszteletlen viselkedés	1	2	3	4	5

A következő néhány kérdés a családra vonatkozik.

Ha többnyire nevelőszülők vagy valaki más nevelt, akkor kérjük, hogy válaszaid rájuk vonatkozzanak. Ha például édesapád és nevelőapád is van, akkor arra gondold, akinek nagyobb szerepe volt a nevelésedben.

30. Mi az édesapád (nevelőapád) legmagasabb iskolai végzettsége?

- 1 8 általánosnál kevesebb
- 2 8 általános
- 3 szakmunkásképző, szakiskola
- 4 érettségi
- 5 főiskolai vagy egyetemi diploma
- 6 nem tudom, vagy nem ismerem az apám

31. Mi az édesanyád (nevelőanyád) legmagasabb iskolai végzettsége?

- 1 8 általánosnál kevesebb
- 2 8 általános
- 3 szakmunkásképző, szakiskola
- 4 érettségi
- 5 főiskolai vagy egyetemi diploma
- 6 nem tudom, vagy nem ismerem az anyám

32. Hol laktok?

- 1 fővárosban akerületben (írd bel!)
- 2 megyeszékhelyen
- 3 egyéb városban
- 4 községben vagy faluban
- 5 tanyán

33. Véleményed szerint másokhoz képest mennyire jó körülmények között él a családod?

- 1 magasan a legjobbak között van
- 2 sokkal jobb az átlagnál
- 3 valamivel jobb az átlagnál
- 4 átlagos
- 5 valamivel rosszabb az átlagnál
- 6 sokkal rosszabb az átlagnál
- 7 a legrosszabbak között van

34. A következő személyek közül kik laknak Veled egy háztartásban?
(Mindenkit jelölj be, akivel egy háztartásban élsz!)

- 1 egyedül élek
 1 édesapa
 1 nevelőapa
 1 édesanya
 1 nevelőanya
 1 testvér(ek)
 1 nagyszülő(k)
 1 más rokon(ok)
 1 nem rokon személy(ek)
 1 intézetben élek

35. Van-e a szűkebb vagy tágabb családban olyan személy, aki:

(Soronként több választ is jelölhetsz!)

	szűk családban		tág családban		nincs ilyen
a	cigarettazik	☐ 1	☐ 2	☐ 4	
b	rendszeresen sok alkoholt fogyaszt	☐ 1	☐ 2	☐ 4	
c	öngyilkosságot kísérelt meg	☐ 1	☐ 2	☐ 4	
d	öngyilkosságot követett el	☐ 1	☐ 2	☐ 4	
e	börtönben volt	☐ 1	☐ 2	☐ 4	
f	sok nyugtatót vagy altatót szed	☐ 1	☐ 2	☐ 4	
g	pszichológushoz jár vagy járt	☐ 1	☐ 2	☐ 4	
h	kábítószerrel használ vagy használt	☐ 1	☐ 2	☐ 4	

36. Tudják-e a szüleid, hogy hol töltöd a szombat estéidet?

- 1 igen, mindig tudják
 2 igen, többnyire tudják
 3 néha tudják
 4 általában nem tudják

37. Mennyire vagy általában megelégedve az alábbi kapcsolataiddal?

(Soronként egy választ jelölj be!)

		nagyon elégedett vagyok		elégedett vagyok		elégedett is meg nem is		nem vagyok annyira elégedett		egyáltalán nem vagyok elégedett
a	anyáddal való kapcsolattal	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5				
b	apáddal való kapcsolattal	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5				
c	barátaiddal való kapcsolattal	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5				

38. Az alábbi személyek közül kivel milyen szívesen beszéled meg a problémáidat, kérdéseidet?

A válaszaidat egy 5 fokú skálán add meg, ahol az 1-es azt jelenti, hogy egyáltalán nem, az 5-ös pedig hogy nagyon szívesen

(Soronként egy választ jelölj be!)

		egyáltalán nem		nagyon szívesen		
a	apámmal	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
b	anyámmal	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
c	testvéremmel	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
d	más rokonnal	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
e	velem egykorú barátaimmal	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
f	idősebb, tapasztaltabb barátaimmal	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
g	azzal, akivel járok	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
h	orvossal	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
i	pszichológussal	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
j	osztályfőnökömmel	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
k	más tanárral	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
l	hitoktatóval, lelkésszel	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
m	más felnőttel	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

A következő kérdések arról szólnak, hogy mit gondolsz magadról.

39. Mennyire értesz egyet az alábbi állításokkal?

(Minden sorban egy választ jelölj be!)

egyáltalán nem értek egyet

teljes mértékben egyetértek

- a Ha vigyázok magamra, elkerülhetem a betegséget 1 2 3 4 5 6
- b Ha megbetegszem, ez azért van, mert valamit rosszul tettem, vagy elmulasztottam megtenni. 1 2 3 4 5 6
- c A jó egészség leginkább a jó szerencse függvénye. 1 2 3 4 5 6
- d Mindegy, mit teszek, ha elkezdek megbetegedni, úgymint megbetegszem. 1 2 3 4 5 6
- e A legtöbb ember nem is tudja, hogy megbetegedéseit a véletlen események milyen nagymértékben befolyásolják. 1 2 3 4 5 6
- f Csak azt tudom tenni, amit az orvos mond. 1 2 3 4 5 6
- g Annyi ismeretlen betegség van körülöttünk, hogy az ember sohasem tudhatja, hogyan és mikor kap el valamit 1 2 3 4 5 6
- h Tudom, hogy mikor vagyok beteg, mert előtte nem mozogtam eleget, és helytelenül étkeztem. 1 2 3 4 5 6
- i Azok az emberek, akik sohasem betegednek meg, egyszerűen szerencsések. 1 2 3 4 5 6
- j Az emberek rossz egészsége a saját gondatlanságuk eredménye 1 2 3 4 5 6
- k Én közvetlenül felelős vagyok a saját egészségemért. 1 2 3 4 5 6

40. Emlékezz vissza nehéz élethelyzetekre, és jelöld meg, hogy mit szoktál tenni ilyenkor!

(Minden sorban egy választ jelölj be!)

egyáltalán nem jellemző

nagyon jellemző

- a Megpróbáltam elemezni a problémát, hogy jobban megértsem 1 2 3 4
- b Olyasmibe fogtam, amiről tudtam, nem fog használni, de legalább csináltam valamit 1 2 3 4
- c Magamat hibáztattam 1 2 3 4
- d Próbáltam derűsen felfogni a dolgot 1 2 3 4
- e Elfogadtam mások együttérzését 1 2 3 4
- f Más emberként kerültem ki a helyzetből, jó értelemben véve 1 2 3 4
- g Evéssel-ivással, dohányzással, nyugtatókkal, stb. próbálkoztam 1 2 3 4
- h Valami nagyon kockázatosba fogtam 1 2 3 4
- i Egy baráttól vagy rokontól kértem segítséget 1 2 3 4
- j Nem akartam, hogy mások megtudják, milyen nehéz helyzetben vagyok 1 2 3 4
- k Több megoldást is mérlegettem 1 2 3 4
- l Imádkoztam 1 2 3 4
- m Azt kívántam, hogy bárcsak megváltozna a helyzet 1 2 3 4
- n Másokon veztettem le a feszültségemet 1 2 3 4

41. Mennyire jellemzőek Rád az alábbi dolgok?

(Minden sorban egy választ jelölj be!)

	egyáltalán nem jellemző	nagyon jellemző
a	Mindig sikerül megoldani a problémáimat, ha nagyon akarom	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4
b	Megfelelő erőfeszítéssel majdnem minden problémára találok megoldást	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4
c	Bármilyen történet, általában kezelni tudom a helyzetet	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4

S végül néhány kérdés arról, hogy mit gondolsz az iskoládról.

42. Mennyire értesz egyet a következő állításokkal?

(Soronként egy választ jelölj be!)

	egyáltalán nem	teljes mértékben
a	Tanáraim igazságosan bánnak velünk	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5
b	Tanáraim arra ösztönöznek, hogy elmondjam a véleményemet	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5
c	Ha segítségre van szükségem, megkapom tőlük	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5
d	Tanáraimat érdekli az egyéniségem	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5
e	Osztálytársaimmal szívesen vagyok együtt	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5
f	Osztálytársaim többsége kedves, segítőkész	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5
g	Osztálytársaim elfogadnak	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5

43. Összességében hogyan érzel az iskolád iránt?

- 1 nagyon szeretem
 2 szeretem
 3 kicsit szeretem
 4 inkább nem szeretem
 5 nem szeretem
 6 egyáltalán nem szeretem

44. Részt vettél-e valaha drogprevenációs programon az iskolában? Ha igen hányadikos korodban?

Ha több évben is részt vettél, mindegyiket jelöld be!

- 0 soha nem vettem részt iskolai prevenációs programban

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 évfolyamon

Köszönjük, hogy válaszaiddal segítetted a munkánkat!

ÉRTELMEZŐ SZÓTÁR

Ez a szótár a kérdőívben található kábítószeresek értelmezését, néhány általunk ismert szinonima vagy hasonló hatóanyagú szer felsorolását tartalmazza.

NYUGTATÓ/SZORONGÁSOLDÓ: Seduxen, Xanax, Rivotril, Andaxin, Elenium, Frontin, Stesolid, Frisium, Librium, Nobrium, Rudotel, Grandaxin, Antelepsin

ALTATÓ: Eunoctin, Dormicum, Imovane, Sevenal, Stilnox, Etoval, Dorlotyn, Hipnoval, Noxyron, Tardyl,

MARIHUÁNA, HASIS: kender, vadkender, THC, „spangli”, „fű”, „zöld”, „joint”, gnümz, „haska”, „csoki”, „spagó”, hasisolaj

AMFETAMINOK: stimuláló szerek, speed, „szpíd”, „gyors”, „amfet”, „Ice”, Ephedrin,

ECSTASY: XTC, „EX”, „bogyó”, „Eki”, „E”, extazi, „Éva tablettá”, „Eksztázis”

HEROIN: „hernyó”, „hercsi”, „H”, „HRN”, „nyalcsi”, „barna”

MÁS OPIÁTOK: máktea, máktej, metszett mák, morfium, lengyel kompót, codein, coderit (nem köhögés csillapításra)

LSD: „bélyeg”, „korong”, „tripp”, „trinyó”, „papír”

SZIPUZÁS: szerves oldószerek, ragasztók, hígítók vagy csavarlazító gőzének belélegzése

Az alábbi négyzetek a feldolgozáshoz szükségesek. Kérjük, ezeket hagyj üresen!

--	--	--	--	--	--

OM kód

--	--

FH

--	--

oszt

--	--

tan

--	--

2.

--	--

6.

--	--

32.

--